

Árpád-házi Szent István király (967/969/975 - 1038) Szent István király a magyar szentek sorában az első helyen áll. Apostoli szent királyunk teremtette meg Magyarországot, mint szuverén, független államot, s ő vezette be a magyarságot a keresztény népek közösségébe, kijelölve országának helyét és útját is a keresztény Európában. Vajk néven látta meg a napvilágot, Géza nagyfejedelem egyetlen fiaként. Legfiatalabb éveit még pogányságban töltötte, de 973-ban, mások szerint 974-ben, apja megkereszteltette fiát, aki a keresztségben az István nevet kapta az első keresztény vértanú után. A hagyomány szerint Szent Adalbert keresztelte és bérálta az ifjú Vajkot, tanítója is ő volt, s ő közvetített az István és Gizella bajor hercegnő között 995-ben létrejövő házasságban is. Apja Istvánt jelölte ki utódjául, de a nagyfejedelem halála után meg kellett küzdenie idősebb rokonával, Koppánnyal a főhatalomért. 1000-ban II. Szilveszter pápától koronát és áldást kért. Az államszervezet létrehozása után nagy erővel látott hozzá a térítés munkájához. A tíz egyházmegye létrehozásán kívül apátságokat emelt az ország nyugati részén. Nevéhez fűződik több bencés apátság megalapítása is. Bár István Rómához igazodott, minden vallási kérdésben nagyfokú türelemmel viseltetett a görög rítus iránt is - a bazilita monostorok zavartalanul működhettek uralkodása alatt. 1018 körül megnyitotta az utat a jeruzsálemi zarándokok előtt, Jeruzsálemben bencés kolostort, Rómában zarándokházat, Bizáncban templomot építtetett a magyar zarándokoknak. Élete végére mind a két trónörökös, Ottót és Szent Imrét elvesztette, így nőági rokonát, Orseolo Pétert tette meg utódjának. Szent István király tisztában volt felelősségével és annak jelentőségével, hogy hatalmát Istentől kapta. Ennek jele volt, hogy évente egyszer a templomban letette az uralkodói hatalmát, mintegy visszaadva azt Istennek. 1038-ban halt meg Szűz Mária mennybemenetelének napján, miután halálos ágyán felajánlotta az országot a Szentséges Szűznek. Testét a székesfehérvári koronázási bazilikában helyezték el. Kultusza már I. András alatt nagy volt, I. László király avatatta szentté 1083-ban, fiával Imrével, Gellért püspökkel, valamint Zoerard-András és Benedek remetékkel együtt. 1686-ban Buda visszafoglalásakor az egész Egyházra kiterjesztették ünneplését. A világegyház augusztus 16-án ünnepli, a magyar egyház augusztus 20-án mint Magyarország fővédőszentjét, amihez a Szent Jobb erekleje tisztelete is kapcsolódik. **Ünnepe:** augusztus 20.

SZENT ISTVÁN KIRÁLY

A magyar törzsek fejedelmei között Géza különleges hatalmi pozíciót vívott ki magának. Elsősorban politikai megfontolásokból nyugat felé fordult, és megnyitotta a kereszténységnek az ország kapuit. Ebben keresztény feleségének, az erdélyi Saroltának befolyása is érvényesült. Beengedte az országba Pilgrim passauai püspök követeit. A bajor papok egyike keresztelte meg őt, Mihály testvérét és 973-ban vagy 974-ben fiát, Vajkot, aki a keresztség vizében és lélekben történt szent újjászületésekor a passauai egyházmegye védőszentje után az István nevet kapta. Az országban azonban még túlsúlyban volt a pogányság, és a pogány elem keveredett a kereszténységgel. A királyi udvarban, Gézánál éppúgy, mint uralomra vágyó feleségénél, a keresztény gondolat kezdetben inkább dinasztikus és állami célokat szolgált, mintsem Krisztus szent ügyét. Géza, hogy a kereszténység felvételét és ezzel kapcsolatban a nyugati orientációt biztosítsa, s házának hatalmát megszilárdítsa, kizárta a trónöröklésből versenytársát, Koppányt, és természetesen ugyan kicsiny, de jellemében, bátorságban és helytállásban messze kiemelkedő fiát, Istvánt jelölte utódjává. Prágából meghívta Adalbert püspököt, hogy a megtérést elmélyítse, és István további képzését előmozdítsa. Adalbert volt az is, aki a fejedelmi ifjút megbérálta, és vallási szempontból előnyösen befolyásolta. Ő közvetítette 995-ben az István és Gizella között létrejött házasságot is. Amikor az ifjú trónörökös atyja halálakor, 997-ben átvette a hatalmat, a keresztény szellem és vallásos világnézet már szilárd gyökeret vert benne.

Egyelőre azonban még véres csatákat kellett vívnia az ellene fölkelő törzsfőkkel. A Veszprém melletti győzelem és Koppány halála őt legfőbb belső ellenségétől, az országot pedig a pogányságba való visszaeséstől szabadította meg. A Konstantinápolyban megkeresztelt Gyula és Ajtony leverése viszont a Bizánchoz való csatlakozás tervét hiúsította meg. Azonkívül István megszerezte magának a Tiszán és Dunán túl fekvő területeket, valamint Erdélyt, és ezáltal gyarapította országát, uralmát és birtokát.

Ezzel megteremtette messze néző uralkodói programjának előfeltételeit, és szívós energiával, okos taktikával fogott hozzá nemzetpolitikai fő feladatához. A történelmi keresztút előtt álló országban négy nagy probléma jelentkezett: a kereszténység megkedveltetése és szívüggé tétele, közösségekben az apostoli székkel és Nyugattal; az állam önállósága, vagyis nemzeti függetlenség mind a német-római, mind a bizánci császársággal szemben; erős monarchia és politikai egység fölépítése, vagyis a törzsi önállóság és hűbéri hatalom megszüntetése központi kormányhatalom alapítása által; s végül mindemellett, amennyire csak lehetséges, a magyar népi jelleg és szokások megőrzése a Nyugat-Európába való egyidejű beilleszkedés közepette.

Diplomáciai és politikai érzéke, mellyel nemegyszer a gyakorlatban egymásnak ellentmondó célokat is el tudott érni, korának, sőt mondhatni, az egész magyar történelemnek legnagyobb államférfiává avatta. Politikai, vallási és társadalmi szempontból tulajdonképpen ő teremtette meg Magyarországot, István jelölte ki és biztosította a jövőbe vezető utat népének. A magyarságnak négy különböző szomszédos kultúra -- a török-mohamedán keleten, a görög-szláv a Balkánon, a latin-német nyugaton és a pogány-szláv északon -- feszültséggel teli területén kellett ezek ostromló befolyásával és ellentmondásaival küzdelmet folytatnia. A változást, amelyet István hozott, jól megvilágítja egy világpolitikai jelentőségű tény: trónra lépése előtt nem egészen fél századdal a magyar lovascsapatok még halálosan fenyegették Nyugatot és a kereszténységet, egészen az Augsburg melletti Lech-mezőig hatolva előre. Az István által alkotmányában, kiterjedésében, kultúrájában és történelemformáló erejében újjáalakított Magyarország ezzel szemben a keresztény Nyugat előretolt bástyája lett az előnyomuló mongol és török veszély ellen, és évszázadokon keresztül védőfal az ázsiai hódítók barbárságával szemben.

Nagy érdemeket szerzett az ország katolikus egyháza érdekében kifejtett munkájával is. Szerzetes papokat hívott Bajorországból, Csehországból, Olaszországból, és pedig bencéseket, kiváltképpen a clunyi reform követőit, Dél-Magyarországra pedig a görög bazilita rend férfi és női tagjait. Szent Márton hegyén (Pannonhalmán) apátságot alapított. Sok kolostort létesített, amelyek missziós központjai és gyűjtőpontjai lettek a vallásos és kulturális életnek. Elrendelte a vasárnap megszentelését és minden tíz falu számára templom építését. Saját költségén emelt Esztergomban, palotája közelében egy gyönyörű székesegyházat, Veszprémben egy női apátságot, és fölépítette Budán a Szent Péter és Pál templomot a székeskáptalannal együtt. Más templomokat gazdagon megajándékozott, javaikat közvetlen védelme alá vette. Ami a keresztény vallással és keresztény törvénnyel nem volt összeegyeztethető, annak hadat üzent és büntetéssel sújtotta. Ebben ő és pogány ellenlábasai egyformán koruk gyermekei voltak. Mindazonáltal nem nyúlt a régi mondákhoz és énekekhez, amelyek a pogány őseket és hőseket dicsőítették; a pogány korból származó népszokásokat, ha az új hittel nem ellenkeztek, megőrizte vagy megtöltötte őket keresztény tartalommal. E tekintetben a bölcs alkalmazkodás módszerét követte: enyhébb, józanabb, eredményesebb volt, mint Magyarország első hithirdetői.

Az állami törvényhozásban, a kormányzásban és gazdasági vonalon sikerült szerencsésen összeolvasztania a nyugati elemeket, mindenekelőtt a frank grófság-alkotmányt a hazaiakkal.

Ugyanilyen messzenéző megértéssel képviselte népe sajátosságát és érdekeit a határokon túl is. Gondolt Európa és a keresztény világ egységére. A keresztény magyar szellemet külföldön is jelenvalóvá tette: Jeruzsálemben bencés kolostort, Rómában zarándokházat, Konstantinápolyban díszes templomot építtetett.

Egyik fő munkatársa, a 993-ban Prágából érkezett Asztrik szerzetes ztján II. Szilveszter pápához fordult jogai megerősítéséért és a teljhatalom kieszközléséért. Célja az volt, hogy a keresztény királyság méltóságára emelkedjék, nemkülönben, hogy már eleve kizárjon mindenféle függőséget a német birodalomtól és a szomszédos bajor egyháztól, s országa egyházát az állammal szorosabban egybekapcsolja. Asztrik valóban kieszközölte urának a koronát, az előtte hordozott keresztet és azt az apostoli kiváltságot, hogy püspökségeket alapíthasson és egyházi főméltóságokat nevezhessen ki.

Az 1000. év karácsonyán kenték föl és koronázták királlyá Istvánt Esztergomban. Ez egyenlő volt szuverén királyi méltóságra emelésével és apostoli küldetésének elismerésével. A pápától kapott előjogra támaszkodva birodalmának szilárd egyházi szervezetet adott: tíz egyházkerületet alapított (12 volt tervbe véve), köztük két érsekséget: Esztergomban és Kalocsán, valamint nyolc püspökséget.

Két fájdalmas esemény árnyékolta be élete alkonyát, mindkettő legbensejéig érintette. Imre fiát, a rendkívül erényes ifjút rendelte és készítette elő trónörökösévé. Még halála előtt meg akarta vele osztani az uralmat. Imrét azonban közvetlenül uralkodótársává koronázása előtt, 1031-ben egy vadászat alkalmával vadkan támadta meg és sebezte halálra. István másik gyermeke már korábban meghalt. Így nem maradt közvetlen örököse. Az Árpád-nemzetség egyetlen leszármazottja Vazul volt, ő azonban ifjúkori ballépése miatt börtönben ült. A súlyosan beteg király megkegyelmezett neki, kiengedte a fogságból, sőt azon gondolkodott, hogy még életében maga mellé veszi és trónra emeli. A rossz tanácsra hallgató hálátlan rokon azonban egy galád összeesküvésbe keveredett, aminek az volt a célja, hogy a királyt meggyilkolják és az országban visszaállítsák a pogányságot. Ilyen gazságot István nem hagyhatott büntetlenül, életművét nem engedhette elpusztítani. A királygyilkosság szándékáért halálbüntetés járt. István az összeesküvés három fejének kiszúratta a szemét és levágatta a kezét: ez abban az időben a súlyos gonosztevők szokásos büntetése volt, és a megérdemelt halálbüntetés esetén, mint itt, kegyelmi aktusnak számított.

Amikor halálát közeledni érezte, magához hívatta tanácsosait, s velük egyetértésben Pétert, Velencében élő nővérének fiát tette utódjává. Mindenkit arra intett, hogy maradjanak meg az igaz hitben, szeressék az igazságosságot, és főleg hűségesen ápolják a kereszténység zsenge vetését. Közel hetven éves korában -- a 11. században ritka magas korban --, 42 évi uralkodás után halt meg Mária mennybevitelének napján, akit oly bensőségesen tisztelt s akinek tiszteletére több templomot épített. Halála előtt neki ajánlotta az országot.

Istvánt az egész nemzet gyászolta. Temetésére az egész országból sereglettek az emberek Székesfehérvárra. Ott, az általa alapított gyönyörű bazilikában -- mely éppen akkor készült el, és ebből az alkalomból gyorsan fölszentelték -- helyezték ünnepélyesen nyugalomra földi maradványait.

Az általános gyász igazi és szívből jövő volt. A nép érezte: István király személyében a dinasztia megalapítója, a kimagasló uralkodó és államalapító hunyt el, az erős és igazságos király, aki a szigort szelídséggel tudta párosítani. Tudott harcolni, ha a szükség úgy kívánta; mindazonáltal békeszerető volt. Támadó hadjáratot nem kezdeményezett, harcias nemzetét a

gyümölcsöző béke világába vezette, és a még túlnyomóan vándorló, nomád életet élő népet a letelepedésre szoktatta. Az ország határain kívül is nagy tiszteletnek örvendett, egyrészt történelmi szerepe miatt, másrészt azért, mert menekülteknek és más sorsüldözötteknek menedéket nyújtott, a Szentföldre, Konstantinápolyba, Ravennába vagy Rómába zarándokló idegeneknek pedig vendéglátást és kedvező átvonulást biztosított.

Mint uralkodó tudatában volt Isten előtti felelősségének. Ragyogó példája volt ennek, hogy Szent István templomában hivatalát évente letette, annak jeléül, hogy csak kölcsön kapta Istentől, és annak bizonyására, hogy hatalmát Istennek áldozza. Lelki arculata abban a „fejedelemtükörben” is visszatükröződik, amelyet fiának hagyott hátra latin nyelven. Talán nem ő maga írta, de mindenesetre az ő közelében, politikai s erkölcsi elvei értelmében szerkesztették. Az akkori Magyarországon mindenképpen a legjelentősebb irodalmi alkotás. Ezekben az Intelmekben (Admonitiones) többek között a következő uralkodói szabályok találhatók: „Uralkodjál szelíden, alázattal, békésen harag és gyűlölködés nélkül! A király koronájának legszebb ékszerei a jótettek; azért illő, hogy a király igazságossággal és irgalmassággal, valamint a többi keresztény erénnyel ékeskedjék. Minden nép saját törvényei szerint él; add meg az országnak a szabadságot, hogy aszerint éljen!”

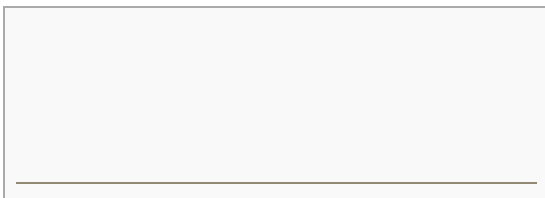
Halála után még egyszer lázadást szított a pogány visszahatás; a császári hatalom nyomása is erősödött Magyarországgal szemben. Végül azonban az itt-ott fölbukkanó zűrzavar után különösen László és Kálmán király visszavezette az országot István nyomdokaiba. Azóta István a nép szívében mindinkább legendás hőssé, népe apostolává, védelmezőjévé és Magyarország eszményévé magasztosodott föl. Benne és vele a korona, királyság és nemzet szinte misztikus egységgé olvadt össze. Sírja sokat látogatott nemzeti búcsújáró helylé vált; számos imameghallgatás és csoda történt ott. Ünnepe nemzeti ünnep lett.

László király 1083. augusztus 20-án pápai engedéllyel, a magyar püspökök, apátok és előkelők jelenlétében oltárra emeltette Istvánt, Imrével és nevelője, Gellért csanádi püspök földi maradványaival együtt. Ez akkor egyenértékű volt a szentté avatással.

István tisztelete nemsokára elterjedt az ország határain túl is. Különösen Scheyernben és Bambergben, a bajor hercegi házzal való házassági kapcsolata következtében; azután Aachenben és Kölnben, ahová egyes ereklyéi is elkerültek; Montecassinóban, főleg a bencés rendnek tett kiváltságai miatt, és a belgiumi Namurben. XI. Ince pápa 1686 novemberében -- Buda visszafoglalása alkalmából -- az egész Egyházra kiterjesztette szeptember 2-ára helyezett ünnepét. Ma a világegyház augusztus 16-án, a magyar egyház augusztus 20-án (mint Magyarország fővédőszentjét) ünnepli. Május 30-án a mai napig sértetlenül fennmaradt Szent Jób ereklyét tiszteljük.

Istenünk, aki Szent István királyt, a te hitvallódat a földön országunk koronájával ékesítetted és szentjeid közé emelted, kérünk, add meg, hogy aki a hit terjesztője volt Pannóniában, Egyházad védelmezője legyen a mennyben!

Magyar Fejedelemség fejedelme

Uralkodási ideje

[997](#) – [1000/1001](#)

Elődje [Géza](#)

Utódja nincs

Magyar Királyság királya

Uralkodási ideje

[1000](#) vagy [1001](#) – [1038](#)

Koronázása [Esztergom](#)
vagy [Székesfehérvár](#)^[1]
[1000. december 24.](#)
vagy [1001. január 1.](#)

Örököse [Imre herceg](#)

Elődje nincs

Utódja [Orseolo Péter](#)

Életrajzi adatok

Uralkodóház [Árpád-ház](#)

Született [969](#)
[Esztergom](#)

Elhunyt [1038. augusztus 15.](#) (69 évesen)
[Szentkirály \(Esztergom\)](#)

Nyughelye [Székesfehérvár](#)
[1038. augusztus 20.](#)

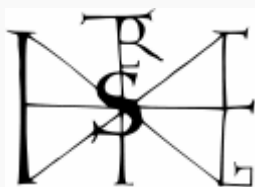
Házastársa [Boldog Gizella](#) (kb. 995-1038)

Gyermekei [Ottó](#)
[Imre](#)

Édesapja [Géza](#)

Édesanyja [Sarolta](#)

Szent István szignatúrája

I. István aláírása

I. (Szent) István király – születési nevén **Vajk** ([Esztergom](#), [970–980](#) körül – [1038. augusztus 15.](#)) az első magyar király. Uralkodása alatt a [magyar törzsek](#) szövetségéből kialakult fejedelemséget egységes, [keresztény](#) magyar [királysággá](#) alakította át. Ez [1028](#)-tól az egész [Kárpát-medencére](#) kiterjedt. Az általa meghirdetett új politikai irányvonalnak ellenszegülő törzseket fegyverrel vagy békés úton behódoltatta, a lázadásokat leverte. Az ezeréves [magyar törvénytár](#) az általa alkotott [törvényekkel](#) kezdődik. Az [államszervezet](#) kiépítésével

párhuzamosan megszervezte a magyar [keresztény egyházat](#), ezért ő és utódai viselhették az *apostoli király* címet. [Magyarországon](#) minden év [augusztus 20-án](#)l. István király szentté avatásának napját ünnepeljük.

Apja [Géza magyar fejedelem](#), anyja pedig az [erdélyi Zombor gyula Sarolt](#) nevű, Konstantinápolyban keleti rítus szerint megkeresztelkedett leánya volt. Anyai nagybátyja [Prokuj gyula](#) volt, aki István születése környékén költözött át tiszántúli területeiről Erdélybe.

Szent István kisebbik legendája (ill. ezt átvéve a Hartvik-féle legenda) említi Esztergomot István születése helyeként, de ez az adat István-korabeli forrással nem igazolható. A mai [bazilika](#) északi lépcsőtornya mellett helyezkedett el a [Szent István protomártír-templom](#), amelyről egy 1397-es canonica visitatio azt mondja, hogy a mellette fekvő, kápolnává átalakított szobában született.^[2] A helyet ma [emléktábla](#) jelöli.

István a 970 és 980 közötti időszakban szülehetett. Születésének évét a 14. században írt [Képes krónika](#) 969-ben adja meg.^[3]

Születésekor a [türk](#) eredetű [Vajk](#) nevet kapta, mivel a mainzi érsek által a magyarok számára küldött térítő, Brúnó püspök ekkor már nem tartózkodott a Kárpát-medencében.^[4] [László Gyula](#) történész szerint [töröknyelvű](#) volt [Vajk](#), a név feltehetően a török hős, vezér jelentésű szóból származik.^[5] Ilyen módon a [törökbej](#) szó rokona. Az eredetileg gazdag jelentésű szó a magyarban (*bő*) és a törökben is nemzetségfő jelentésűvé vált.

Apját, Gézát és családját (pl. öccsét, [Mihályt](#)) az ő kérésére [I. Ottó német-római császár](#) által 972-ben Magyarországra küldött [Sankt Gallen-i Bruno](#) keresztelte meg. Géza a kereszttségben az István nevet kapta. Azon vita folyik, hogy Vajk/István ekkor élt-e már. Ennek az elméletnek két tény is ellentmond. Az egyik az, hogy egyes források 975-re teszik Vajk születését, a másik pedig az, hogy ha ilyen korán áttért volna a keresztény hitre, nyugaton nem Vajkként ismerték volna még sokáig.

[Szent Adalbert prágai](#) püspök életrajza szerint ő gondoskodott István keresztény szellemű taníttatásáról, és ő volt az is, aki [megkeresztelte](#) valószínűleg 994. és 996. között. Az a tény ugyanis, hogy német földön még évtizedekkel később is Vajkként beszéltek róla, ezt a későbbi időpontot erősíti.^[6] Emellett több forrás, kútfők, a legkorábbi István-legenda, illetve egy 14. századi krónika is említi Vajk keresztelőjének nevét, Adalbertet. Névadója az [első keresztény vértanú](#), István volt, vagy éppen Géza kereszttségben kapott nevét örökölte (Sztephanosz, magyarul István). Adalbert szerepének viszont ellentmond, hogy ő ugyan 983-tól volt prágai püspök, de ezután egy ideig ott is tartózkodott, majd 989–994-ig Rómában élt az [aventinus](#)i Szent Elek és Bonifác apátságban. 994-ben visszavitték Prágába, majd egy idő után Magyarországon is tartózkodva 995-ben visszatért Rómába.^[7]

Így tehát nem tudjuk, ki és mikor keresztelte meg Istvánt, és talán soha nem is tudjuk meg, de sem Bruno sem Adalbert nem tűnik valószínűnek.

A Képes krónika szerint az Olaszországból származott [Deodatus gróf](#) volt Szent István keresztapja, akit a herceg **Tatán**ak hívott (a hagyomány szerint a [Tata](#) város róla kapta nevét).

Adalbertnek esetleg szerepe volt [házasságának](#) létrejöttében. István 996-ban vette feleségül [II. Henrik bajor herceg](#) leányát, a későbbi [II. Szent Henrik német császár](#) testvérét, [Gizellát](#). Bajor hagyomány szerint az esküvő [Scheyern bencés](#) apátságban köttetett.^[8] Német krónikások feljegyezték, hogy a bajorok a házasságtól a kereszténység gyors terjedését várták, és ennek érdekében minden segítséget igyekeztek Istvánnak megadni. Gizellával együtt jelentős számban érkeztek bajor papok, lovagok és mesteremberek az országba.

István atya életében a [nyitrai](#) dukátus (lásd [Nyitrai Fejedelemség](#) és [Hercegség](#)) ura volt, majd 997-ben, Géza fejedelem halála után követte őt a fejedelmi székben. Géza azért, hogy fia számára biztosítsa a trónt halála után, megeskette a főurakat, hogy fiát támogatják.

Azonban mikor Géza meghalt, [Koppány](#) bejelentette igényét a fejedelmi trónra. Koppány az apja, [Tar Szerénd](#) és Géza által kötött szerződés értelmében a Balatontól délre eső területek ura volt. Igényét a trónra a [szeniorátus](#) és a [levirátus](#) – István megözvegyült édesanyját, Saroltot feleségül kívánta venni^{[[megi_1](#)]} – jogára való hivatkozással indokolta. Koppány mellé sorakoztak fel a régi rend és a törzsi szabadság hívei, akikben az ellenállást az is fokozhatta, hogy István körül nagy számban csoportosultak idegen nemzetiségűek, főleg németek.

István hadait is német hadvezérek ([Hont \(Hunt\)](#), [Paznan \(Pazman\)](#), [Vecelin](#), Orci) irányították. A sereg maga magyar és a feleségével, Gizellával az országba érkező németekből a korban modernnek számító nehézlovasságból^{[[forrás?](#)]} állt. A döntő ütközet helyére nincs mindent kizáró bizonyíték, de feltételezések szerint valahol [Veszprém](#) közelében került sor, ahol István megverte a Koppány elavultnak számított könnyűlovas seregét; a csatában Koppány is életét veszttette, Vecelin ölte meg.^{[[megi_2](#)]} István Koppány testét felnégyeltette és testrészeit hónapokig kifüggesztve tartották az ország négy legfontosabb várának kapuja felett – [Győrben](#), [Veszprém](#)ben, [Esztergomban](#) és [Gyulafehérváron](#) – jelezve, hogy mi vár az uralkodónak nem engedelmeskedőkre. Ezzel István ősi emberi és magyar törvényt szegett meg, amely szerint a halottakat el kell temetni. Tette elrettentésre szolgált, kegyetlen bánásmóddal fenyegetve azokat, akik nem engedelmeskednek a királyi hatalomnak.

István és Koppány harcában nemcsak az forgott kockán, hogy ki lesz a magyar nép uralkodója, hanem a keleti és nyugati orientáció kérdése. Koppánnyal – aki bizánci rítus szerint megkeresztelkedett – a bizánci politikai befolyás erősödött volna, míg István győzelmével a német irányvonal nyert teret. A Kárpát-medence geopolitikai helyzete folytán a kor két nagyhatalma közé ékelődve irányt kellett választani. Közkeletű téves magyarázat szerint az állam léte, vagy a magyarság léte forgott kockán ezen, azonban ez a kérdés a történelmi *mi lett volna, ha...* kategóriája. Koppány esetleges győzelmével éppolyan státuszú és helyzetű magyar fejedelemség alakult volna ki, vélhetően bizánci irányvonallal, mint az erdőelvi fejedelemség, jövő sorsa azonban nem meghatározható. A Koppány által vezetett magyar fejedelemség éppúgy az ő további személyes bel- és külpolitikájának sikerétől függött volna, ahogyan azt az István vezette állam esetében is látjuk, amely azonban a környező országokhoz hasonlóan keresztény állammá vált.

Ezután István el akarta magát ismertetni az ország határain túl is, mint Isten kegyelméből uralkodó királyt, aki nem csak a [turulmadár](#) jóslata következtében gyakorolja a hatalmat népe felett, ami csak a pogány uralmi megerősítést adhatta István számára. Ennek érdekében 999-ben [Asztrik pannonhalmi](#) apátot küldte Rómába, hogy az ott időző [II. Ottóval](#) tárgyaljon. A kortárs Theotmár merseburgi püspök legalábbis így tudta.^[9] István szentté avatása előtt a *Kisebbség legenda* már arról tudósít, hogy [II. Szilveszter pápa](#) volt a követjárás célja, akitől koronát és apostoli áldást nyert, és Magyarország belépett az európai keresztény nemzetek sorába, ezen belül is a nyugati kereszténység felé orientálódott. A pápai levéltár mindenestre nem tudott erről, és jóval későbbiek az első lateráni említései. II. Szilveszter – mint Ottó kreációja – egyébként sem léphetett ilyen jelentőségű ügyben önállóan.

Mindezek mellett az ezeréves hagyományokra épülő mai álláspont szerint megtartotta függetlenségét, és nem lett a császár hűbérese, bár a korona – amely az általános vélekedés szerint nem azonos a ma [Szent Korona](#) néven ismert uralkodói jelvényvel – elfogadása az európai hatalmi rendszerbe tagozódás jelképe volt. Ezzel megalakult a keresztény, független [Magyar Királyság](#). Ekkor már állt a veszprémi püspökség és a győriek is megvetették az alapjait.

A [koronázás](#) időpontjául a krónikák és az évkönyvek hol az [1000.](#), hol az [1001.](#) évet adják meg. A [pécsi püspökség](#) alapítólevelének dátumából kiderül, hogy [1009. augusztus 23-án](#) István király uralkodásának 9. évében volt, a

koronázás tehát 1000. augusztus 23. és 1001. augusztus 22. között történt. A 11-12. században vezetett királylajstrom szerint, amely tartalmazta István király uralkodásának hosszát év-hó-nap-ban megadva, a koronázás és a halál között 7 hónap 14 nap telt el. Halála augusztus 15-re esett, így a koronázás dátumául [1001. január 1.](#) adódik. Ez összhangban lenne az ezredforduló világvégevárásával, amely nyilvánvalóan nem következett be január 1. eljövételével és így megeshetett a koronázás. Ez összhangban van azzal a ténnyel is, hogy az István koronázását támogató III. Ottó császár 1000. augusztus 14. – 1001. február 15-ig [Rómában](#) tartózkodott.^[10] A 11. században az év kezdete Jézus születésének napja, tehát az 1001. év első napja 1000. december 25. volt.^[11]

A koronázás után István Magyarország uralkodója lett, ám tényleges hatalmának megszilárdításáért még tennie kellett, le kellett győznie törzsi ellenfeleit. A harcokat elsőként 1003-ban indította meg Erdély ellen, ahol saját nagybátyja, [Prokuj gyula](#) („az ifjabbik Gyula”) ellen küzdött. Fegyverrel győzte le őt és családjával együtt fogságba ejtette, sóbányáit elkobozta, országát beolvasztotta sajátjába és ott is megkezdte a keresztény hittérítést. Nem sokáig volt fogoly, mert [Thietmar](#) szerint [Vitéz Boleszló](#) lengyel fejedelemhez szökött, aki egy elfoglalt felvidéki magyar erődítményt bízott rá, ahová viszont István utánaküldte a feleségét. István idővel kiverte az elfoglalt erődítményből.^[12] István Észak-Erdély elfoglalása után megalapította az erdélyi püspökséget, továbbá létrehozta [Doboka](#) vármegyét és várispánságot. [Doboka ispán](#) Csanád apja volt, valószínű, hogy ő vezette István hadait az 1003-as hadműveletek során. Az erdélyi püspökség jelentősége az volt, hogy négyre emelkedett Magyarország egyházmegyéinek száma, és a [kánonjog](#) szerint ennyi kell egy önálló egyháztartomány létrehozásához.

Uralkodása során István még két törzsi állammal számolt le. Nem tudni pontosan a feltehetően bolgár Keán elleni hadjárat idejét, de vélhetően nem sokkal az erdélyi után történt. Keán dél-erdélyi nagyúr volt, aki a 10. század vége óta magyar törzsfőként viselkedett, és már Gézával is szembeszállt. Keánt alattvalói vajdának hívták, miután István legyőzte és megölte, helyére [ispánt](#) ((Gyula-) fehérvári) helyezett. Az új ispánt a nép továbbra is vajdának hívta, ebből alakult ki az erdélyi vajdaság intézménye.

István 1008-ban a [fekete magyarok](#) ellen viselt hadat. A fekete magyarok feltehetően a Délkelet-Dunántúlon élő idegen etnikumú katonai segédnépekkel, a [kavarokkal/kabarokkal](#) azonosak. Az ő területükön alapította meg 1009-ben a pécsi püspökséget, és talán a kalocsai érsekség is ennek a győztes háborúnak köszönheti megalakulását. A fekete magyarok területén alakította ki Baranya és Tolna, valamint Bodrog és Bács megyéket.

De nem csak fegyverrel teremtett rendet országában. Mivel lánytestvéreinek kiházasítása is rámaradt, ebben is igyekezett politikai célokat szem előtt tartani. Egyik testvérét a Felvidéken élő kavar törzsrész vezetőjéhez, [Aba Sámuelhez](#) adta feleségül. Ezzel sikerült elérni azt, hogy a sógorával nem kellett fegyveresen szembeszállnia. Országrésze szintén beolvad Istvánéba, cserébe István a német mintára (palotagróf) alapított [palotaispáni](#) címmel ruházta fel. Mindennek a feltétele az volt, hogy Aba Sámuel térjen át a keresztény hitre. A házasság révén István országa 1010-re kiterjedt a Mátra vidékére, ahol megalapította az egri püspökséget, illetve létrehozta Újvár megyét.

Másik testvérét 1009-ben adta feleségül a velencei dózsához, [Orseolo Ottóhoz](#). Ezzel a házassággal István elérte, hogy rendeződött a régóta rossz magyar–bizánci viszony, hiszen Velence a [Bizánci Birodalom](#) hűbérese volt, a kapcsolat a következő évtizedben már szövetségi szintre jutott. Szintén békés úton egyezett ki a Körös-vidék törzsfőjével, [Vatával](#), aki felvette a kereszténységet.

[Ajtony vezér](#) a Maros vidéken építette ki erős törzsi államát. Ő Istvántól függetlenül vette fel a görög rítus szerinti kereszténységet, de nem igazán élt a hit szabályai szerint: egyszerre hét felesége volt. A király 1028-ban lépett fel Ajtony ellen. A hadak élére [Csanádot](#), Doboka fiát állította, aki győzelmet aratott a marosvári nagyúr felett, és ő maga vetett véget a törzsfő életének és államának. A területen újabb püspökség (Marosvári (csanádi)) létesült, valamint megalapították a

hadvezérről elnevezett Csanád megyét. Ezzel a győzelemmel lezárult az uralkodása alatti belháborúk kora, és István ténylegesen is az egész Kárpát-medencére kiterjedő ország ura lett.

Gizella és a trónra jelölt Péter között feszült viszony alakult ki, aminek feltehetően az volt az oka, hogy Gizella anyai fájdalma féltékenységre csapott át fia elvesztése felett. István a kettejük között kialakult viszonyt szomorúan szemlélte és mindent megtett, hogy összebékítse őket, de ezek a próbálkozások nem jártak sikerrel.

Élete vége felé még egy merényletet kíséreltek meg ellene. A forrás arról számol be, hogy a palota négy főembere látván a meggyengült királyt megpróbálták megölni Istvánt, ám mikor az alvó király mellé lopakodtak, a kard a földre hullott és a király felébredt. Büntetésül a király megvakítottatta őket és „bűnös karjukat” levágatta. Élete végén még egyszer megmutatta, hogy képes erős kézzel irányítani az országot: a békés szándékkal Magyarországra érkező besenyők ellen erőszakkal fellépő határvédekre szabott ki példás büntetést, kettesével köttette fel őket szerte az országban.

István [1038](#). augusztus 15-én halt meg, holttestét az általa emeltetett [székesfehérvári bazilikában](#) helyezték örök nyugalomra.

Halálának helyét egyetlen forrás sem említi, azt csak találgatni lehet. A legenda szerint testét halála után Székesfehérvárra vitték le, ezért nyilván nem Székesfehérvárott halt meg. Ugyancsak a legenda szerint „palotájának” nagyjai ágyához gyűltek halálakor, ami valószínűsíti, hogy szokásos tartózkodási helyén halt meg. Esztergomra, vagy valamelyik nyári szállásra gondolhatunk. Betegsége, fájó lába esetleg utalhat az Esztergom környéki hévizekre. A Duna partján fekvő [Esztergom](#) lehetett ez a hely. Alátámaszthatja ezt, hogy [II. Géza magyar király](#) idején itt egy Szent Istvánnak szentelt keresztet ház és [Szent Eleknek](#) szentelt kápolna állt, ami [királyi udvarházra](#) utal. ^[14]

István és Gizella házasságából feltehetően több gyermek született, egyes elméletek szerint két fiú és három lány. A két fiút név szerint is ismerjük. Egyikük Ottó, másikuk – akit [1083](#)-ban [szentté](#) avattak és később [Imre](#) néven tiszteltek – a Henrik nevet viselte. Ottó még nyilván III. Ottó császár életében, tehát 1002 előtt született, míg Henrik talán 1007-ben, akkor, mikor már Gizella testvére – [Szent Henrik](#) – ült a trónon. Ottó bizonyára fiatalon meghalt, így utódlás szempontjából Henrik maradt az uralkodópár egyetlen reménysége. Így neveltetésére is nagy gondot fordítottak, a velencei Gellért is foglalkozott a trónörökös tanításával, István pedig az [Intelmekben](#) foglalta össze fia számára a jó király teendőit. Szülei ki is házasították, ám mikor 1031-ben vadászat közben egy vadkan halálra sebezte, minden remény elveszett arra, hogy István egyenes ágon adja tovább királyi címét. E szörnyű csapás beteggé tette a királyt, és az csak tetézte fájdalmát, hogy közvetlen rokonai között senkit nem látott alkalmasnak, hogy örökébe lépjen és keresztény hitben megtartsa az országot. Apja testvéreinek fiai, [Vazul](#) és [Szár László](#)jöhettek számításba, azonban László még mindig pogány hiten volt, Vazul pedig bizánci rítusú keresztény volt. Választása végül lánytestvérenek fiára, [Orseolo Péterre](#) esett, aki már az [1020](#)-as évektől kezdve a magyar királyi udvarban élt, mert az Orseolo-család ellen fellázadtak a velenceiek, így Péter anyjával és húgával együtt István udvarába menekült. István döntése Vazulból elégedetlenséget váltott ki és kevéssel [1031](#) előtt merényletet követett el István ellen. István nem ítélte halálra a lázadó Vazult, de uralkodásra alkalmatlanná tette azzal, hogy megvakítottatta és fülébe forró ólmot öntetett. Vazul fiait, [Leventét](#), [Andrást](#) és [Bélát](#) pedig száműzte az országból.

István egész uralkodását a [Kárpát-medence](#) egységének a megteremtése, illetve a kereszténység elterjesztése jellemezte. Ebből kifolyólag külpolitikájában alapvetően békére törekedett a szomszédaival, Gizellával kötött házassága is ezt a célt szolgálta és II. (Szent) Henrik uralkodása alatt ez a dinasztikus kapcsolat biztosította is a békét a [Német-római Birodalommal](#). A korszak másik nagyhatalmával, a [Bizánci Birodalommal](#) is békés kapcsolatokra törekedett, ezt támasztja alá, hogy bizánci szövetségben részt vett egy 1018-as bolgárok elleni hadjáratban. Lengyel–német–besenyő szövetségben egy kisebb létszámú magyar sereg részt vett a lengyel–orosz háborúban [Kijev](#) ostrománál.

Uralkodása során két fő ellenséggel kellett szembenéznie: a besenyőkkel és a németekkel. A nomád besenyők Erdélybe zúdultak be, de a (gyula)fehérvári ispán csapatai elűzték őket. A másik, sokkal nagyobb veszélyt jelentő ellenség a németek voltak. István sógorával, II. Henrikkel a bajor uralkodócsalád fiágon kihalt (1024), ezután a Német-római Birodalommal ideiglenesen megromlott a viszony, [1029](#) környékén német és főleg bajor csapatok többször fosztogatták a [Fischa](#) és a [Lajta](#) közét, amire válaszul a magyar csapatok is a bajor területekre való betörésekkel reagáltak. Erre való hivatkozással [II. Konrád német-római császár 1030](#)-ban megtámadta Magyarországot, azonban István a felperzselt föld taktikáját alkalmazva kiéheztette az ellenséget, majd [Bécsnél](#) be is kerítette a visszavonuló német sereget. A győzelemnek külön jelentősége az volt, hogy István országa bizonyította: képes megvédeni magát a külső ellenségekkel szemben is.

A következő évben, jőllehet II. Konrád először még újabb támadást tervezett, bajor közvetítéssel békét kötöttek egymással, sőt feltehetőleg II. Konrád kisebb területi engedményeket is tett a Fischa és a Lajta közén. Ebben valószínűleg szerepe volt [Imre herceg 1031](#)-es halálának, hiszen ezzel nőágon is kihalt a Konrádot megelőző bajor uralkodóház, és Istvánnak már nem lehetett jogcíme a német trónra.

István Géza és Sarolt egyházpolitikájának folytatásaként [püspökséget](#) szervezett, falvaiban templomokat építtetett. A feltehetően istváni alapítású egyházmegyék a következők: **az esztergomi, a veszprémi, a győri, az erdélyi, a pécsi, a kalocsai, az egri, a csanádi, a váci és a bihari**. Melyek közül kettő érseki rangra emelkedett, az [esztergomi és a kalocsai](#).

Koppány legyőzése után korábban tett fogadalmának megfelelően folytatta és befejezte a [pannonhalmi](#) bencés apátság építését. Ezenkívül megalapította a [veszprémvölgyi](#) apácakolostort, a [bakonybéli](#) apátságot és a [pécsváradi monostort](#), felépítette az esztergomi és a székesfehérvári székesegyházat és az óbudai [Szent Péter](#) és [Pál](#)-templomot. Az apátságok, kolostorok keretén belül megindult a latin írásbeliség, iskolák működtek, és azok váltak a művelődés szellemi központjaivá. A [szerzetesek](#) ezekben az iskolákban az európai keresztény kultúrát tanították, diákjaikból pedig nemcsak a hittérítők kerültek ki, hanem a művelt, írástudó réteg, a király és a vármegyék fő emberei is. A papok és szerzetesek a vallásos szövegeken kívül, a jogi és politikai okmányokat is megfogalmazták. István bőkezűen adakozott az egyházaknak, gyakran látogatta őket. Kálti Márk [Képes krónikája](#) (a magyar történelem egyik fontos dokumentuma, amely [1358–1370](#) között íródott) szerint ezüst dinárokkal teli erszényt hordott az övében, és mikor szegényt látott, saját maga gondoskodott róla.

A Kárpát-medencén áthaladó és a [Szentföldre](#) tartó zarándokokat fogadta a királyi udvarban, bőségesen ellátta őket és biztosította számukra az országon való biztonságos áthaladást. A Szentföldre ill. Rómába igyekvő magyar zarándokok számára pedig vendégházakat építtetett [Konstantinápolyban](#), [Jeruzsálemben](#), [Ravennában](#), [Rómában](#).

[Gellért velencei](#) szerzetes, a későbbi püspök, aki szintén zarándokként érkezett az országba, a [pécsváradi](#) monostorban tartotta első igehirdetését. Ezt követően mutatták be a királynak, aki itt marasztalta, és őt választotta fia nevelőjéül is. Gellért az egyházi reformmozgalom híveként *Deliberatio* című művében elítélte az erőszakos birtokszerzést és az ágyasságot épp úgy, mint a papi házasságot.

Istvánnak közvetlenül trónra kerülése után is meg kellett küzdeni ellenfeleivel, ám hogy a megszerzett területeket egyben tudja tartani és megfelelően tudja azokat működtetni, törvényeket kellett hoznia. Két törvénykönyvét ismerjük. Az Intelmeket sokáig a törvények kategóriába sorolták be, de valójában királytűkör. Ezt feltehetően még életében írásba foglalták.

Az első törvénykönyv I. István idejében keletkezett vagy nem sokkal a halála után foglalták írásba, míg a második törvénykönyvet feltehetően [I. András](#) idejében szerkeszthették egybe. Legrégibb, bár nem teljes szövegét Wattenbach Vilmos német tudós fedezte fel 1846-ban a stájerországi admonti kolostor könyvtárában egy XII. századi kódexben. A törvények megalkotása német mintára történt, de a cikkelyekben a sajátos magyarországi viszonyokat is figyelembe vette. A [kereszténység](#) megerősítésére, az [egyházi](#) tulajdon védelmére törekedett, az egyik törvénycikk (a [Corpus Juris Hungarici](#) szóhasználatára szerint fejezet) például arról rendelkezik, hogy minden 10 falunak egy [templomot](#) kell építenie és

papját eltartani. De kötelezővé tette a misére járást is vasárnaponként. István törvényei a tulajdonviszonyok átalakítása érdekében megváltoztatták az öröklésre vonatkozó addigi magyar szokásokat is, védve ezáltal a [magántulajdont](#), illetve megszüntetve a [levirátust](#).

Megszervezte az udvar adminisztratív szervezetét, **királyi székhellyé emelte [Székesfehérvárt](#)**. Megkezdte a pénzverést és kivetette az első adókat. Míg az államalapításig külföldi pénzeket, de leginkább állatpénzt (tinót) használtak, most a fő forgalmi pénz az ezüstdénár lett. Megszüntette a vérségi alapon felépült társadalmi rendet és területi alagra helyezte az igazgatást. Ezzel elérte a nomád népek letelepedését és földművelő tevékenységből való megélését, tehát nemcsak politikai változás következett be, hanem jelentős életmódváltozáson is keresztülment a magyar nép. A földek nagy része királyi birtok lett, amelyekből adományokat és ezen felül tisztségeket ([ispánságokat](#)) juttatott híveinek. Ezzel magához tudta kapcsolni őket, mert a tisztségeket épp ilyen könnyen el is lehetett veszíteni, így kialakult egy modernebb, területi alapon megszervezett rendszer.

[VII. Gergely pápa](#) (pápa: [1073–1085](#)) és [Szent László](#) király (ur.: [1077–1095](#)) több alkalommal érintkeztek egymással, amit hiteles vatikáni források bizonyítanak. Sajnos az a levél azonban nem maradt fenn, amiben Szent László a pápai engedélyt kérelmezte a szentté avatáshoz, de [Szent Gellért](#) írása megőrizte VII. Gergely pápa engedélyét: *„emeljék fel azok testét, akik Pannóniában a hit magvát elvetették, és az országot a hit hirdetésével öntözték, hogy őket a legnagyobb tiszteletben tartsák és méltó tisztelettel illessék.”*

[I. László magyar király 1083. augusztus 20-án VII. Gergely](#) pápai engedélyével, a magyar püspökök, apátok és előkelők jelenlétében I. István király ezüstdénárba zárt [erekléit](#) a [székesfehérvári Bazilikában](#) oltárra emelte, ami I. István király szentté avatását jelentette. Ezután *„a felszentelés ünnepségeinek befejeztével a szent testet az egyház közepén (in medio domus) fehér márvány szarkofágban helyezték el.”*^[15] Ezzel ő lett az első magyar katolikus szent és egyben szent király.^[16]

Koronázása millenniumi évében, a [2000-ben augusztus 20-án I. Bartholomaiosz](#) konstantinápolyi [ortodox pátriárka](#) a budapesti [Szent István-bazilika](#) előtt bemutatott szentmisén jelentette be, hogy a keleti keresztények is felvették egyházuk szentjei közé. Így a [nagy egyházszakadás](#), az [1054-es szkizma](#) óta Szent István király az első, akit mind a római katolikus, mind az ortodox hívők szentként tisztelnek, s aki így ökumenikus hidat jelent.

A katolikus magyarság néphimnusza volt a *Szent István királyhoz* című, [Ah, hol vagy, magyarok tündöklő csillaga](#) kezdetű ének.^[forrás?] [1885-ben](#) mutatták be [Erkel Ferenc](#) utolsó befejezett operáját, az *István királyt*, amelynek szöveggönyve az uralkodó öregkoráról szól.

[1983](#) augusztusában a [budapesti Városligetben](#), a szánkózódombon (melyet utána neveztek át Királydombnak) mutatták be [Szörényi Levente](#) és [Bródy János István, a király](#) című rockoperáját, amely óriási sikert aratott. Az darabról készült lemez minden idők legnagyobb példányszámban eladott magyar lemeze lett, illetve a darab a mozikban és a TV-k előtt is milliókat hódított meg. Majd 2000-re, a millenniumi évre elkészült a darab folytatása is, *Veled, Uram!* címmel, amelyet az esztergomi bazilika előtt mutattak be, nagy sikerrel. Ez a mű Istvánt fiatal királyként mutatja be.

Nevét több falu, például [Királyszentistván](#) és [Szentistván](#) és számos templom is őrzi; a legnagyobb az [Ybl Miklós](#) tervei alapján épült, budapesti [Szent István-bazilika](#). Lovasszobra, [Stróbl Alajos](#) alkotása a budai Várban áll. A koronázás ezredéves évfordulója alkalmából [2001. augusztus 20-án](#) avatták fel Budapest XVI. kerületében ([Sashalmon](#)) az önkormányzat előtti parkban [R. Törley Mária](#) szobrászművész^[17] Szent István-élművét. Legutóbbi szobrát [2006. augusztus 20-án](#) avatták fel [Kiskunfélegyháza](#)n a róla elnevezett templom mellett. A [Bükki Nemzeti Parkban](#) cseppkőbarlangot neveztek el róla ([István-barlang](#)).

Árpád-házi Szent Imre herceg (kb. 1007 - 1031) Szent István király és Boldog Gizella királyné másodszülött fiú gyermeke a keresztségben apai nagybátyjától kapta a Henricus-Emericus nevet, amiből magyarosan Imre lett. A szent Árpád-házi herceg bátyja, Ottó korai halála után trónörökös lett. Tanítóról szülei Szent Gellért személyében gondoskodtak, akitől a hét év szorgalmas tanulás alatt nem csak a középkori iskolafokokozatokat sajátította el, de megtanult latinul és valószínűleg egy kicsit németül is. Isten - Imre imáit meghallgatva - a legkedvesebb áldozatnak a szüzességet jelölte meg, amit Imre boldogan ajánlott fel. A tanulás befejezése után a szülei hitves után néztek, de a kiválasztott személyét és nemzetiségét nem ismerjük. Szent Imre házasságkötése után részt vett az ország dolgaiban, ő lett az ország nyugati részein letelepedett ruszok parancsnoka, valamint aktívan részt vett apja hadjárataiban. Egyes történészek azt is valószínűnek tartják, hogy ő nyerte meg II. Konrád ellen a győri csatát. Éjjelente gyakran kilesték, hogy odaadóan zsoltárokat énekelt, vagy sokáig a feszület előtt térdepelve imádkozott. Apja neki írta a híres *Intelmeket*, melyben a nyugati mintájú királytűkrököt követve uralkodási tanácsokkal látja el az ifjú Imre herceget. Szent István az itt írottak szerint is benne látta életművének folytatóját. Ezt bizonyítja, hogy 1031-ben királlyá akarta koronáztatni. A koronázási előkészületek közben jött a fájdalmas hír: Szent Imre herceget vadászat közben egy vadkan halálra sebezte. Imréről valószínűleg még apja életében elhíresült szentsége, amelyet a következő évtizedek csak egyre erősebben tápláltak, így 1083-ban Szent László király az apát és fiát együtt emelte oltárra. Tisztelete a mai napig töretlen, örök példaképe a magyarságnak, kiváltképp a magyar ifjúságnak. **Ünnepe:** november 5.

SZENT IMRE HERCEG

*Székesfehérvár, 1000--1007 között +Veszprém közelében(?), 1031. szeptember 2.

Szent Istvánnak, a magyarok első királyának és feleségének, Boldog Gizellának a hagyomány szerint több gyermeke volt. Így a Képes Krónika több fiúról tesz említést. A gyermekek azonban nagyjából már kiskorukban meghaltak, nevét is csak kettőnek ismerjük. Volt egy Ottó nevű fiuk, aki valószínűleg még 1000 előtt született és korán elhunyt. A másik fiú, Imre nevét anyai nagybátyjától, II. Szent Henrik császártól vette (Henricus, Enricus, Emericus, Emreh, Imreh, Imre). Hogy melyik évben született, nem tudjuk biztosan. Általában az 1007-es évet szokták elfogadni, de a legújabb történetírás az 1000 és 1007 közötti évekre teszi születésének idejét, helyét pedig Székesfehérvárra.

Imre herceg élete folyását nem könnyű követni, mivel legnagyobb részben a krónikák és legendák gyér adataira vagyunk utalva, a legenda pedig a „liliomos herceg” alakját még jobban kiszínezte, mint Istvánét. Szüzessége miatt századokon át valami nőies, finom, nem e világból való alaknak rajzolták. „Pedig -- írja joggal Sík Sándor -- Szent Imre kétségtelenül erőteljes, férfias jelenség volt. Kétféle vér egyesül az ereiben: apai és anyai öröksége bár kétféle, de édestestvére egymásnak. Mindkettő a hősiességnek, a hivatásnak, a heroizmusnak hagyománya. Az apai vér Árpád vére, aki maga is folytatója volt a honfoglaló ősök hősiességének. Szent István hitvédő harcaiban átlelkesült, átszellemiesült ez a vér, de erejéből, bizonyos értelemben még ősi vadságából, fiatalos nyersségéből is alig vesztett. Nem lehet kétséges, hogy az uralkodó, hadvezér, diplomata Szent István trónusának várományosát is uralkodónak, hadvezérnek és diplomatának nevelte. A hősi magyar hagyományban nevelte. A másik hagyományt az anyatejjel szívta magába: anyja Gizella, maga is szent életű Boldog, a regensburgi udvar szent levegőjéből jön, ahol már akkor egy császári szent-család él, és szenteli meg az uralkodás német hagyományait.” (Szent magyarság 27.)

Bizonyos, hogy a trónörökös nevelésére rendkívül nagy gondot fordítottak. A legendaíró szerint „már gyermekkorában is szorgalmas örködés alatt nevelkedve” fejlődött. Első nevelői mindenesetre a szülei voltak, akik mindketten az életszentség útján jártak, s az ő hatásuk alatt érlelődött meg a kis királyfiban az az életideál és az az út, amelyet járni megtanult. Mint a korabeli íróknál olvassuk, István szenvedélyesen szerette fiát, nevét nap nap után belefoglalta imádságos megemlékezésébe, és nem szűnt meg Krisztus kegyes pártfogásába és a mindenkor szeplőtelen Szűz anyai oltalmába ajánlani.

Gyökeres változás állott be Imre herceg nevelésében 1015-ben, amikor Gellért bencés szerzetes Velencéből jövet -- eredeti szándékát, hogy a Szentföldre utazzék, megváltoztatva -- Pannóniába érkezett. Itt István udvarába vezették. A magyarok királya azonnal fölismerte benne a kiváltságos, nagy tudományú, szent életű szerzetest, aki elmondhatta magáról: „Nincs könyv, amelyet ne olvastam volna”, és fia nevelőjévé tette. Imre királyfi hét éven keresztül tanult kiváló mestere irányítása mellett. Elvégezte az akkori kor iskolafokozatait, a triviumot és quadriviumot, megtanult latinul, s anyjától föltehetőleg németül is. Azt mondja a legenda, hogy Imre a „grammatikai mesterségnek minden tudományával betelt”. Egy velencei krónika szerint „tudós és szent” volt. A világi tudományok mellett Gellért apát bizonyára beavatta őt a lelki élet magasabb iskolájának titkaiba is. Így érthető, hogy olyan ifjú lett belőle, „akit szeretett az Isten és tiszteltek az emberek”, mint a krónika mondja róla. Talán ebben az időben esett meg vele az a történet, amelyet a legendaíró elbeszél. Imre herceg egy szolga kíséretében egy alkalommal a veszprémi Szent György-templomban időzött, s „ottan imádságnak adván magát szívében elmélkedék, mi legyen... a legkedvesebb áldozat, amelyet Istennek följajánlhatna. Hirtelen nagy tündöklésű világosság körülfénylette az egyháznak minden helyeit... s isteni szózat hallatszik: *‘Fölette dicséretes a szüzesség; kívánatos kívánom én, te elmédnek és testednek szüzességét, ezt ajánld nékem, eme szándékodban mindvégig megállj!’*” -- Imre válasza: „*Úr Isten, Te ki vagy mind az egész világnak gondviselője és az emberi erőtlenségnek segítője, ki elragadod a fejedelmek lelkét, aki rettenetes vagy a földnek királyai előtt, végezd el kedvedet bennem.*” Imre herceg egész életében nem árulta el szívének ezt a titkát, s szolgájának is hallgatást parancsolt. Föltehető, hogy akkor még életben volt valamelyik bátyja, s így szabadon követhette szíve sugallatát. Ha eddig is teljes igyekezettel törekedett Mestere nyomdokain járni, most kétszeres buzgósággal tört a szentség magaslatai felé. Gellértnek és atyjának példája ebben bizonyára nagy segítségére volt.

Tizenöt éves korától atyja vette maga mellé, huszonhárom éves korában befejezettnek látta nevelését. Imrétől mint jövőző uralkodótól elvárták, hogy rangjának megfelelő házasságot kössön, s biztosítsa a dinasztia fennmaradását utódaiban.

A hagyomány három királyi családot említ, amelyből feleséget vehetett: a lengyel, horvát és görög uralkodóházat. A lysagorai Szent Kereszt-monostor évkönyveinek följegyzése szerint Imre egyszer Lengyelországban járt mint völegény. Más vélemény a görög uralkodóházzal való rokonságot helyezi előtérbe (emellett foglal állást Bogyay Tamás is „Stephanus Rex” c. művében, 1976). Így pontosan nem tudjuk megállapítani feleségének kilétét, csak annyi bizonyos, hogy szüzi házasságban éltek egymással. Amint a legenda gyönyörűen mondja: ez a csodálatos ifjú „keblében hordta a lángot, de el nem perzseltetett annak égésétől”. „Lehetetlen, hogy ne érezte volna át óriási felelősségét, hogy ne látta volna atyja gondjait -- írja ismét Sík Sándor. -- Ha mégis vállalta fogadalmát következményeit, biztosra vehetjük, hogy számolt ezzel a problémával; hogy valami nagy jót akart elérni fogadalmával, nagyobb, mint az a veszteség, amely áldozatából származott...” (I. h. 31.)

Két jelenetet őrzött meg a legenda a szent királyfi életéből.

Az egyik helyen azt olvassuk, hogy „boldog Imre meglegedvén kevés alvással, minden éjszakákon, mikor is már mindenek ágyra vetették magukat és előtte, miképpen királyi magzathoz illik, két gyertyatartó világított, ő Istennek zsoltárokat énekelve virrasztott, és mindegyik zsoltár végezetén szívének töredelmével Istennek bocsánatát kérte. Mit is, mikoron atyja eszébe vette, őt vigyázatost és titkon a falnak nyílásán át gyakorta szemlélte.”

A másik jelenet Pannonhalma szent hegyén játszódtott le és Boldog Mórral való találkozásáról szól (ezt Mór életrajzában olvashatjuk).

István őt jelölte ki utódjául. Nem volt kétséges, hogy nemcsak a főpapság és István közvetlen hívei, hanem az egész hívő magyar nép egy emberként fog fia mögé sorakozni és őt királyának elismerni. Ezért a nemzete jövőjéért annyira aggódó szent király gondosan fölkeszítette fiát jövőendő uralkodói feladataira. Mint 11. századi életrajzírójától tudjuk, gondoskodott róla „hogy a nehéz kormány terhének viselésére igazhitű férfiak tanítása által minél alkalmasabb legyen, s azok tanításait vele naponként figyelmesen hallgattatá. Atyja szerelmének buzgóságától indítatva maga is ír a számára egy könyvet az erkölcsök neveléséről (Intelmek), melyben híven és nyájasan intőleg szól hozzá, oktattván, hogy tartsa tiszteletben a püspökök méltóságát, szeresse az országnagyokat és vitézeket, szolgáltasson igazságot, ügyeljen minden tettében a türelemre, tanács nélkül semmit se tegyen, őseit szüntelenül szemé előtt tartsa és példa gyanánt vegye, az imádkozás kötelességét teljesítse, a kegyességet és irgalmat a többi erényekkel együtt gyakorolja.” Az „Intelmek” könyve, amelyet István király fia számára készítettett (a megfogalmazás valószínűleg nem tőle való, de a gondolatok föltétlenül), később a magyar törvénytár élére kerül, s fölveszik a Corpus Juris Hungariciba.

Imrével kapcsolatban még meg kell említenünk II. Konrád német császárnak Magyarország elleni hadjáratát 1030-ban, amely teljes kudarccal végződött. Egyes történétírók valószínűnek tartják, hogy a győri csatát Imre vezette. A magyar sereg előtt nyitva állt Bajorország kapuja, de a magyar királytól távol állt a hódítás szándéka. Békét ajánlott a császárnak, aki a szégyenletes kudarc után nem akart maga tárgyalásokba bocsátkozni, s a békekötést 13 éves fiára bízta. Henrik bajor herceg -- a későbbi III. Henrik császár -- 1031 tavaszán Esztergomba érkezett „az igazságtalanul megbántott magyar király” megkövetésére, s a Lajta és Fischa folyó köze újra visszakerült Magyarországhoz a Morvamezővel együtt. Imrének a békekötésben való részvételére -- talán atyja megbízottaként -- a hildesheimi évkönyvek engednek következtetni, amelyek őt Dux Ruisiorum néven említik (Ruisia, Rugia, szlávul Rakzia valószínűleg a meghódított Ausztria egy része).

István ekkor (1031-ben) hatalmának és tekintélyének tetőpontján Székesfehérvárott koronázásra készült. Egyetlen életben maradt fiát akarta megkoronáztatni, hogy trónját és országában a kereszténység zsenge vetését a jövő számára biztosítsa. Valószínűleg erre az alkalomra készült Gizella királyné keze munkájával és irányítása alatt az a miseruha, amelyet később átalakítva koronázási palástnak használtak 900 esztendőn keresztül: az egész királyi család képe rá van hímezve. Ebben az ünnepélyes hangulatban jött a szomorú hír: Imre herceget vadászat közben egy földühödött vadkan halálra sebezte, és sebeibe 1031. szeptember 2-án belehalt. A gyászír hatását a krónika így érzékelteti: „Siratta őt Szent István és egész Magyarország vigasztalhatatlanul, nagy sírással...”

Szent László király Szent Imrét atyjával, Istvánnal, és nevelőjével, Gellért püspökkel 1083-ban az ország főpapjai és világi nagyjai jelenlétében oltárra emeltette (ez felelt meg akkor a szentté

avatásnak). Azóta példaképe a magyarságnak, elsősorban a magyar ifjúságnak. Nevét szívesen viselik. Halálának 900. évfordulóját nagy ünnepélyességgel tartották meg 1930-ban Budapesten a pápai követ, hat más bíboros és több száz főpap jelenlétében. Prohászka Ottokárnak igaza volt, amikor azt írta: „Szent Imre hivatása az, hogy eszményt hirdet, példája kihat századokra, s nemzetének nagyobb szolgálatot tesz, ha az erény uralmát benne biztosítja, mint ha az országot arasznyi uralmával boldogítja.”

Az Intelmekből:

„Uralkodjál mindnyájuknak felette békességesen, alázatosan, szelíden, haragnak, kevélynek és gyűlölségnek nélküle, mindiglen elmédben tarván, hogy mind az embereknek egy állapotjuk legyen, és hogy semmi föl nem emel, hanemha az alázatosság, és hogy semmi meg nem aláz, hanemha a kevélység és gyűlölség. Ha békességes lész, akkor királynak mondatol és király fiának, és szeretve lész mind a vitézektől. Ha haragos, kevély, gyűlölködő, békétlen lész, nyakadat az ispánoknak és fő jobbágy uraknak felébe felemeled, bizony a vitézeknek ereje a királyi méltóságoknak lankadására léssen és idegeneknek adatik a te országod. Ettől félvén, az ispánoknak életét jó erkölcsöknek rendtartásával kormányozzad, hogy is szeretetteddel felővezetted a királyság méltóságához mindiglen hívségest ragaszkodjanak, hogy országlásod mindiglen békességes legyen.

Ha bírni akarod a királyságnak tisztességét, szeressed az igaz ítéletet. Ha bírni akarod a te lelkedet, légy türelmes... mert a békességtűrő királyok uralkodnak, a türelmetlenek pedig kegyetlenkednek. Valamikor is adatik néked valamiben ítélned, mi te méltóságodhoz illő, békességes türéssel és irgalmassággal, avagy szánakodással ítélj meg, hogy dicséretes és ékes legyen a te koronád.

Azért tehát, szerelmetes fiam, én szívemnek édessége, jövőd sarjak reménysége, kérlek, parancsolom, hogy mindenütt és mindenben malasztól gyámolítatva nemcsak atyádfiaihoz és rokonaidhoz, avagy fő emberekhez vagy vezérekhez, vagy szomszédokhoz és lakosokhoz légy kegyelmes, hanemha az idegenekhez is és mindenekhez, kik te hozzád jönnek. Mert a kegyességnek míve téged mindeneknél nagyobb boldogságra vezet.”

Istenünk, ki Szent Imre herceget viruló ifjúságában magasztaltad föl szentjeid közé, kérünk add, hogy ő, aki egészen neked szentelhetette magát, mindörökké segítsen minket színed előtt!

Szent Imre herceg ([Székesfehérvár](#), 1000–1007 között –[Veszprém](#) közelében, 1031. szeptember 2.) [I. István](#) király és [Gizella királyné](#) fia.

Szent Imre [herceg I. István](#) király és [Gizella királyné](#) fia. Az uralkodó házaspár gyerekeiből, valószínű több volt belőlük, csak kettőnek a neve maradt fenn: Ottó, aki valószínűleg 1000 előtt született (a krónikák szerint 1002 előtt keresztelték meg, és korán halt meg), valamint Imre neve. Imre nevét, valószínűleg anyai nagybátyja [II. Henrik német-római császár](#) után kapta. A [hahóti kódex](#) és a [Pray-kódex](#) a nevet *Henricus* alakban tartalmazza, az előbbi esetben meg is tévesztette a kutatókat, mert először II. Henrik említését vélték benne.^[1]

Életéről krónikák és legendák alapján vannak csak információk. Születésére nézve egyes források 1000-et jelölnek meg, míg a krónikák szerint 24 éves korában halt meg, így valószínűbb, hogy 1007-ben született.

A hagyomány szerint a [székesfehérvári](#) Ferences templom és rendház (Szent Imre templom) területén született.^{[2][3]}

Nevelésére különös gondot fordítottak szülei. 1015-ben Imre herceg oktatását átvette [Gellért püspök](#), aki [Velencéből Szentföld](#) felé tartva [I. István](#) udvarába került Győrszentmártonon a mai [Pannonhalmán](#), és a király mellett maradt eredeti szándékától eltérően.

[Gellért püspök](#) hét éven keresztül tanította Imre herceget [latinra](#), elvégeztette vele a kor legmagasabb [iskolai](#) fokozatait, a triviumot és quadriviumot. A tudományok mellett a [vallásba](#), valamint a [papi](#) élet rejtelseibe is beavatta.

Tizenöt éves korától atyja, [I. István](#) mellett nevelkedett, ahol az államirányítás tudományát, a hadvezérséget, a [diplomáciát](#) sajátította el. I. István Imre herceg nevelését annak huszonhárom éves korában fejezte be.

Imre kész volt az uralkodásra, így megfelelő feleséget kerestek számára. A korabeli hagyomány három uralkodóházat említ, ahonnan a felesége származhatott, a [lengyel](#), [horvát](#) és [görög](#) uralkodóházat, írásos emlék nem maradt fenn.

Az a hír csak a 11. század után kapott szárnyra, hogy Imre tudatosan zárkózott el az utódnemzéstől. Mint a 12. századi Imre-legenda írta hősről: „Ő a testi nemzést, amely romlandó, a szüzesség lelki fogadalma mögé helyezte\..., és érintetlen hitvese szüzességét romlatlanul megőrizte.” A korábban keletkezett nagyobbik István-legenda szerint Imre halála után István rádöbrent, hogy utód nélkül maradt, vagyis Istvánnak aligha volt érdeke, hogy ne szülessék unokája. A 14. századi krónika feltehetően korai része Imrének több mint egy tucat kiváló erényét sorolta fel, de ezek között nem szerepel a szüzesség. Vagyis Imréből csak utóbb, a 12. században faragtak az önmegtartóztatás, a papi nőtlenség (a cölibátus) eszméjét propagálni hivatott szentet, kihasználva azt a sajnálatos és bizonyára akaratával ellentétes tény, hogy házasságából nem származott gyermeke.]^[4]

[Veszprémi](#) hagyomány szerint titokban a város székesegyházának északi oldalán lévő [Szent György](#)-kápolna falai között tett tisztasági fogadalmat.

I. István őt jelölte ki utódjául, és úgy nézett ki, hogy elhatározása elé sem a főpapság, sem I. István közvetlen hívei nem gördítenek akadályt. I. István felkészítette fiát az uralkodásra. Az "Institutio morum – Intelmek Imre herceghez" írásában adott személyes útmutatást az uralkodásra Imre hercegnek. (Ezt az írást, amelyet a király végrendeletének is tartanak, századok múltán a [Corpus Juris Hungaricibe](#), a Magyar Törvénytárba is felvették.)

Imre a húszas évek végén elkerülve szülei udvarából bizonyára elfoglalta a trónörökös hercegeket megillető dukátust (valószínűleg a bihari dukátust), és apja reá bízta a "királyi sereg" parancsnokságát is. Ismeretes, hogy Imre viselte az "oroszok hercege/vezére" címet is, ám ennek értelmezése vitatott. Jellemzően mégis a királyi testőrség parancsnokságát értik alatta.

[II. Henrik német-római császár](#) halála után utóda, [II. Konrád](#) német-római császár hadjáratot indított [Magyarország](#) ellen 1030-ban. A [győri](#) csatában győztes magyar sereget valószínűleg Imre vezette. Bár a magyar sereg előtt megnyílt a lehetőség [Bajorország](#) felé terjeszkedni, [I. István](#) nem folytatta a csatát, békét ajánlott a császárnak, 1031-ben a császár fia (később [III. Henrik](#) néven lett császár) [Esztergomban](#) aláírta a békeszerződést. Valószínűsíthető, hogy a békekötésben Imre is részt vett. A békekötéssel [Magyarország](#) része lett a [Lajta](#) és a Fisha folyó közötti terület a [Morvamezővel](#) együtt.

[I. István](#) a koronát át akarta adni Imrének, valószínűsíthető, hogy a később átalakított, koronázási palástként ismert miseruhát is erre az alkalomra készítette [Gizella királyné](#). Imrét várva érkezett meg a hír, hogy Imre herceget vadászat közben egy vadkan halálra sebezte, 1031. [szeptember 2-án](#) belehalt sérüléseibe. Halálának pontos helye sem ismert, valószínűleg egy vadkan öklelte fel a bihari Igfon-erdőben vadászat közben (az országnagyok kedvelt vadászterületén). Itt épült fel a [11–12. század](#) fordulóján a Szent Imre apátság épülete (szentté avatása után). Mivel a középkori szokás szerint a szentek halálának helyszínén monostort építettek, így ez is ezt erősíti meg. Holttestét az akkor még épülő fehérvári bazilikában helyezték el.

[VII. Gergely pápa 1083. november 4-én I. Istvánnal](#) és [Gellért püspökkel](#) együtt szentté avatta. Ünnepe: [november 5.](#) Imre herceg halálában szerepet játszhatott a német-magyar politikai viszony is. Szent Henrik halálával a bajor uralkodócsalád férfiágon kihalt, így lehetséges örökösként szóba jöhetett az utolsó nőági leszármazott, Imre is. Konrád nyilván számolt a lehetőséggel, ezt bizonyítja, hogy 1030-ig kifejezett ellenséges viszony volt a két ország között, míg 1031-ben egy csapásra megszűnt a háborús állapot és békét lehetett kötni

Szent Gellért (kb. 980 - 1046) Velencei gazdag patrícus család sarja az egyik legismertebb magyar szentünk. Apja a Szentföldön halt meg, a kisleány pedig a szerzetesekhez adták, s a velencei bencés Szent György-monostor apátja lett. A Szentföldre indult, de egy vihar miatt Isztriában kötött ki. Innen Pécsre, majd Székesfehérvárra került, ahol Szent Istvánval és Szent Imre herceggel is közeli kapcsolatban állt, s a „liliomos szent hercegnek” később ő lett a tanítója. Majdnem tíz évig remetéskedett a Bakonyban, ahol több művet is írt, amelyekből sajnos csak egy maradt ránk, a *Deliberatio*. Szent István 1030-ban Gelléltre bízta a csanádi püspökség vezetését. István halála után megtagadta a szolgálatot Aba Sámuelnek, s megjövendölte bukását, a pogánylázadást és a saját vértanúhalálát is egyben. Az 1046-os pogánylázadás alkalmával jóslata beigazolódt: több társával egy taligán a mélybe taszították, ahol szörnyethaltak. 1083-ban Szent László avatatta szentté. Maradványait Csanádra vitték, ahol nagy kultusz alakult ki körülötte, több csodát is feljegyeztek a sírjánál.
Ünnepe: szeptember 24.

*Velence (Itália), 980 körül +Buda, 1046. szeptember 24. Szentünk azoknak a sorába tartozik, akik nem hazánk földjén látták meg a napvilágot, de életük, működésük és haláluk ide kapcsolja őket. Velence volt a szülőföldje, az a lagúnák szabdalta szigetföld, amelynek első lakói a helyi hagyomány szerint Attila hunjai elől menekültek ide a szárazföld városaiból és falvaiból. Öt éves volt, amikor szülei -- apját Sagredo Gellértnek hívták -- áteveztek vele a Szent Márk-székesegyházzal átellenben lévő San Giorgio-szigetre. Úgy látszott ugyanis, hogy György nevű kisleány (Szent György napján született, ezért kapta a keresztségben ezt a nevet) nem marad életben. Fogadalmat tettek, hogy ha a gyermek a sziget bencés szerzeteseinek imájára meggyógyul, Istennek szentelik az életét, és mindjárt a monostorban hagyják. A gyermek fölgyógyult, ott maradt, és fokozatosan bevezették őt a kor szellemi és a Szent Benedek rend lelki életébe, fegyelmebe. 15 éves lehetett, amikor édesapja Jézus iránti szeretetből szentföldi zarándoklatra indult. Társaival együtt elérte Palesztina partjait, ahol rabló arabok támadták meg őket. Csatára került a sor, s bár a támadókat megfutamtították, édesapja holtan maradt a csatatéren. Így teljesült az a vágya, miszerint abban a földben szeretne pihenni, amelyet a Megváltó vére öntözött... Az ő emlékére vette föl az ifjú György a Gellért nevet. Nem sokkal később az édesanyját is elvesztette, a San Giorgio monostor sírboltjába temették el.

Huszonöt éves korában rendtársai őt tették meg a monostor perjeljévé, majd Vilmos apát javaslatára, tudásának elmélyítése végett, másodmagával Bolognába küldték, hogy később elfoglalhassa a kolostori iskola egyik tanári posztját. 32 évesen tért vissza a Szent György szigeti monostorba, de nem sokáig tanított, mert Vilmos apát halála után őt választották meg szerzetestársai apátnak. Talán édesapja emléke vagy a hithirdetés vágya készítette arra, hogy 3 év múltán lemondjon apáti tisztéről és a Szentföldre induljon.

1015 február vége felé szállt hajóra két társával, hogy Zarába (ma: Zadar) jusson, s onnan továbbhajózzék Palesztina felé. De a kitört tengeri vihar miatt Isztria partjai felé sodródtak. Ott a Parenzo (ma Porec) melletti Szent András-sziget kikötőjében vetettek horgonyt, és a sziget bencés monostorában találtak menedéket. A több hétre elhúzódott kényszerpihenő közben Gellértnek nem egyszer nyílt alkalma, hogy megbeszélje úttervét az ugyancsak ott időző Razina, más nevén Gaudentius pannonhalmi apáttal, aki szerette volna őt megnyerni magyarországi kolostoralapítási és térítői tervének. Gellért azzal a nem titkolt szándékkal engedett unszolásának, hogy Magyarországon keresztül könnyebben eljuthat majd a Szentföldre. Átkelvén a part menti hegyláncokon, majd a Dráván, 1015. május 3-án érkeznek Pécsre, Mór

püspökhöz. Vele és Asztrik pécsváradi apáttal onnan Székesfehérvárra, István királyhoz mennek. Nagyboldogasszony napján járul Gellért a király elé, és találkozásuk hatására István meghívja őt Imre fiának nevelőjéül. Nyolc éves volt ekkor Imre, és szentünk 7 évig nevelte az esztergomi királyi palotában. Tanítványának életszentsége tanúsítja, hogy nevelő, oktató munkája nem veszett kárba!

Ezután következtek a bakonybéli remeteség évei. A monostor melletti erdei kunyhóban tudott leginkább elmélkedni és dolgozni. Ekkor írta szentírásmagyarázó munkáit, többek között a Zsidókhoz írt levélhez és Szent János apostol I. leveléhez. Kár, hogy e munkái mind elvesztek. Kb. 1028-ig örülhetett a monostor csendjének és erdei magányának. Ajtony vezér legyőzése után Szent István hívatta, hogy rábízta a Maros menti egyházmegye megszervezését. Ajtony annak idején a bizánci császárság szomszédjaként görög szertartás szerint vette föl a keresztséget, s telepített Marosvárra néhány görög szerzetest. Csanád vezér ostroma után ugyan elmenekültek, de pl. Oroszlámoson még a 13. sz. elején is voltak.

Gellért az egyházszervezést azzal kezdte, hogy fölosztotta az egyházmegye területét 7 főesperességre, s ezek élére a magával hozott papok közül azokat állította, akik tudtak magyarul. Majd a papi utánpótlás biztosítására káptalani iskolát szervezett, végül templomokat építtetett, köztük a székesegyházat és a bencés monostor Boldogságos Szűz oltalmába ajánlott templomát. Tevékenységét a szent életű király bőkezűen támogatta. E tekintetben, de más, sorsdöntőbb szempontból is, végzetes fordulatot jelentett a király halála 1038-ban. Hiába volt az új király, Péter velencei, akárcsak Gellért, az uralkodáshoz és a magyarság megnyeréséhez nem értett. Idegenpártolása miatt nemzeti forradalom űzte el őt a trónról. Utóda, Aba Sámuel sem vitte sokra. Zsarnoksága miatt 1043-ban a koronát és a húsvét megünneplését is megtagadta tőle Gellért. A fölfordulásnak ezen évei készítik elő vértanúságát is. Ha arra gondolunk, hogy a csanádi püspök e vérzivataros években hittudományos munkákat írt, rádöbbenhetünk, hogy semmiképpen sem kereste a vértanúságot, hanem inkább csak elfogadta azt.

1046 szeptemberében a lengyelországi száműzetésből hazatérő Vászoly fiak, Endre és Levente fogadására igyekezett püspöktársaival, Böddel és Benetával együtt. Mivel a hercegek még nem érkeztek meg Székesfehérvárra, továbbutazik Diósdig. Az éjjelt itt töltvén, reggel a Szent Szabina-templomban mondott miséje közben látomása volt közelgő vértanúságukról. Az ún. pesti révhez közeledve Vatha pogány lázadói közáporral törtek rájuk. Kiráncigálták Gellértet a szekereből, hozzákötötték egy kordéhoz, és a később róla elnevezett Kelenhegy szikláiról a mélybe taszították. Holttestét ideiglenesen a pesti Boldogasszony-templomban (a mai Belvárosi Főplébániatemplomban) temették el, később átszállították Csanádra. Szentté avatása Szent László királysága idején történt.

Szent **Gellért püspök** (eredeti nevén *Gerardo Sagredo* vagy még előbb *Giorgio Sagredo*; [Velence, 980. április 23.](#) – [Buda, 1046. szeptember 24.](#)), valószínűleg [lombardiai](#) származású^[forrás?] szerzetes, a [Csanádi \(ma: Szeged-Csanádi\) egyházmegye](#) első [püspöke](#). Emléknapját vértanúsága napján, szeptember 24-én tartják.

Atyja, Gerardo [velencei](#) patrícius volt és rokonságban állt a Centranigo családdal, amelyből [Péter](#) (1026-31) dózse született.

Öt évig tanult az *Isola di San Giorgio Maggiore* Benedek-rendi kolostorában, majd a szent könyvek tanulmányozásához fogott, s már korán felébredt benne a vágy, hogy szent Jeromos iratait magában a [betlehem](#)i monostorban olvashassa.

Atyja, Gellért, valamikor [990-995](#) közt részt is vett abban a népes zárandoklatban, amelyet a velenceiek [Jeruzsálembe](#) indítottak; az arabok azonban megölték, mire fia, György, az ő nevét vette föl. [1015](#) táján szerzetestársai már valami kisebb tisztségre (ha nem is perjelségre) választották meg a mintegy 25 éves ifjút, akit

ekkorájban szenteltek pappá; apátja, Vilmos, a monostor iskolájának tanítójává szemelvén ki őt, a quadrivium elvégzésére, [Bolognába](#) küldte. Onnan 5 év múlva hazatérvén, Vilmos halála után rendtársai apáttá választják. Csak vonakodva fogadta el a kitüntetést, s nemsokára le is mondott róla, hogy régi vágya szerint, a [Szentföldön](#) telepedjék le.

[zárjai](#) kereskedők egyik hajóján, többedmagával [1015.](#) február közepe táján szállt tengerre. [Parenzo](#) mellett nagy vihar érte utol, mire Szent András szigetén ([Póla](#) mellett) keresett menedéket. Itt találkozott Razina [pannonhalmi](#) apáttal, aki rábeszélte, hogy előbb látogassa meg [I. István](#) magyar királyt, akinek segítségével a [Dunán](#) folytathatja útját [Konstantinápolyba](#), ahonnan könnyebben eljuthat Jeruzsálembe. Több időt töltött Anasztáz [pécsváradi apátnál](#), aki [Mór pécsi püspökkel](#) együtt azon volt, hogy Magyarország számára nyerje meg őt. [Augusztus 15-én Székesfehérvárott](#) be is mutatták István királynak, aki vonakodása dacára rábízta fiának, [Imre hercegnek](#) a nevelését, s időnként diplomáciai küldetésekkel is megbízta; [Franciaországban](#) kétségtelenül az ő követeként járt. Amikor azonban 16 éves lett Imre herceg, barátjának (szent) [Günthernek](#) példájára [1023-ban](#) ő is remeteéletre szánta magát, s [Bakonybélbe](#) vonult vissza.

[1030-ban](#) azonban István király marosvári ([csanádi püspökké](#) nevezte ki, s tőle várta az [Ajtonytól](#) visszafoglalt [Tisza-Maros-Duna](#)-közi terület megtérítését. Csanád ispán tíz (közte 7 magyarul tudó) [szerzetessel](#) vitte őt püspöksége székhelyére, Csanádra, ahol az [Oroszlámosra](#) áthelyezett [ortodox](#) szerzetesek monostorába telepedtek le. A nép ezrével tódult oda, hogy fölvegye a keresztséget, s ajándékaival árasztotta el a püspököt, aki a vidékre is gyakran kirándult, hogy templomok építésére helyet jelöljön ki, s hogy megkeresztelje a népet. Egyházmegyéjét 7 főesperességre osztotta. Valtert tanítóvá tette a magyar urak kérelmére Csanádon állított iskolában, s gondoskodott magyar ifjaknak papokká való neveléséről, [székesegyházat](#) épített, templomaiban meghonosította a menedékjogot. Amellett ő maga [aszkétaéletet](#) élt, egyúttal azonban a tudományokkal meg [csillagászzal](#) is foglalkozott, magyarul azonban sohasem tanult meg annyira, hogy a nép nyelvén szónokolhatott volna. [Szűz Mária](#) magyarországi tiszteletének ő az első és leghatásosabb terjesztője.

[Szent István 1038. augusztus 15-i](#) halála után a politika zivatarai őt is kizavarták apostoli csöndes munkásságából, és aktív politizálásba kezdett. [1041-ben](#) a székesegyházában előre elkészítettetett sírjánál bánatosan siratta a magyar nemzet sorsát, [1043-ban](#) pedig [Aba Sámuel](#) királytól megtagadta a [húsvéti](#) koronázást, és nyilvánosan megtámadta őt – az általa vélelmezett, és az ő politikai irányvonalával ellentétes – politikai gyilkosságai miatt.^[1] [Péter](#) második uralkodása idejében éppen az ő székvárosában határozták el az elégedetlen magyarok [Vazul](#) fiainak visszahívását, és [1046-ban Szent Beszteréd, Bőd és Beneta](#) püspökök társaságában ő is útra kelt, hogy [Endre](#) herceget már a határon üdvözölje. [Szeptember 24-én](#) azonban a [pesti](#) révnél (a mai [Belvárosi plébániatemplom](#) és a [Rudas gyógyfürdő](#) között) megtámadták a minden idegenben ellenséget látó [Vata-féle lázadás](#) résztvevői: elfogták, majd kétkerekű talyigán a [Kelen-hegyről](#) a mélységbe lökték őket. Vértanúságának helyét utóbb [Szent Gellért hegyének](#) nevezték el, a nép a [Csanádon](#) eltemetett püspököt, azonnal szentként kezdte tisztelni, [1083-ban](#) pedig István királlyal és Imre herceggel együtt az egyház is a szentjei közé iktatta. Szent Gellért (*San Gerardo*) megmaradt ereklyéit – bebalzsamozott testét, piros miseruhában és piros infulában – most a [Velencei lagúnában](#) fekvő [Murano](#) egyik templomának oltára alatt őrzik. Művei [Bolognában](#), [Prágában](#) és [Győrött](#), valamint [Szegeden](#) a [Fogadalmi Templomban](#) (a „Dómban”) (s onnan még 3 helyen) vannak szétszórva. Fennmaradt életművét (*Deliberatio Gerardi Morosanae Ecclesiae Episcopi supra hymnum trium puerorum ad Isingrimum liberalem*) először [1790-ben](#) gróf [Batthyány Ignác erdélyi püspök](#) adta ki; ez a hazai tudományos irodalom legrégebb emléke.

- Szent Gellért a [Szeged-Csanádi egyházmegye](#) védőszentje.
- 1986-ban a [Nagybecskereki egyházmegyét](#) elsőszámú védőszentjükként az ő oltalma alá helyezték.
- 2002 márciusában helyezték el a budapesti [Belvárosi Plébániatemplom](#) egyik kegyoltárján, a Szent Gellért püspök vértanúáig Muránóban őrzött ereklyéjének egy részét.

Pécsi Boldog Mór (kb. 1000 - kb. 1070) Mór származásáról szinte semmit sem tudunk. Nagyon fiatalon lett bencés szerzetes Pannonhalmán. 1036-ban került Pécsre, ahol ő fejezte be Szent Péter tiszteletére emelt székesegyház építését. Ekkor írta meg Szent Zoerard-András és Szent Benedek zoborhegyi remeték történetét. Amikor Szent István és Szent Imre Pécssett jártak, a király pécsi püspöknek nevezte ki, miután különböző próbáknak vetette alá. Nevéhez fűződik I. Salamon király és Géza herceg egyszeri kibékítése, illetve Szent Zoerard-András vezeklőövének egy darabját is ő adta át megőrzésre Géza hercegnek. **Ünnepe:** október 25.

*1000 körül +1070 körül

Boldog Mór pécsi püspökről nem írtak legendát, vagy ha igen, az nem maradt ránk. Az egyéb irodalmi emlékekben szétszórva található adatokból mégis kirajzolódik előttünk szent alakja.

A hagyomány szerint magyar szülőktől született 1000 körül. Saját megjegyzése szerint -- ezt Szent András és Benedek legendájában olvashatjuk -- István király uralkodása elején iskolás gyermek volt Szent Márton hegyén, a mai Pannonhalmán. 1030 körül a Szent Hegy kolostorának apátja volt, s ebben az időben történhetett a király és Szent Imre nevezetes látogatása, mely után 1036-ban a király akarata kiszólította őt a kolostor csendjéből, és a pécsi püspökség élére állította.

Az 1046-ban történt lázadáskor, amely Szent Gellért és több püspök halálát is okozta, Mórnak nem esett bántódása. Egyike volt a három püspöknek, akik Endrét Székesfehérvárott megkoronázták. 1055-ben tanúként aláírta a nevezetes tihanyi alapítólevelet, mellyel I. Endre újabb bencés apátságot hívott életre. 1064 húsvétján püspöki székvárosa nevezetes esemény színhelye lett: a hercegek kibékülése után Géza személyesen helyezte a koronát Salamon fejére, Mór püspök pedig Salamonnak ajándékozta András remete ciliciumának egy darabját. Nem sokkal ezután, első magyar íróként -- természetesen latinul -- megírta a két szent remete, András és Benedek életét. 1070 körül halt meg, valószínűleg Pécssett.

Emberemlékezetet meghaladó, folyamatos tiszteletét a Szentszék 1848. július 22-én hivatalosan is megállapította. A jóváhagyó bullában IX. Pius pápa a következőket írta: „Életének nyilvánvaló szentsége halálától fogva méltán részesült a hívek részéről nyilvános egyházi tiszteletben: bár a régi kort sok homály fedi, bár az országot ért sok csapás folytán a régi magyar egyház emlékei csaknem mind hiányoznak, a történelemből és a hagyományokból ennyi világos. Azt pedig, hogy a tisztelete mindmáig fennállt, bizonyítja mindazoknak az íróknak egybehangzó tanúságtétele, akik Mórról úgy emlékeznek meg, mint boldogról és szentről. Hozzájárul ehhez, hogy képét nem egyszer festették meg szent fölirattal. Vannak 1499-ből való misekönyvek, melyek Mór dicséretét zengik, a martirológiumokban is szerepel a neve. Vannak tetteiről és rendkívüli életszentségéről tanúskodó kommentárok. Mindezeket mérlegelve és igazolva látván Boldog Mór emberi emlékezetet meghaladó nyilvános és egyházi tiszteletét, Pécs püspöke (akkor Scitovszky János volt) alázattal kérte, hogy ez a tisztelet annak rendje és módja szerint jóváhagyást nyerjen.”

Ez a pápai jóváhagyás vetette meg Boldog Mór újkori tiszteletének alapját. Egy év múlva a püspök körlevélben jelentette be: „IX. Pius pápa Mórnak, a 11. századi pécsi püspöknek nyilvános tiszteletét elrendelte és életbe léptette. Szent Mór hitvalló és püspök egyházi ünnepét évente az egész pécsi egyházmegyében a szerzetes templomokban is szentmisével és

zsolozsmával október negyedik vasárnapján kell megülni." Az ünnepet később, 1913-ban október 25-re rögzítették. (A két idézet Rónay György fordítása.)

Szent Imre legendája így beszéli el Mór kiválasztását a püspökségre:

„Egyszer, amikor Szent István király fiával együtt imádkozni jött Szent Márton egyházába, amelyet Pannónia Szent Hegyén alapított és a szerzetesek kiváló közösségével ékesített, a király, ismerve gyermeke jeles érdemeit, azt a tiszteletet adta fiának, amely őt illette. Amikor ugyanis az említett testvérek körmenetet tartva kivonultak a király köszöntésére, tiszteletből a fiát küldte előre a köszöntésre. A gyermek Imre pedig eltelve Szentlélekkel, ahogy az isteni kinyilatkoztatás mindegyikük érdemeit megismertette vele, kinek-kinek egyenlőtlenül osztotta a csókokat. Az egyiknek ugyanis egyet, a másiknak hármat, egy harmadiknak ötöt, végül egynek hét csókot adott egymás után. Ezt -- bár a többiek is észrevették -- Szent István király szótlanul csodálta, a mise végén azonban bizalmas beszélgetésben gondosan megtudakolta tőle, miért osztotta egyenlőtlenül a csókokat. Szent Imre akkor mindegyikük érdemeit felsorolta atyja előtt, tudniillik, hogy ki-ki mennyi idő óta tartott ki a megtartóztatás erényében. Azt mondta, hogy ő ezen megfontolás alapján adott egyeseknek több, másoknak kevesebb csókot, és állította, hogy akit hétszeres csókkal halmozott el, az szüzi életet élt.

Ó, minden erényt felélesztő Kegyelem, ki természetünk korlátait bőségesen meghaladod, s a mély titkokat kinyilatkoztatod a kicsinyeknek! Te voltál Szent Imre mestere, te adtál neki szabad bepillantást mások rejtett dolgaiba! Ennek a belső kinyilatkoztatásnak a megléte pedig így vált ismertté:

Szent István néhány nappal azután, hogy a Szent Hegyről eltávozott, csupán két kísérőt véve maga mellé, oda visszatért, s a testvérek virrasztását és imádságait titokban kikémlelte. Miután az éjszakai zsolozsmát befejezték, a többiek nyugovóra tértek, s csak azok maradtak a templomban, akiket Szent Imre elhalmozott csókjaival. Ezek széteszlottak a templom rejtettebb szögleteibe, s Isten színe előtt a zsolotárokkal virrasztottak. A szent király azonban odament külön-külön mindegyikhez, felfedte előttük arcát, és az áldás szavaival üdvözölte őket. A királyi felséget mindegyikük a csend megtörésével köszöntötte. Végül a király egy Mór nevű testvérhez ment, akit Szent Imre hétszeres csókkal tüntetett ki, de sem szelíd üdvözléssel, sem a királyi fenyegetés szavaival nem tudott belőle választ kicsikarni. Reggel aztán, amikor a testvérek összegyűltek, a király maga is jelen volt, és hogy Mór testvér lelkét az alázatosság erényében kipróbálja, a nyilvános bűnvallomáskor igen sok olyan dolgot vetett a szemére, ami a szerzetesi étellel ellenkezik. Vádaskodása ellen Mór egyáltalán nem védekezett, hanem alázatosan állt, s reménykedve Istenhez menekült, aki az emberi lelket vizsgálja.

Ekkor aztán megismerte Szent István, hogy fiának szavai megfontoltak voltak. Miután a történeteket rendben és a valóságnak megfelelően elmondta, Mórt dicséretekkel halmozta el, és hogy egy főpapi szék díszje legyen, kevéssel ezután Pécsen a püspöki méltóságra emelte." (Csóka J. Gáspár fordítása.)

A történet naiv kedvességén átűt a tiszta léleknek az a finom érzéke, amelyet Szent Jeromos mondott ki oly tömören János evangéliumával (21,7) kapcsolatban: „Solus virgo virginem agnoscit; csak a szűz ismeri fel a szüzet."

Pécsi **Szent Mór** illetve másutt *pannonhalmi Szent Mór* (1000 körül – 1070 körül) bencés [szerzetes](#), később pécsi [püspök](#).

Pannonhalmán

Gyermekkorában került Pannonhalmára, a [bencés](#) szerzetesek nevelték. Ebből valószínűsíthető, hogy magyar szülők gyermeke. Felőve a szerzetesi életet választotta, a Maurus, [Mór](#) nevet kapja a rendben. Szent Mór pedig az egyik első magyar származású bencés lett.

[Szent Imre](#) herceg legendájából tudjuk, hogy Szent Márton hegyén volt benedekrendi szerzetes. Amikor Imre egyik látogatásakor a testvéreket csókkal köszöntötte, Mórt hét csókkal illette, jelezve ezzel, hogy egészen tiszta, önmegtartóztató életet él.

Fiatalon, körülbelül 30 éves korában lett [apát](#). Élénk kapcsolatot tartott fenn a [Nyitra](#) melletti [Zobor-hegyi monostorral](#).

Pécsett

Az *Annales Posonienses* évbejegyzése szerint [Szent István](#) hívására 1036-tól a [pécsi](#) egyházmegye második [püspöke](#) lett. [Szent Gellértsel](#) és társaival ellentétben az 1046-os [Vata-féle pogánylázadaskor](#) nem történt baja. [I. András](#) koronázásakor egyike volt a szertartást végző három püspöknek. Mór kézírását olvashatjuk a [tihanyi](#) apátság alapítólevelén (1055). Feltételezhető, hogy jelen volt 1061-ben [Szekszárdon](#) az apátság alapításánál, és két évre rá ő temette ugyanott el [I. Béla](#) királyt. 1064-ben Pécsett békült ki egymással [Salamon](#) és [Géza](#) királyfi. Ebben az időszakban írta meg az első magyar legendát [Szent Zoerárd \(Szórád\) Andrásról](#) és [zobor-hegyi Szent Andár](#) és [Szent Benedekről](#), az ún. Zobor-hegyi remetékről.

A [15. századból](#) származó [miskönyvek](#) szentként említik, illetve [martirologiumokban](#) szerepel a neve, ezért az akkori pécsi püspök kérésére [Boldog IX. Piusz pápa 1848. augusztus 4-én](#) jóváhagyta és megerősítette a pécsi egyházmegyében kialakult nyilvános tiszteletét, [XI. Piusz pápa](#) pedig 1925. [december 4-én](#) az [egyházmegye](#) társvédőszentjévé nyilvánította. Ünnepe: [október 25.](#)

Emléke

[Pannonhalmán](#), a főapátság területén szobor őrzi emlékét, az apátságtól nem messze pedig egy kilátó viseli a nevét (Magasság: 264 m. É. sz. 47° 32,8420' K. h. 17° 45,8570'). Pécsett utca, a székesegyházban és a Gyertyaszentelő Boldogasszony (Belvárosi) plébániatemplomban kápolna, a bazilikától nem messze pedig katolikus iskolacentrum viseli nevét (mindegyik esetben Szent Mór a titulus). Annak idején a helyi Erzsébet Tudományegyetem egyik kollégiumát is őröla nevezték el.

Árpád-házi Szent László király (kb. 1040 - 1095) Szent László - Szent István mellett - a magyar uralkodói eszmény egyik legtökéletesebb kifejezője, a kereszténység következetes védelmezője és terjesztője, aki a legkeményebb csatában is tudott nemeslelkű lenni, s akiről egyszerre mondták, hogy "lovagkirály" és hogy "szent". Atyjának, I. Béla királynak a vitézséget, míg anyjának, a lengyel Richezának a vallásos lelkületet köszönhette. László még hercegeként tért haza lengyel száműzetéséből, hogy bátyját, Gézát támogassa I. Salamon király ellen, biztosítva maguknak ezzel a dukátust. László herceg Salamon uralkodása alatt a kerlési csatában tüntette ki magát először, amikor a betörő fekete kunokat sikeresen kiverte az országból és még az egyik menekülő kun vezértől is visszaszerezte az elrabolt magyar leányt. Ez a hőstette még életében nagy dicsfényvel övezte fel t. A pártoskodásban még többször is Géza mellé állt a harcban, amíg uralomra nem segítette. Bátyja halála után, 1077-ben lett a király. Uralkodása alatt egyaránt törekedett az ország külső és belső gyarapodására, valamint annak egységére is. A királyságába betörő besenyőket, úzokat, kunokat többször is kiűzte, nem egyszer felkínálva nekik a lehetőséget, hogy térjenek keresztény hitre és telepedjenek le. 1091-ben birtokba vette Horvátországot és az egykori Moesia egyik részét dinasztikus jogon, lévén az özvegy horvát királyné a testvére volt, s László segítségét kérte. Sűrű háborúzásai okán s a legtöbb csoda a hadakozó királyt kísérte: üldöző ellenség elől menekülve a szikla meghasad előtte, éhező katonái táplálására szarvasbikák jelennek meg, imájára víz fakad a sziklából, ellensége elé dobott pénzei kővé változnak stb. László a magyar egyházat, ahol tudta, erősítette, több apátság és püspökség alapítása fűződik a nevéhez, uralkodása idejében tudott csak elterjedni a káptalani és a főesperesi szervezet is. Adományaival buzgón segítette a templomokat. 1083-ban ő avatatta szentté István királyt, fiát Imre herceget, Gellért püspököt, valamint Zoerard-Andrást és Benedek zaborhegyi remetét. Neve komolyan felmerült a készülődő I. kereszties hadjárat egyik vezéréként, amit az 1095. július 29-én bekövetkezett halála hiúsított meg. Testét először Somogyváron, később Váradon helyezték nyugalomra. Itt évszázadokon keresztül töretlen volt a kultusza, nem csak a gyógyulni vágyók jöttek ide, de sokan vitás ügyeiket is itt intézték el, a szent sírjánál, illetve itt tettek többen is fogadalmi esküt. Szent László király halála után többször is megjelent népe között és csodát tett ott, ahol a legnagyobb volt a szükség. Magyar katonáknak pedig a tömegei mentek csatába "Szent László, segíts!" felkiáltással egészen a II. világháborúig. **Ünnepe:** június 27.

I. (Szent) László

Szent László [hermája](#)

Magyar Királyság királya	
I. László	
	Uralkodási ideje 1077 – 1095
Koronázása	helye nem ismert; ideje is vitatott, 1077áprilisa/májusa , vagy 1081
Elődje	I. Géza
Utódja	Könyves Kálmán
Életrajzi adatok	
Uralkodóház	Árpád-ház
Született	1046. június 27. Lengyelország
Elhunyt	1095. július 29. (49 évesen) Nyitra
Nyughelye	Szent Egyed kolostor, Somogyvár majd 1106-tól Várad
Házastársa	Rheinfeldi Adelhaid
Gyermekei	Piroska két ismeretlen nevű leány
Édesapja	I. Béla
Édesanyja	Richeza

I. (Szent) László ([Lengyelország](#), [1046. június 27.](#) – [Nyitra](#), [1095. július 29.](#)) [Árpád-házi](#) magyar király ([1077](#) – [1095](#)). Bátyja, [I. Géza](#) után lépett a trónra, utóda [Könyves Kálmán](#) volt.

[I. Béla magyar király](#) és [Richeza](#) lengyel hercegnő ([II. Mieszko Lambert lengyel fejedelem](#) lánya) második fia volt. Egy gyermekének a neve ismert, ő [Szent Piroska](#), későbbi [bizánci](#) császárné. A László név szláv eredetű, a Vladiszláv keresztnévből származik, a jelentése: hatalom és dicsőség.

Királyként roppant szigorú, de igazságos törvényalkotó volt, aminek eredményeként megszilárdult a magántulajdon védelme az országban. Uralkodása idején Magyarország, fennállása óta először, képes volt a hódításra. 1091-ben elfoglalta [Horvátországot](#), miután beavatkozott az ottani belviszályokba.

Erősen keresztény hitű, bátor, harcias király volt. Az ő uralkodása alatt avatták az első magyarországi szenteket: [Gellért püspök](#), [I. István](#), [Szent Imre](#), András és Benedek remeték. Előbb [Somogyvárott](#), majd véglegesen [1106-ban](#), [Váradon](#) helyezték örök nyugalomra, az általa alapított régi Székesegyházban, amely akkor a nagyváradi várban volt. Őt magát [1192-ben](#) avatták [szentté](#).

László herceg

Életének első éveit lengyel földön töltötte, ahonnan 1048 táján Béla családjával tért haza. 1057-58-ban részt vett [I. András](#) fiának, a gyermek Salamonnak a megkoronázásán, amelyhez atyja és bátyja mellett ő is a beleegyezését adta.

A [11. század](#) végén még nem volt egyértelmű a magyar uralkodók esetében az elsőszülött fiú trónöröklési joga, ezért aztán az utódlást gyakran harc döntötte el a lehetséges örökösök között. Így aztán Salamon megkoronázása után kiéleződtek az ellentétek András és Béla között. A konfliktusban László az apja mellé állt, s emiatt 1060-ban ő is [Lengyelországba](#) távozott. Innen lengyel sereggel tértek vissza és az év őszén, a Tiszántúlon Béla legyőzte I. András seregét, aki behalt sebesüléseibe és az általa alapított [Tihanyi apátságban](#) temették el. Ezt követően [Székesfehérvárott](#) királlyá koronázták I. Bélát.

A források Lászlót legközelebb [1063](#)-ban említik, amikor apjuk, Béla király dömösi halála után testvérei, Géza és Lambert társaságában [IV. Henrik](#) és Salamon támadása elől ismét Lengyelországba menekült. [1064](#) elején újból [II. Boleszló](#) seregével jöttek vissza. Ennek eredményeként Géza és Salamon megosztották az országot, s Géza, László és Lambert [dukátust](#)(hercegséget) kaptak. ^[1] A testvérek kezdetben jó viszonyban voltak Salamonnal. Ezt bizonyítja, hogy [1068](#)-ban közös erővel győzték le az erdélyi [Doboka megyében](#) levő Kerlés hegyénél a moldvai részek felől támadó [úzokat](#). A csatában a magyar sereg mindhárom vezére kitűnt személyes bátorságával. Ehhez az ütközethez fűződik László párviadala a pogány „kun” vitézzel.

[1071](#)-ben a besenyők a nándorfehérvári görög őrség biztatására [Zimonynál](#) betörték a [Szerémségbe](#), s nagy zsákmánnyal távoztak. A királyi és a hercegi hadak [Szalánkeménnél](#) táboroztak, a besenyő támadás hírére ostrom alá fogták [Nándorfehérvár](#) és [Szerém](#) várát, s kéthónapos ostrom után mindkettőt elfoglalták. Ekkor azonban gyökeres fordulat következett be Salamon és Géza viszonyában, mivel nem tudtak a hadizsákmány elosztásában megegyezni. László - természetesen - bátyja mellé állt.

[1072](#)-ben a bizánciak visszafoglalták Nándorfehérvárt. Megtorlásul Salamon és Géza hadai betörték bizánci területre és [Nisig](#) hatoltak, ahonnan elhozták [Szent Prokop](#) ereklyéjét, s a [szávaszentdemeteri](#) bazilita monostornak adományozták. A hercegek szerint azonban a hadjáratot a király a velük való leszámolásra akarta felhasználni. Ennek megakadályozására László nem vett részt a háborúban, csapatait a nyírségi részekben tartotta, készen arra, hogy bosszút álljon, ha Gézával valami történne. Salamon emiatt nem is mert Géza ártalmára lenni, s a két fél [1073](#)-ban fegyverszünetet kötött.

Ez alatt élénk diplomáciai tevékenységet folytattak. Salamon német seregeket hívott segítségül, László és Lambert hercegek pedig orosz, cseh és lengyel segítség után jártak. Gézának és Lászlónak sikerült [VII. Gergely pápa](#) ([1073 – 1085](#)) támogatását is elnyernie, akinek a császárral fokozódó ellentétei hamarosan nyílt [invesztitúraharcba](#) torkolltak. ^[1]

[1074. február 26](#)-án Kemejnél (Szolnok vármegye) Salamon ugyan legyőzte Géza herceg seregét, de [március 14](#)-én, miután László herceg Ottó morva herceg csapataival csatlakozott Géza hadához, [Mogyoródnál](#) döntő vereséget szenvedett és kénytelen volt a nyugati határszélre menekülni. A csata kimenetelében nagy szerepet játszott László katonai, hadvezéri tehetsége. A cseh-magyar csapatok felállítását, taktikáját ő dolgozta ki, és ez, valamint a jól megválasztott hadrend jelentősen hozzájárult a testvérek győzelméhez. Lászlót haditettei rendkívül népszerűvé tették.

Géza királlyá választása után László a dukátus birtokában továbbra is nagy szolgálatakat tett fivérének. Így még 1074 nyarán ő állította meg Salamon egyik támadását Nyitránál, bár őt magát, akit [IV. Henrik német-római császár](#) serege segített, nem sikerült elfognia. Géza rövid uralkodása ([1074 – 1077](#)) alatt végig fennmaradt a patthelyzet: Moson és Pozsony Salamon birtokában maradtak.

Családja

László [1078](#) körül [Rajnai Rudolf sváb herceg](#) és Savoyai Adelhaid leányát, [Rheinfeldi Adelhaidot](#) vette feleségül, ezzel rossz irányba kötelezve el magát, mert a német-római ellenkirályként fellépő Rudolf már [1080](#)-ban meghalt a csatamezőn.

Gyermekeik: [Piroska](#), aki [Komnénosz II. János](#) császár felesége lett. Bizáncban *Priszka* néven ismerték. Rajta kívül még két, ismeretlen nevű leánygyermek volt. Egyikük [Jarosláv kijevi herceg](#) felesége lett.

László, a király

1077-ben I. Géza meghalt, és [Vácott](#) temették el. A Géza és László pártján álló világi és egyházi előkelők az ellenfél, Salamon minden akcióját megelőzve a pápa által is támogatott Lászlót ^[1] választották az ország uralkodójává – annak ellenére, hogy I. Géza első házasságából két kiskorú fiút: Kálmán és Álmos herceget hagyott maga után.

Feltételezések szerint kétszer is megkoronázták: először a görög koronával, majd [1081](#)-ben, amikor Salamontól visszakerültek a magyar [koronázási jelvények](#). Legendák szerint elképzelhető az is, hogy egyáltalán nem koronáztatta meg magát, mivel „*égi koronára vágyott*”.

Belpolitikája

I. László hatalomra jutása után azonnal hozzáfogott a rendteremtéshez. Ennek érdekében 1077 körül adta ki [III. törvénykönyvét](#). A tulajdonviszonyok átalakulása ugyanis a lakosság egy részét szolgasorba taszította. E réteg tiltakozása a tulajdon semmibevételében nyilvánult meg: bizonytalanságában elemelt mindent, ami mozdítható volt. „*Magyarország főurai megesküdtek, hogy a tolvajt nem kímélik, és el nem rejtik.*” - olvasható a legelső cikkelyben. A törvények több mint fele a tulajdon védelmével foglalkozott. Minden lopásért kemény megtorlás járt. Akit lopáson tetten értek, felakasztották. Ha közben bemenekült a védelmet nyújtó templomba, megúsza megvakítással, de tízévesnél idősebb gyermekeit eladták rabszolgának. Liba- vagy tyúklopásért kitolták a tolvaj szemét, Gyakori büntetés volt a kéz- vagy orrvágás, a nyelv kitépése. Ha a bíró a bűnöst futni hagyta, az mindenét elvesztette, és őt magát is eladták. Ellenben ártatlan ember felakasztása esetén csak az áldozat vérdíját kellett kifizetnie. Ebben a törvénykönyvben szerepel első ízben a nemes (nobilis) kifejezés. A megnevezés azt mutatja, hogy a szabadok társadalmában Szent István óta változások mentek végbe. Az előkelőket vagyoni állapotuk és társadalmi helyzetük tekintetében jelentős különbségek választották el a szabadok tömegeitől. Kiváltságos helyzetüket I. László király törvénye már jogi normává emelte.

1077 után adta ki [II. törvénykönyvét](#), amiben a világi, büntetőjogi rendelkezések mellett korlátozta az ökrök és a lovak kivételét és forgalmát is. Legismertebb rendelkezése, hogy aki egy tyúk értékénél többet lop, azt akasszák fel. Enyhébben ítélik meg a gyilkost, mert csak vagyonekobzás lesz a része. Ebből látszik, hogy nagyobb volt a tulajdon értéke, mint az emberi életé - ez utóbbi esetben a [vérdíj](#) érvényes. Kétharmadot adnak a megölt ember rokonainak, egyharmadot a gyilkos feleségének és gyermekeinek. A törvény ismeri a kollektív büntetést, a tolvaj 10 évesnél idősebb gyermekeit szolgaságra vetik. Az egyházi rendű tolvaj büntetése kisebb, mint a világiaké.

[I. törvénykönyvét](#) 1092-ben adta ki az elnökletével Szabolcson megtartott zsinaton. Híressé vált részlete: „*akik pogány szokás szerint kutak mentén áldoznak, vagy fákhoz, forrásokhoz és kövekhez ajándékokat visznek, bűnükért egy ökörral fizessenek.*” A magyarországi főpapság és a világi előkelők közreműködésével, a papság és a nép tanúskodása mellett tartott tanácskozás határozatokat hozott, ezekben korlátozták a papok házasságkötését; védték az egyházak vagyonát; rendelkeztek a lerombolt vagy elpusztult templomok újjáépítéséről és felszereléséről; áttelepítéssel megakadályozták a megkeresztelt izmaeliták - [böszörmények](#) - visszatérését a muzulmán vallásra; megtiltották, hogy a zsidók keresztény feleséget vagy szolgát tartsanak; előírták az egyházi ünnepek, összejövetelek, a böjtök és a templom mellé temetkezés megtartását, a házasságtörők megbüntetését; intézkedtek a külföldről érkező egyházi személyekről; kényszerítették a lakosságot, hogy a templomok közelében telepedjék le; határoztak az apátok és szerzetesek helyzetéről; felléptek a pogány áldozás ellen; szabályozták a tized szedését; tanúk jelenlétéhez köthették az istenítélet megtartását; korlátozták a sátorban való misézést; büntetendővé tették a nemi erőszakot, az erkölcstelen nőket és a boszorkányokat; rendelkeztek a királyi bíraskodásról.

I. László tehát országlása elején a törvénykezésem keresztül megszilárdította a trónját, s helyreállította az ország belső rendjét. A nádort a király általános helyettesévé, a királyi és az udvari pecsét őrzőjévé tette, aki az uralkodó helyett és nevében bíraskodott. Ezzel megkezdődött a magyar bíraskodás szerkezetrendszerének kiépülése.

Mindezek ellenére az azonban bizonyos, hogy I. László uralkodása első éveiben a törvényesen megkoronázott Salamonnal szemben ellenkirálynak tekintendő, hatalomra jutását követően legfontosabb feladatának ezért a Salamon-kérdés megoldását tartotta. Először tárgyalni kezdett riválisával, majd fegyveresen lépett fel ellene, de így sem tudta felszámolni Salamon uralmát az ország nyugati végein. 1079 telén ugyan Moson várát visszafoglalta tőle, de csak 1080-ban sikerült a feszítő kérdést László számára igen kedvezően rendezni. Salamon lemondott a királyságról, s a koronát, ami addig nála volt, átadta Lászlónak. A meghódolásért cserébe Salamon birtokot és jövedelmet kapott, de hatalmat nem. Salamon kényszerű lemondása következtében László megszűnt ellenkirály lenni, s ettől kezdve ő volt az ország egyedüli törvényes uralkodója, királyként a hatalmon nem osztozott senkivel, hisz' országlása alatt nem létezett a korábbi hercegség, a dukátus intézménye.

I. László megkoronázásával kapcsolatban a legvalószínűbb, hogy már 1077-ben a Géza-féle görög diadémmal megtették. Egyrészt az a tény, hogy a görög korona az egyik koronaküldő európai nagyhatalomtól származott, másrészt pedig az, hogy ez a diadém már ténylegesen uralkodó király - I. Géza - fejét díszítette, nagyon is alkalmassá tette arra, hogy az új király számára is a hatalom jelvénye legyen. Ezt igazolja az is, hogy [VII. Gergely pápa](#) 1079. március 21-i levelében Lászlót a magyarok királyának nevezi. E cím ebben az időben csak a pápától megkoronázott uralkodónak járt. E nézetet erősíti az is, hogy I. Lászlótól tízféle pénzveret maradt fenn, azaz kétévenként bocsátott ki új pénzt, s ezek mindegyike koronával, ábrázolja, tehát ezek közül legalább kettő 1081 előttre datálható. Nagy az eshetősége annak is, hogy 1081-ben, amikor Salamontól visszakapta a régebbi koronát, azzal is megkoronázták.

Salamon a király ellen 1082-ben összeesküvést szőtt, ezért őt László a visegrádi várba záratta, ahonnan 1083-ban szabadult a szentté avatások alkalmából hirdetett amnesztiával. Salamon ezután a moldavai besenyőkhöz ment, és élükön 1085-ben betört a Felső-Tisza vidékére, de László kiűzte az országból.

Külpolitikája és viszonya az egyházhoz

A XI. századi Magyarország külpolitikai környezetét elsősorban a pápa és a német-római császár közt dúló [Invesztitúraharc](#), az [1054](#)-ben bekövetkezett [nagy egyházszakadás](#) és a nyugati keresztény egyházon belüli erkölcsi megújulást hirdető mozgalom térnyerése határozta meg. A pápaság és a császárság váltakozó eredménnyel folyó küzdelme idővel az egész latin kereszténységet állásfoglalásra kényszerítette. Különösen kényes helyzetben találta magát a trónviszályok korát élő Magyarország. A hatalmától megfosztott [Salamon](#) támogatást remélve, hűbéreskötött [IV. Henriknek](#). Csakhogy a császárt éppen a pápa elleni harc kötötte le, és hathatós segítségnyújtásra nem tellett az erejéből. Salamon riválisai – előbb Géza, majd László is – szükségképpen [VII. Gergelyben](#) keresték trónigényük pártfogóját. Gergely pápa szerint a magyar királyi méltóság [Rómából](#) eredt, ezért a pápai hűbér vállalását szabta feltételül, erre azonban sem I. Géza, sem pedig I. László nem volt hajlandó. Az uralmukat veszélyeztető Salamon és annak szövetségese, IV. Henrik ellenében, azonban, külpolitikájukban mindketten a pápaságot támogatták. I. László ezért támogatta [Sváb Rudolf](#) német ellenkirályt, akinek [1078](#)-ban, annak goslari udvarában követei segítséget is ígértek, és akinek [Adelhaid](#) nevű leányával [1079](#)-ben megesküdött. Diplomáciájával igyekezett befolyásolni a német belügyeket és a pápa utódlását is. [1087](#)-ben követei megjelentek a IV. Henrik ellen összehívott [speyeri](#) birodalmi gyűlésen, ahol VII. Gergely utódjául [III. Viktor pápát](#) támogatták a IV. Henrik állította [III. Kelemen ellenpápával](#) szemben.

1083-ban szentté avattatta az államalapító [István királyt](#), valamint annak fiát, [Imre herceget](#), [Gellért püspököt](#) és két zobori remetét, [Andrást](#) és [Benedeket](#). Eljárása erősítette külpolitikai koncepcióját, miszerint Magyarországot önálló szentjei révén méltó hely illeti meg a keresztény államok közösségében.

Annak ellenére, hogy a német-római császárral szemben a pápákat támogatta, I. László számos egyházügyi kérdésben VII. Gergely pápa reformtörekvéseivel ellenkező intézkedéseket hozott. Pápai engedély nélkül Szlavóniában [Zágráb](#) székhellyel püspökséget alapított, a bihari püspökség székhelyét áthelyezte [Váradra](#). A [kalocsai](#) érsekség központját Bácsban állította fel. Ezek a rendelkezések éles ellentétben álltak azzal a gregoriánus felfogással, amely az egyház szabadsága jelszavával a világi hatalmat távol kívánta tartani az egyházi ügyek irányításától. A király ezen egyházszerkezeti lépéseinek célja az volt, hogy egyrészt háttérbe szorítsa az országa déli részén honos görög (ortodox) egyházat, másrészt a római rítusú egyház befolyását kiterjessze a magyar határokon túlra is, mindenekelőtt az Észak-Balkánon élő keleti angolok földjére, ahol az Angliából elmenekült angol lovagok [1083](#)-ban letelepedtek, s mivel függetlenedni akartak [Bizánctól](#), a magyar királlyal létesítettek szoros egyházi kapcsolatokat. Először magyar földről kértek papokat, később a kalocsai érsek szentelte püspökké az angol papokat.

A Szent László által alapított [somogyvári Szent Egyed](#) apátság és templom feltárása

Mindemellett I. László adományaival, új alapításaival és a püspöki szervezet továbbfejlesztésével is gyarapította és erősítette a magyarországi egyházat. Jórészt az ő bőséges adományainak köszönhető a középkori magyar egyház gazdagsága, anyagi jóléte. Nagyvonalú bőkezűsége későbbi népszerűségének egyik fő forrása lett a papság körében. Az általa létesített egyházak közül a szentjobbii apátságot a [Berettyó](#)-folyó vidékén Szent István tiszteletére szentelték fel, a szent király jobbkezeinek őrzése céljából. A felszentelésen a királyi család mellett megjelent a pápai követ, *Teuzo* és a franciaországi Saint Gilles monostor vezetője, *Odilo* apát is. Az ő részvételét az magyarázza, hogy a király a [somogyvári](#) monostort szervezetileg a francia anyakolostor alá helyezte. A korai magyar-francia szellemi kapcsolatok egyik szilárd támpontja lett hosszabb időre a somogyvári [Szent Egyed](#) kolostor, hiszen lakói még a 13. század elején is csak franciák lehettek.

I. László fent leírt intézkedései azt bizonyítják, hogy nem értett egyet sem VII. Gergely hatalmi törekvéseivel, sem egyházpolitikai elveivel. Szövetkezése a reformpápaság híveivel taktikai okok miatt és nem elvi alapokon jött létre, tehát gyakorlati szükségszerűség következménye volt.

A király miután hírére vette, hogy veszedelmes ellensége, Salamon a besenyők egyik balkáni kalandozó hadjáratában életét vesztette, külpolitikájában gyökeres fordulatot hajtott végre. Minthogy Salamontól nem kellett többé tartania, semmi sem indokolta immár, hogy a legcsekélyebb mértékben is beavatkozzon a pápa és a császár küzdelmébe, ezért fokozatosan elszakadt egykori szövetségeseitől. Ugyanakkor a felszabaduló katonai erőt arra használta fel, hogy új területeket hódítson meg és csatoljon királyságához. Így uralkodása végén nagyszabású és ambiciózus hódításba kezdett.

[1091](#)-ben nővérének, [Zvonimir](#) horvát király özvegyének hívására seregeivel bevonult a trónviszálytól dúlt [Horvátországba](#), s elfoglalta a [Száva](#) folyótól északra fekvő [Szlavóniát](#). Ettől kezdve lett évszázadokra szólóan a magyar terjeszkedés legfőbb színtere a [Balkán](#). A birtokba vett horvát területek kormányzását^[2] unokaöccsére, I. Géza fiára, [Álmos hercegre](#) bízta. A magyar királyság fennállása óta ez az első hódítás. [II. Orbán pápa](#) sérelmezte László horvátországi beavatkozását és nem ismerte el a magyar hódítás jogosságát, mire a király átpártolt IV. Henrikhez, aki beleegyezett az erőviszonyok illetően megváltozásába. A balkáni hadjáratot azonban a Bizánc által felbízott [kunok](#) betörése miatt meg kellett szakítani, a hazatérő Lászlónak a [Temes-folyónál](#), majd [Orsova](#) mellett sikerül a támadókat legyőznie, s a csatában életét vesztette a kunok vezére, Kapolcs is. Ezt követően betört Bizánc területére, és elfoglalta a [Morva](#)- és a [Drina](#)-folyók közti földet, [Szerém](#) és [Belgrád](#) várakkal együtt. Ekkor felvette a [Moesia](#) királya címet, amivel azt is jelezni kívánta, hogy igényt

tart a keleti angolok földjére is. Új Anglia fölé azonban végül is nem tudta hatalmát kiterjeszteni: még [1091](#)-ben a keleti angolok behódoltak a bizánci császárnak, aki [1092](#)-ben a magyaroktól visszafoglalta az előző évben elveszített területeket. László királynak azonban a *baszileusz* biztatására betörő *kipcsák kunokat* sikerült visszavernie. Mivel Vaszilko terebovlji orosz fejedelem segítette a kunokat, I. László még ugyanebben az évben büntető hadjáratot vezetett orosz földre, majd [1094](#)-ben a lengyel belviszályokba is beavatkozott. [Judit királynénak](#), Salamon özvegyének második férjét [I. \(Herman\) Ulászló](#) lengyel fejedelmet segítette, és [Krakkóban](#) kikényszerítette a szemben álló felek megbékélését. Élete utolsó hónapjaiban pedig arra készült, hogy a [Szentföldre](#) megy, melynek felszabadítására érdeklődését [1093](#)-ban IV. Vilmos toulouse-i gróf keltette fel, aki útban a Szentföldre [Bodrog](#) várában felkereste. Az időközben kitört cseh trónviszály azonban itthon marasztalta, s arra készítette, hogy rokona és egykori szövetségese, a cseh Ottó herceg fiának, Konrád [brünni](#) morva hercegnek nyújtson katonai segítséget [II. Bfētiszláv cseh fejedelem](#) ellen. E hadjáratban betegedett meg és [1095. július 29-én](#) a cseh-magyar határ közelében érte a halál.

Szent László, a lovagkirály

I.László a Képes Krónikában

A források szerint László erőskezű, hatalmas termetű férfi volt, aki „a többi ember közül vállal kimagaslott”. Nagy testi erejét még ötven éves kora körül is megőrizte. A harcban való jártassága, a csatákban mutatott személyes bátorsága következtében a középkorban fokozatosan vált nagyon népszerűvé. A kiváló katonai erények mellett [Hartvik](#) püspök már [Könyves Kálmán](#) idején elismerően írt László erkölcsösségéről, erényességéről és mély vallásosságáról.

A középkori László-kultusz kibontakozásához a döntő lökést [III. Béla](#) adta meg, aki 1192 júniusában pápai jóváhagyással szentté avatta I. Lászlót. Ennek nyomán a kialakuló magyar lovagi kultúra és életmód őt tekintette példaképének. [Károly Róbert](#) és [I. Lajos](#) hódoló tisztelettel adóztak a lovagkirály emlékének. Nagy Lajos aranyforintja hátoldalára László képét verette, s ez a 15. század végéig kötelező hagyomány maradt a királyi pénzeknél. I. Lajos leányának, Mária királynőnek idejében László mellképe a felségpecséten az igazságos uralkodó szimbólumaként szerepelt. [Luxemburgi Zsigmond](#) király azért látogatott el Váradra, hogy megtekintse László sírját és ereklyéjét, majd kívánságának megfelelően halála után László mellé temették el. Ugyanis I. Lászlót előbb Somogyvárott temették el, később azonban - 1113 után - a holttestét átvitték Nagyváradra, s ott helyezték örök nyugalomra. Váradi sírja csodatevő zarándokhellyé lett. A 15. század elejéig a váradi székesegyházban őrizték kürtje és csatabárdja mellett fejereklyetartó mellszobrát (hermáját), amelyre peres ítéletek résztvevői és főúri összeesküvők tettek esküt. Az eredeti herma a 15. század elején megsemmisült, helyette újat készítettek, amelyet ma [Győrben](#) őriznek.

A népet győzelemre segítő László kultusza tovább élt a későbbi korokban is. A nehéz háborús időkben a nép László királytól várt és remélt segédelmet; a magyar katonák László nevét kiáltozva rohantak a törökre. Testi és lelki képességei miatt a [katolikus egyház](#) csodatevő harcos szentet is tisztel benne amellet, hogy személyében a magyar történelem sikeres országépítő uralkodójára tekintünk, aki kemény kézzel szilárdította meg a legyengült államot, másrészt pedig a német terjeszkedéstől, a pápai hűbértől és a keleti nomád népek pusztításaitól egyaránt megvédte országát és biztosította a független magyar állami létet. Minden időkre prototípusává vált az erényekben dús és a tetteiben évszázadokra előre cselekedni tudó országvezetőnek.

- [1048](#) – Hazatért [Lengyelországból](#).
- [1077](#) – Trónra került, kibocsátotta III. törvénykönyvének első részét.
- [1081](#) – Salamon lemondott jogairól, visszaadta a koronázási jelvényeket.
- [1082](#) – Elfogatta, és bezáratta Salamont.
- [1083](#) – Az első magyarországi szentek avatása, ennek kapcsán szabadon bocsátotta Salamont.
- [1085](#) – Visszaverte az országra támadó [kunokat](#). Ezzel kapcsolatos a [Szent László-legenda](#).
- [1091](#) – [Horvátországban](#) igyekezett elismertetni örökösödési jogát,^{[3][4][5]} és [Álmos](#) herceget tette meg a tartomány vezetőjének.^[2] Az országba betörő kunokat [Temesnél](#) és [Orsovánál](#) megverte.

Megalapította a somogyvári apátságot.

- [1092](#) – Kibocsátotta I. törvénykönyvét, amely a [Szabolcsi](#) zsinat határozatainak gyűjteménye.
- [1092](#) – Horvátországban elismertette örökösödési jogát [Dmitar Zvonimir horvát király](#) 1089-es halála után annak felesége, [Ilona](#) révén.
- [1093](#) – Lengyelországi hadjáratot vezetett [Ulászló Hermann](#) fejedelem támogatására.
- [1094](#) – Hazahívta, és utódjául jelölte [Könyves Kálmánt](#). Megalapította a [zágrábi](#) püspökséget.
- [1095](#) – Hadjáratot indított a [cseh](#) király ellen. Ennek során megbetegedett és meghalt.

[Szent László Hermát](#) őriznek még a [győri bazilikában](#) is.

Nagyváradon 1892-ben dr. Schlauh Lőrinc - akkori váradi bíboros - Link Fülöp budapesti ötvösművészt kéri meg, hogy készítsen el egy csodás mellszobrot, hermát Szent László Királyról. A herma el is készül, a mai napig a váradi római katolikus székesegyházban őrzik, de a hermában őrzik azt a kis ereklyetartót is, amely tartalmazza László király koponyacsontjának egy darabját.

- Nagyváradon minden évben nagy ünnepséget, körmenetet tartanak a Hermával, amelyre mindig sok zarándok, turista érkezik, megemlékezvén I. Szent László királyról. Az ünnep mindig a [Húsvét](#) utáni ötödik [vasárnap](#) van a székesegyházban.
- Berettyószéplakon a római katolikus templomban található egy Szent László szobor, amely feltehetőleg Szenessy László műve, és a 20. század első felében készült.
- [Halásztelken](#) is őriznek egy szobrot, mivel ez a település védőszentje(és címerfigurája is). Minden évben június 27-én, László napon búcsút tartanak.

Legendák, mondák

1. A szent király nem csak életében, hanem más mondák szerint halála után is segítette szeretett népét. László király temetése után 200 esztendővel rettenetes tatár horda támadt [Székelyföldre](#). Ekkor a székelyek elkeseredett vezére a néhai lovagkirályhoz fordult segítségért; és a küzdelem hevében egy hatalmas vitéz jelent meg. A fejét aranykorona ékesítette, a kezében harci csákányt tartott, így vágatott a tatárokkal szembe.

3. A szent király életét számos legenda örökítette meg. Ez a legendakör az egyetlen, ami magyar eredetűként templomainkban a mai napig fennmaradt szerte a középkori Magyarország területén. A legfrissebben feltárt erdélyi, [homoródkarácsonyfalvi](#) freskóképek épségben vészelték át az elmúlt több mint ötszáz esztendőt.^[6]

Évszázadokon át népi mondák, hősi énekek, himnuszok, templomi falfestmények és imádságos könyvek témája lett László párviadala a kun vitézzel a Kerlés hegyi csatában. A párviadal szimbolikus értelmet nyert: László győzelme a „[kun](#)” harcoss felett a kereszténység diadalát jelképezte a barbár pogánysággal szemben. A [Képes krónika](#) szerint:

Meglátott végül Szent László herceg egy pogányt, aki egy szép magyar lányt vitt lova hátán, Szent László herceg pedig úgy gondolván, hogy az a váradi püspök lánya, s noha súlyosan meg volt sebesülve, tüstént üldözni kezdte lovával, melyet Szögnek nevezett. Amikor pedig már elérte volna őt, hogy lándzsájával ledöfje, semmiképpen sem volt erre képes, mivel sem az ő lova nem futott gyorsabban, sem amannak a lova nem maradt le semennyire sem, hanem mindegyre kartávolság volt a lándzsa és a kun háta között. Így kiáltott és szólt Szent László herceg a lányhoz: *»Szép húgom, ragadd meg a kunt az övénel és vessed magad a földre!«* Meg is tette ezt. Amidőn pedig Szent László herceg a földön fekvőt közelről lándzsával ledöfte volna, ugyanis meg akarta őt ölni, a lány nagyon kérte, hogy ne ölje meg azt, hanem engedje el. Ebből is látszik, hogy nincs hűség az asszonyokban, mivel fajtalan szerelemből kívánta őt megszabadítani. A szent herceg pedig sokáig viaskodott vele, s miután inát elvágta, megölte őt. De az a lány nem a püspök lánya volt.

5. A László életéhez fűződő csodás események között szerepel a „levitáció” jelensége is. Amikor egyik csatlósa megleste ima közben a nagyváradi egyházban, azt látta, hogy a király a föld fölé emelkedett. A nép arról is tudott, hogy László imájával bölénycsordát és szarvasokat varázsolt éhező serege elé, és lándzsájával, miként [Mózes](#) a pusztában, a szomjazóknak vizet fakasztott a kősziklából.

A védőszent

Szent László a magyar katonák védőszentje. Mai napig a nagyváradiak nagy Szent László-ünnepséget tartanak, minden évben a húsvét utáni ötödik vasárnap délelőtt 11-kor a váradi székesegyházban. Ekkor László király mellszobrát kiállítják a székesegyház főoltárára. A szertartás után megtekinthető az a szekerce ereklyetartó, amely Szent László koponyacsontját tartalmazza. Sok zarándok rója le ilyenkor tiszteletét a szentként tisztelt király előtt.

A [Baranya](#) megyében található község - templomának védőszentje után a [Szentlászló](#) nevet viseli. [Szekszárdon](#) Szent László-napi búcsúk hagyományát teremtették meg a város védőszentjének tiszteletére.

A polgárőrségről szóló törvény 2011. május 16-án elfogadott módosítása^[1] óta Magyarországon Szent László a polgárőrök [védőszentje](#). Szent László a [Debrecen-Nyíregyházi egyházmegye](#) illetve Erdély [védőszentje](#).

SZENT LÁSZLÓ KIRÁLY

Június 27.

*Lengyelország, 1046 körül +1095. július 29.

„Amikor a magyarok meghallották -- olvassuk a gesztairónál --, hogy Magnus (Géza) király meghalt, egész sokaságuk öccséhez, Lászlóhoz gyűlt, és egy értelemmel, közös szóval és egyetértő akarattal őt választották az ország kormányzására, vagyis helyesebben buzgó és állhatatos kéréssel rákényszerítették. Mindnyájan tudták ugyanis, hogy föl van ruházva a tökéletes virtusokkal, hite szerint katolikus, kiváltképpen kegyes, bőkezű adakozó, szeretettel teljes. Úgy ragyogott föl, mint köd közepette a hajnali csillag, mely elúzi a homályt; és miképpen a telihold világol a maga napjaiban, vagy amiképpen a nap ragyog: fény lett népének közepette.”

Valóban az isteni gondviselés különös intézkedését kell látnunk abban, hogy őt adta a magyar nemzetnek az első szent király halálát követő négy évtizedes vizsály után. Uralkodása sorsdöntő volt népe történelmében. Kiváló uralkodói képességével, vitézségével és életszentségével

kivezette a magyarságot a belső veszedelmek örvényéből, és megmentette a külső ellenségek halált és pusztulást hozó támadásaitól.

A belső viszály és egyenetlenség hozta magával, hogy nem magyar földön, hanem Lengyelországban látta meg a napvilágot. Születésének éve a körülményeket egybevetve 1046-ra tehető. Atyja I. (Bajnok) Béla magyar király (1060--1063) volt, anyja Richéza, II. Miciszláv lengyel király leánya, nőágon II. Ottó császár dédunokája. Két fiú és több leánytestvére volt. Bátyja, Géza 1074--1077 között uralkodott. A leányok közül Zsófia Weimar Ulrik örgrófhoz ment feleségül, Ilona pedig Zvonimir horvát király felesége lett. László kétszer házasodott. Első felesége, akinek nevét nem ismerjük, valószínűleg magyar főúri leány volt. Ebből a házasságból született leányát Jaroszláv orosz herceg vette feleségül. Majd özvegységre jutva Rheinfeldi Rudolf német ellenkirály leánya, Adelhaid lett a felesége, akitől Iréne nevű leánya született; ezt János görög császár vette el feleségül. Ilyenformán szinte az összes szomszédos uralkodóházzal rokonságba került, beleszámítva a két leghatalmasabbat: a görög és német császári dinasztiát is. Salamon király (1063--1074), László unokatestvére ugyanis Judit német császárléányt kapta feleségül. László egész életét sok küzdelem és megpróbáltatás jellemzi.

Vallásos lelkületét anyjától, a vitézséget atyjától örökölte, aki mielőtt a lengyel királyleányt megkapta, párviadalban legyőzte az egyik pamerán vezért. László még jóformán fel sem serdült, máris viszontagságos időket kellett átélnie: a testvérharcot András király és apja, Béla herceg, majd az évekig húzódó viszályt Salamon király és Géza bátyja között. Így korán megedződött az élet iskolájában, s korán előkészült sok harcot magában rejtő uralkodói éveire. Az ő feladata lett ugyanis az ország „megállapítása”, mint Hóman Bálint megjegyzi, vagyis a belső rend megszilárdítása és a külső határok biztosítása.

Az ország védelmében még mint fiatal herceg ismételten kitüntette magát. Talán 22 éves lehetett, amikor az úzok (fekete kunok) betörték az ország keleti részébe Salamon királykódása idejében (1068). A Kerlés melletti ütközetben döntő szerepet játszott a győzelem kivívásában. Ő volt a csata főhőse, különösen azért, hogy az egyik menekülő kun vezért, aki egy magyar leányt vitt magával, üldözőbe vette, legyőzte, és a leányt kiszabadította, jóllehet előzőleg már súlyos sebet kapott a csatában. E hőstette valóságos legendával fonta körül alakját, s a következő századokban számtalan magyar templom falán megfestették. Ugyancsak döntő szerepet játszott mint vitéz katona a Salamon király és Géza bátyja közötti testvérharcban: a mogyoródi csatában (1074) bátyját győzelemre segítette, s uralmát biztosította.

1077-et írtak, amikor Lászlónak a nép akaratából, jóllehet Salamon még életben volt, át kellett vennie az ország kormányzását. Lelkületére jellemző, hogy nem koronáztatta meg magát, „mert csak békességet kívánt -- mint a krónikás írja --, hogy visszaadhassa Salamonnak az országot, és magának a hercegséget tartsa meg”. Erre azonban nem került sor, mert az egész ország népe egy emberként állt mögötte. „Hírneves és fönséges volt”, mivel „Magyarországot meggyarapította.” Nevéhez fűződik Horvátország és Szlavónia meghódítása. De erre nézve is megjegyzi a krónikás: „Ezt a király nem kapzsiságból cselekedte, hanem azért, mert a királyi törvény szerint őt illette az örökség”, lévén a megözvegyült királyné a magyar király testvére.

László idejében különösen a Délkeleti-Kárpátokon túl lakó kunok jelentettek állandó veszélyt a magyar népre. Először 1085-ben Kutesk fejedelem indított támadást Salamon izgatására, aki nem tudott belenyugodni országá elvesztésébe. Hatalmas sereggel tört be, de László rájuk rontott, s a kunok úgy menekültek, „mint tépett tollú vadkacsák a keselyűk csőrétől”. Sokkal nagyobb veszélyt jelentett az 1091. évi betörés, mert a király akkor éppen Horvátországban tartózkodott. Az ellenség végigpusztította az ország keleti részét, rengeteg rabot és zsákmányt

hurcolva magával. Hallván az ország veszedelmét, László sietett vissza népe védelmére. Még idejében sikerült a kunokat utolérnie. Egy ember kivételével az egész sereget megsemmisítette vagy fogságba ejtette. Ekkor történt, hogy a csata hevében egyszer csak fölkiáltott: „Atyámfiai! Ne öljük meg ezeket az embereket, hanem csak ejtsük foglyul őket; hadd éljenek, ha megtérnek!”

A többi hadjáratban, Oroszországban, Lengyelországban vagy a nyugati végeken, mindig arra törekedett, hogy azt a részt támogassa, ahol az igazságot vélte. VII. Gergely és IV. Henrik küzdelmében a pápa oldalán állt. A sok háborúság, amit kényszerűségből kellett vállalnia, váltotta ki belőle a montecassinói apáthoz 1091-ben írt levelében a következő vallomást: „Bűnös ember vagyok, mivel nincs lehetőség a földi hatalomban sáfárkodni igen súlyos bűnök nélkül.

Az úz, kun és besenyő betörések tapasztalatai arra bírták Lászlót, hogy a végeket megerősítse. Az elnéptelenedett területekre új telepéseket hozott, kiépítette e keleti részekben a közigazgatási szervezetet, ily módon politikai egységgé formálva a későbbi Magyarországot. Ezt a munkát az északnyugati részekben is ő kezdte meg, de Kálmán király fejezte be. Ők ketten építették ki a 72 vármegyéből álló vármegyei rendszert.

A politikai szervezés munkájával párhuzamosan haladt az egyházi élet megújítása, intézményeinek újjászervezése, továbbfejlesztése. A meglévő székesegyházakat, káptalanokat és kolostorokat nagy birtokokkal gazdagította, a megkezdett templomépítéseket befejezte, új egyházak és kolostorok egész sorát alapította. Szentjobbán, a Tolna megyei Bátán és a nyitrai Koloson bencés kolostorokat létesített. Somogyvárott francia bencéseknek építtetett monostort; ide még száz év múlva is csak francia szerzeteseket vettek föl. Ugyanilyen bőkezűséggel gondoskodott a püspökségekről is. A váci székesegyházat befejezte. Újakat építtet Váradon („Templomot rakatál szíz Máriának, Kiben most nyugoszol minden tisztességgel”) és Gyulaféhvárott. A kalocsai érseki egyházmegyét átszervezte, Bácsra helyezte át a székhelyét, ahol 1091-ben új püspökséget alapított Szent István tiszteletére, de a kalocsai érseknek rendelte alá.

Igen fontos szerepet töltött be uralkodásában az igazságszolgáltatás újjárendezése. Az évtizedes testvérharcban és az egyéb belső küzdelmekben erősen megrendült a törvények kötelező ereje. Különösen elhatalmasodott a tolvajlás, és meglazultak az erkölcsi életet szabályozó törvények. Ezt nem tűrhette az a László, akiről a krónikás ilyen jellemzést ad: „Minden ítéletében Isten félelmét tartotta szeme előtt.” Ezért uralkodása második évében, 1078-ban Pannonhalmán a papság és előkelők jelenlétében szigorú törvényeket hoztak a megrendült vagyonbiztonság megerősítésére. Nem kímélték az előkelő és gazdag embereket sem. Aki egy tyúk értékénél többet lopott vagy elorzott, fölakasztották. Az emberölést sem torolták meg ilyen szigorúan. Az 1085 táján hozott újabb törvénykönyvből az tűnik ki, hogy a szigorú rendszabályok hatásosak voltak, s egyiket-másikat enyhíteni lehetett.

A kor szelleme, másrészt László nagy tekintélye és egyházas gondolkodása hozta magával, hogy az egyháziak életviszonyainak szabályozásába is belenyúlt. Az 1092-ben Szabolcsba összehívott zsinaton intézkedtek a papok házassága ügyében, tilalmazták az egyházi javak elidegenítését, s rendezték az ünnepek és böjtök megtartását. Ugyanez a zsinat büntetéssel sújtja a pogány szokásoknak hódolókat, és szabályokat léptet életbe az erkölcsi élet védelmére, mind a házasságon belül, mind azon kívül.

Közismert volt László vendégszeretete. Nem egy királyi vagy fejedelmi sarj talált nála menedékre. Udvarában neveltette fivére, Géza két fiát, Kálmánt és Álmost, valamint András király Dávid nevű fiát, s egy ideig Salamont is udvarában tartotta, mindennel ellátva őt rangjához mérten, amíg csak önként el nem távozott az országból.

A magyar nemzet és az Egyház szolgálata nyilvánult meg abban is, amikor István, Imre és Gellért ereklyéit 1083-ban fölemeltette, az egyházi és világi nagyok, valamint hatalmas néptömeg jelenlétében. Ezzel a magyar népnek a saját nemzetéből adott szent példaképeket.

Épp így kitűnt lelkével. „Testedben tiszta, lelkedben fényes, szívedben bátor, miként vad oroszlán.” Amikor tehette, szeretett félrevonulni és imádkozni. Imáinak hatásossága nyilvánul meg az alakját körülfontó legendákban is: az üldöző ellenség előtt a szikla meghasad, éhező katonái táplálására szarvascsordák jelennek meg, imájára víz fakad a sziklából, az ellenség elé dobott pénzei kővé változnak... Ugyanígy lesz „Szent László füve” gyógyír a betegség ellen.

Nem csoda, hogy híre a határon túl is elterjedt, benne látták a kor egyik legszebb lovageszményét, s kiszemelték a keresztes hadak vezérének. Erre azonban nem kerülhetett sor, mert 1095. július 29-én az örökkévalóságba költözött. Egy ideig a somogyvári monostorban nyugodott „boldog teste” (Arany János), később Váradon helyezték végső nyugalomra.

Kultusza halála után hamarosan kifejlődött. Tulajdonképpen maga a nép avatta szentté, mielőtt az Egyház hivatalosan megtette volna. Seregestől keresték föl sírját, nemcsak a gyógyulást, vigasztalást óhajtók, hanem a vitában álló peres felek is. A csodás gyógyulások híre gyorsan terjedt. A szent király ereklyéibe vetett bizalom egyre növekedett; szokássá vált, hogy itt döntsenek el nagy fontosságú pereket, és László oltára előtt tegyenek esküt. Itt tartották az 1134. évi nemzeti zsinatot, s itt döntötték el egy alkalommal a zágrábi püspök perét is. Ezek után az Egyház hivatalos lépése sem váratott soká magára. III. Béla király sürgetésére III. Celesztin pápa 1192-ben László királyt a szentek sorába iktatta.

A szent lovagkirály hatása népe körében az idők folyamán csak növekedett, egyesek szerint még Szent Istvánét is felülmúlta. A nagyváradi székesegyház előtt állították föl híres lovasszobrát, a Kolozsvári-testvérek alkotását, amely -- az ének szerint -- „fénylik, mint a nap, ragyog, mint az arany: Nem elégszik senki tereád nézni.” Állítólag ennek mása a győri székesegyház hermája, amely fenséget, erőt, s egyúttal nyájasságot is sugároz; ez volna a szent király igazi arca. A mindig győzelmes „Bátor László” lett a katonák védőszentje, nevének oltalma alatt vonultak a csatába, s ez volt a csatakiáltásuk: „Szent László, segíts!” 1684-ben, a törökök elleni felszabadító háború idején egy külföldi fültnú elbeszélése nyomán följegyezték, hogy a katonák a tábortűznél „fél óráig zenéltek és magyar víg dalokat mondtak Szent László tiszteletére, kinek épp aznap ünnepe volt”, tehát tisztelete még akkor is elevenen élt!

Vajon miben volt a varázsereje? Talán Prohászka Ottokár fogalmazta meg legkifejezőbben: „A magyar eszmény Lászlóban lett kereszténnyé és szentté... A kereszténység ezentúl már nemzeti életté, a keresztény király a nemzet hőségé lett.”

Istenünk, aki Szent László királyunkat, a te hitvallódat csodálatos könyörületességeddel a vétekből a bocsánatba, s mert igaz volt, a dicsőségbe vitted föl, kérünk, add, hogy aki kormányzónk volt a földön, pártfogónk legyen a mennyben!

Árpád-házi Szent Erzsébet (1207 - 1231) Sárospatakon született 1207-ben. Szülei II. András magyar király és Meráni Gertrúd voltak. Apja Moráviai Hermann türingiai grófnak szánta feleségül, ezért gyermekkorától Türingiában nevelkedett, ahol sok negatív élmény érte. 1216-ban meghalt a még gyermek jegyese, ezért a másodszületett Lajossal kelt egybe 1221-ben, aki jól viselte Erzsébet hosszú és szigorú böjtjeit, élénk temperamentumát, önmegtartóztatását és a gyakori jótékonykodásait. Házasságukból három gyermek született: Hermann, Zsófia és Gertrúd. 1227-ben meghalt Lajos az V. keresztes hadjáratban. Erzsébet ekkor visszavonult Eisenbachba, ahol a ferences szerzetes, Marburgi Konrád lett a lelki vezetője. Ahogy a legendája mondja: "Itt lemondott a saját akaratáról és a világ minden pompájáról...", maradék vagyonából menhelyet alapított a szegényeknek, ahol társaival nagy odaadással ápolta őket egészen haláláig. 1235-ben megtörtént szentté avatása, hiszen még életében elhíresült szentsége. A kanonizáció után maga II. Frigyes tette rá császári koronáját, amikor az oltárra helyezték. Tisztelete és kultuszhelye a világ minden részén hamar elterjedt és azóta is töretlen.
Ünnepe: november 19.

Magyarországi Szent Erzsébet	
Születése	1207. július 7. , Sárospatak vagy Pozsony , Magyar Királyság
Halála	1231. november 17. , Marburg , Német-római Birodalom (24 évesen)
Szentté avatása	1235. május 28. , Perugia Szentté avatta: IX. Gergely pápa
Ünnepnapja	november 17.
Jelképei	rózsa

Magyarországi Szent Erzsébet (német nyelvterületen gyakorta *Türingiai Szent Erzsébet*)

([Sárospatak](#) vagy [Pozsony](#), [1207. július 7.](#) – [Marburg](#), [1231. november 17.](#)) [II. András magyar király](#) és Merániai [Gertrúd](#) lánya.

Szent Erzsébet élete

Szent Erzsébet 1207-ben született [Sárospatakon](#). (Azonban ez a kérdés biztonsággal még nem tisztázott, [Pozsony](#) és [Óbuda](#) is a lehetséges születési helyek között szerepel.)

Az öt gyermek közül Erzsébet volt a harmadik. Bátyja később [IV. Béla](#) néven lett magyar király. Budán keresztelték meg, fényes pompával. I. Hermann [türingiai](#) őrgrof kérésére Erzsébetet a kor szokásának megfelelően négyéves korában eljegyezték Hermannal, az őrgrof fiával. Erzsébet [Eisenachba](#), majd [Wartburgba](#) került. Az irodalom- és zenekedvelő őrgrof és buzgón vallásos felesége mellett jó nevelést kapott. [1213](#)-ban meghalt az édesanyja (a [Bánk bán](#) Gertrúd királynéja), ami után hosszú ideig rémálmai voltak. Vőlegénye, a betegeskedő Hermann [1216](#)-ban 19 évesen meghalt, ekkor – némi politikai huzavona után – öccse, Lajos, aki Erzsébet legjobb pajtása volt, jegyezte el. Az esküvőt [1221](#)-ben tartották Eisenachban. ^[1] Erzsébet a nála 7 évvel idősebb Lajossal boldog házasságban élt. Gyermekük [Hermann](#) (1222. március 28.), [Zsófia](#) (1224. március 20.) és [Gertrúd](#) (1227. szeptember 29.). [1222](#)-ben „utólagos nászútra” visszalátogatott férjével Pozsonyba; csak itt tudta meg anyja meggyilkolásának tragikus történetét.

Erzsébet korán elkezdte a vezeklő életmódot: gyakran [böjtölt](#), ostromozta magát, [vezeklőövet](#) is hordott. Éjjelente gyakran virrasztott. Első gyermekének születése után menedékhelyet alapított árva gyerekek részére, szegényeket segített. Második gyermeke születése után hálából 28 ágyas kórházat alapított, ahol maga is segített a betegápolásban.

[1225](#)-ben Lajos vazallusként [II. Frigyes](#) oldalán hadba indult, Erzsébet vette át a tartomány kormányzását. Az éhínségek, járványok okozta sebeket orvosolni igyekezett, kinyitatta [Wartburg](#) élelétárait, a szegényeket élelmezte. Maga is mértéktartóan élt. A családtagok aggódva nézték Erzsébet „pazarlását”, Lajos azonban visszatértekor mindent jóváhagyott.

II. Frigyes megkoronázásakor ígéretet tett [III. Ince pápának keresztes hadjárat](#) indítására. Ennek beváltása Lajost is érintette. Erzsébet maga varrta fel a keresztesek jelét férje ruhájára. Ettől kezdve gyászruhát hordott.

Lajos [1227. szeptember 11-én](#) elhunyt. Szeptember 29-én született Gertrúd lányát már nem láthatta. [IX. Gergely pápa](#) levelében atyai szavakkal bátorította Erzsébetet, és az igen szigorú Konrád mestert gyóntatójává és hivatalos védelmezőjévé nevezte ki.

Lajos öccsei, [Raspe Henrik](#) és [Konrád](#) igen keményen bántak Erzsébettel. A 20 éves özvegyet megfosztották a vagyona kezelésének jogától és férje birtokainak jövedelmétől.

A kialakult helyzet miatt egy októberi napon észrevétlenül elhagyta Wartburgot újszülöttjével, majd másnap két másik gyermekét is elhozatta. Fonással tartotta fenn magát, gyermekeit a megmaradt ékszereiből neveltette.

Eckbert [bambergi](#) püspök befogadta Pottenstein várába, és Erzsébetnek az újraházasodást javasolta. [II. Frigyes](#) császár meg is kérte a kezét, ám Erzsébet nem akart újabb házasságot kötni.

Rövid időre még visszatérhetett Wartburgba, ám a család javaslatára [Marburgba](#) költözött. [Assisi Szent Ferenc](#) harmadrendjének tagja lett, ettől kezdve egyszerű szürke köntösben járt. Bár II. András hívta, nem tért vissza Magyarországra gyermekei neveltetése miatt.

Erzsébet 3 nappal előbb megmondta halálának napját. Sírja mellett számos [csodás](#) esemény történt. [IX. Gergely pápa avatta szentté 1235](#)-ben. A szentté avatás ugyanott történt, ahol 7 évvel korábban Assisi Szent Ferencé. A szertartás IX. Gergely pápa prédikációjával végződött. Beszédének szövege azonos lehetett, amelyet a pápa [Kasztíliai Beatrixnek](#) küldött az ezt követő napokban. Ebben a pápa összefoglalja Erzsébet nemes cselekedeteit és követendő példaként állítja Beatrix elé. Marburgi sírja fölé [1236](#)-ban kezdték építeni az Erzsébet-templomot, mely [1283](#)-ban készült el. Magyarországon [IV. Béla](#), Erzsébet testvére építtette tiszteletére az első templomot [Kápolnán](#).

Erzsébet és a rózsák

Erzsébetet többnyire rózsákkal a kötényében, kosarában ábrázolják. Ennek eredete az a legenda, mely szerint férje halála után Erzsébet továbbra is gondoskodott a szegényekről. Egy alkalommal kenyereket vitt gondozottjainak, mikor sógorával, [Henrikkel](#) találkozott. Annak kérdésére, hogy mit visz kosarában, Erzsébet tartva attól, hogy esetleg megtilthatják neki a jótékonykodást, így válaszolt: rózsákat. Mikor megmutatta, a kenyerek helyett illatos rózsák voltak kosarában - eszerint [Isten](#) nem akarta, hogy a szent asszony hazudjon. Más történetekben Erzsébet az apjával (3 évesen) vagy férjével találkozik.

Gyakran ábrázolják még korsóval, amelyből a szegényeknek adott inni, illetve pálmaággal, ami a halál feletti győzelem jelképei.

Emlékezete

A [Marburgban](#) lefolytatott szentté avatási per (1231–1235) aktáinak tanúsága szerint kevesebb, mint öt hónap telt el Erzsébet halála és a sírjánál történt első csoda között, ami hírének gyors elterjedését bizonyítja. A csodás gyógyulásról beszámolók többsége ugyan 50–100 kilométeres körzetből érkezett, de volt köztük egy utrechti, a következő évben pedig a liège-i egyházmegyéből is. A [Német Lovagrend](#) nevében [Tübingjai Konrád](#), Erzsébet sógora vállalta magára a szentté avatási ünnepség költségeit, és szintén a rend anyagi támogatásával kezdődött meg a ma is álló marburgi Szent Erzsébet templom építése. Az ünnepélyes szentté avatásra a [perugiai](#) domonkos kolostorban került sor 1235 [pünkösdjén](#), majd ezt követően nagymértékű Erzsébet-tisztelet alakult ki a közép-itáliai domonkosok körében. A 13. századi magyarországi és csehországi Erzsébet-kultusz is részben a domonkosokhoz köthető. [V. István](#) lánya, [Mária királyné](#) révén Erzsébet kultusza átterjedt a 14. századi Nápolyra is: valószínűleg ő volt a megrendelője a nápolyi [Santa Maria Donna Reginabant](#)található, Szent Erzsébet életét bemutató falkép-ciklusnak is.

- Ünnepe 1670-ben vették föl a római naptárba temetésének napjára, [november 19-ére](#). Az 1969-es naptárreform alkalmával ünnepe visszatért [november 17-ére](#), halálának napjára, Magyarországon azonban maradt az eredeti napon.
- Erzsébet tisztelete a [13. századtól](#) nagyon gyorsan elterjedt egész Európában. Egymás után alakultak a Szent Erzsébet-kórházak, templomok, kápolnák és kolostorok.
- Az egyik legismertebb Szent Erzsébet tiszteletére szentelt székesegyház a [kassai Szent Erzsébet-dóm](#).
- A [bogotai](#) székesegyház az ő tiszteletére van szentelve.
- Párizsban a Paroisse Elisabeth-templom viseli a nevét^[2]
- [Londonban](#) a Southwark Cathedral egyik kápolnája Erzsébet és [Assisi Szent Ferenc](#) nevét viseli.
- A belgiumi Mons-ban is van Szent Erzsébet templom, főhajója két oldalán két hatalmas történelmi magyar zászló függ.
- Budapesten a [VII. kerületben](#) 1931-ben Szent Erzsébet halálának 700. évfordulóján a Szegényház teret, amelyen egy Szent Erzsébet tiszteletére emelt templom áll,^[3] a szent legendája nyomán átnevezték Rózsák terére.
- 2007-ben, a Szent Erzsébet emlékévként az [esztergomi](#) Tabán híd a [Szent Erzsébet híd](#) nevet vette fel, a városban ezen kívül egy [egyházi iskola és óvoda](#) viseli a nevét.
- A budapesti Árpád-híd által kettéválasztott óbudai Szentlélek tér déli oldalát átnevezték Szent Erzsébet térre.
- [Ferenc József](#) 1898. szeptember 17-én [felesége](#) emlékére és Szent Erzsébet tiszteletére Erzsébet-rendet alapított.
- A [magyar katolikus egyház](#) Erzsébet ünnepnapjához közel eső vasárnapon minden évben gyűjtést rendez a rászorulóknak javára.
- Több helyütt az országban Erzsébet napja alkalmával jótékonyági bálakat rendeznek.
- Ünnepe alkalmából osztják ki a [Szent Erzsébet Rózsája díjat](#)
- Az ő legendáját dolgozta fel [Liszt Ferenc](#) [Szent Erzsébet legendája](#) című oratóriumában.
- [Richard Wagner](#) [Tannhäuser](#) című zenedrámájának Erzsébetje is az ő emlékezetét őrzi.
- Életéről írt musicalt 2009-ben [Andorka Péter](#) zeneszerző [Hajnal Géza](#) szövegkönyvére, [A Rózsalány](#) címmel.
- Az [Erzsébet](#) gyakori magyar lánynev.

ÁRPÁDHÁZI SZENT ERZSÉBET

November 19.

a világegyházban november 17. *1207. +Marburg, 1231. november 17.

A ciszterci szerzetes, Heisterbachi Caesarius így kezdi Szent Erzsébet életrajzát: „A tiszteletreméltó és Isten előtt oly kedves Erzsébet előkelő nemzetségből származott, s e világ ködében úgy ragyogott föl, mint a hajnalcsillag.” Erzsébet azok közé a szentek közé tartozik, akiknek sugárzása nem csökken, fénye minden kor minden emberének világít.

Magyarországon született, abban az országban, amelyben a független állami lét és a kereszténység alapjait Szent István király rakta le. Atyja II. András magyar király, anyja a merániai Gertrúd volt. Erzsébetet már négy éves korában eljegyezték Tübingia leendő grófjával, Lajossal. Lajos szülei, Hermann gróf és Zsófia grófnő e házasságtól sokat várt, és reményük igazolását látták abban, hogy a kis menyasszony fényes kísérettel és kincstárnyi hozománnyal érkezett a wartburgi várba. Német környezetben akarták nevelni, hogy jól elsajátíthassa új hazájának minden szokását.

A kis Erzsébet jósága és kedvessége hamarosan megnyerte a vár népét. A nála hét évvel idősebb Lajos kezdettől fogva szívből szerette. A leendő anyós, Zsófia asszony ellenben egyre növekvő rosszállással figyelte a gyermek fejlődését, mert szokásaival nem tudott egyetérteni. Nemcsak apró, túlzásnak minősített vallási gyakorlatai zavarták (Erzsébet például ismételtlen megszakította játékait, hogy, mint mondta, „Istent szeresse”), hanem az is, hogy teljes természetességgel magával egyenrangú társnak tekintette a legegyszerűbb gyermekeket is. Ezt még mind elnézte volna, mint gyermekes jámborságot, azt azonban már nem tudta megbocsátani, hogy Erzsébet nem vette át az udvari élet előírt formáit: nem volt hajlandó megtanulni a nők számára akkor kötelező tipegő járást, s ráadásul minden körtáncnál jobban szerette a vad lovaglást. Ezzel egyébként az egész udvar megütközését is kiváltotta, s ha Lajos védelmébe nem veszi az áskálódásokkal szemben, és aránylag korai házassággal meg nem szilárdítja helyzetét a várban, Erzsébetet valószínűleg hamarosan hazaküldték volna Wartburgból Magyarországra.

A házasságkötés azonban megtörtént, és a fiatalok boldogsága teljes volt. Erzsébet teljes szívével átadta magát férjének, akihez a szeretet sokkal erősebb kötelékei fűzték, mint a szülők akarata vagy az együtt töltött gyermekkor. Most már nyugodtan függetleníthette magát az udvari etikettől. Ha férjét hazavárta, messzire elébe lovagolt, és viharos örömmel üdvözölte. Lajos pedig az udvari emberek megrökönyödésére egy asztalnál étkezett vele.

Lajosnak tapasztalnia kellett, hogy felesége szívét, jóllehet nagyon szereti őt, nemcsak ő birtokolja: Isten volt az, aki Erzsébetet egészen lefoglalta magának. És Lajos hálás hittel vette tudomásul, hogy felesége néha éjszaka fölkel mellőle, és a hideg padlóra fekszik, hogy Isten szeretetéért egy időre elhagyja férje közelségét. Azon sem ütközött meg, ha Erzsébet az asztalnál egy falatot sem evett, mert éppen böjtölt. Az 1225-ben kitört éhínség idején teljes tekintélyével mögötte állt, amikor Erzsébet fölnyitotta a kamrákat és hombárokat, és „kifosztva” a várat, segített az éhezőkön.

Erzsébet legbensőbb titka s egyúttal legvonzóbb vonása az volt, hogy tökéletes összhangot tudott teremteni az Isten és a férje iránti szeretet között. Vannak, akik úgy magyarázzák, hogy a szerelme egyre inkább lelkivé vált. Ám ezt cáfolja az a tény, hogy milyen kimondhatatlan fájdalmat érzett akkor, amikor Lajos 1227-ben keresztes hadjáratra indult. Mintha sejtette volna

a jövőt, Lajos ugyanis még útközben megbetegedett és meghalt. A hírt alig merték közölni Erzsébettel, s mikor megtudta, ezzel a kiáltással rohant végig a vár termein: „Jaj, Uram Istenem, most az egész világ meghalt számomra!”

Lajos oltalma nélkül nem folytathatta tovább addigi életét, ezért egy óvatlan pillanatban, gyermekeivel együtt elhagyta a várat. A későbbi korokban, amikor már nem értették a szegénység utáni vágyat, amely Erzsébet szívében állandóan égett, menekülését úgy magyarázták, hogy „elűzték a várból”. Érdemes fölfigyelnünk arra, hogy ez a későbbi értékelés mennyire megváltoztatta Erzsébet alakját: egy kitaszított, szegénységbe jutott grófnő, aki csodákat művel, hogy legyőzze környezete gonoszságait, jótettet jótetre halmoz, és fiatalon elég a szeretetben. Ez az Erzsébet-kép közelebb állt a hívők lelkéhez, mert érthetőbb volt, mint azé az asszonyé, aki mindezt szabad megfontolással, önként tette, és akinek férje halála adta az alkalmat arra, hogy az evangéliumot minden fenntartás nélkül kövesse.

Utolsó éveiben nagy szerepet játszott Marburgi Konrád, akit maga a pápa jelölt ki Erzsébet lelkiatyjául. Lajos még életben volt, amikor Erzsébet már arra a Konrádra bízta lelke vezetését, akinek 1226-ban engedelmisségi fogadalmat is tett. 1228-ban követte őt Marburgba. Konrád ferences komoly, szent buzgósággal teli pap volt, aszkézisben és szegénységben élt. Nagy feladatának tekintette Erzsébet tökéletességének kibontakoztatását. Szigorú lelkivezető volt: kis hibákért is megostorozta Erzsébetet. Ha észrevette ragaszkodását a világ dolgaihoz, azonnal kegyetlenül megvont tőle mindent. Így tiltotta el tőle utolsó társaságát, két kedves szolgáját is. Erzsébet pedig nem tiltakozott és nem keresett kibúvókat, hanem Krisztus iránti szerelme jeleként tökéletesen engedelmeskedett. Oly hűséggel és hajlékonysággal simult Isten kezébe, hogy emberi szigor nem tudott ártani neki.

De amíg egyik oldalon engedelmisségével megkönnyítette lelkivezetőjének dolgát, a másik oldalon szinte lehetetlen feladat elé állította: Konrádnak kellett irányítania Erzsébet mindent felülmúló szeretetének tetteit. Konrád egészségéről is néha maga Erzsébet gondoskodott, mert a betegápolásból sem akarta kivonni magát. A lelkivezető és rábízottja közti harc egyik mozzanata tűnik föl abban a levélben, amelyet Konrád Erzsébet halála után IX. Gergely pápának írt: „Könnyek között kérte tőlem, engedjem meg, hogy házról házra járva koldulhasson. Amikor ezt megtagadtam tőle, azt válaszolta: Ő Akkor olyat teszek, amit nem tilthat meg nekem! Ő És nagypénteken (1228-ban), amikor az oltárok minden ékességüktől meg voltak fosztva, a minoriták kápolnájának oltárára tette kezét, és lemondott a saját akaratáról és a világ minden pompájáról. Amikor mindenről le akart mondani, amiye csak van, elhúztam az oltártól...”

Özvegyi javaiból Erzsébet ispotályt rendezett be Marburgban. Attól a bizonyos nagypéntektől fogva ott szolgált a ferences harmadrend szürke ruhájában mint betegápoló. Gyermekeit nevelőkre bízta, mert úgy látta, hogy nem tud számukra megfelelő nevelést biztosítani. E döntésében bizonyára része volt annak is, hogy a szívét most már osztatlanul Istennek akarta adni. Legkisebb lányát, Gertrúdot boldogként tiszteljük (lásd november 13-án!).

1231 novemberében Erzsébet megbetegedett. Utolsó napjait gyermeki derű ragyogta be. Elajándékozta a még meglévő holmiját, s vigasztalta a mellette lévő nővéreket. 16-án éjfél körül halt meg. Marburgban temették el, s már négy évvel halála után, 1235-ben szentté avatták.

Ünnepét 1670-ben vették föl a római naptárba, november 19-re, a temetése napjára. 1969-ben ünnepét visszatették november 17-re, halálának napjára.

Erzsébet gyermekkorából egy játszótársa, Guda, a következő epizódot mondta el: „Gyermeki szeretetével Szent János apostolt választotta kedves szentjének. Wartburgban ugyanis akkoriban az volt a szokás, hogy évenként mindenki sorshúzással választott magának egy szentet, akit külön is tisztelt és próbált követni. Erzsébet megkérte égi barátját, hogy a sorshúzás alkalmával mutatkozzék meg neki. Az apostolok nevét egy-egy gyertyára írták, majd halomba rakták a gyertyákat, és húztak belőlük. Erzsébet Szent János gyertyáját húzta. Még egy próbát akartunk tenni, ezért ismét összekevertük a gyertyákat, de ő másodszor, sőt harmadszor is ugyanazt húzta ki. Attól a naptól fogva semmit nem tagadott meg, ha Szent János nevében kérték tőle.”

Miután tizennégy éves korában Lajos felesége lett, hatása annyira érezhető lett a fiatal grófon is, hogy Caesarius lelkesen írja: „Alattvalói számára boldog idők következtek. Rablás, betörés és erőszakos cselekmények esetében nem volt tekintettel a személyre. A gyilkost, akár lovag, akár nemes, akár paraszt volt, úgy ítélte meg, ahogy megérdemelte”.

Lajos egy alkalommal ellovagolt az Inselberg mellett, és így kiáltott: „Ha ez az egész hegy aranyból volna, akkor sem adnám oda érte az én Erzsébetemet!” Pedig Erzsébet tettei nemcsak az udvar embereit hökkentették meg rendszeresen, hanem olykor Lajostól is nagy megértést kívántak. Példa erre az az eset, amelyet legelső német életrajzírója jegyzett föl: Lajos távollétében Erzsébet befogadott a várba egy leprás beteget, sőt urának ágyába fektette, hogy állandóan mellette lehessen és szolgálhassa. Egy váratlan pillanatban hazatért a férje. Jelentették neki a történetet, s Lajos szívében egy pillanatra borzadás és rosszallás ébredt. Mikor azonban belépett a szobába „Isten, az Úr megnyitotta belső látásának szemét”, és meglátta a tulajdon ágyában a megfeszített Krisztust. „Lelkesen tekintett Erzsébetre, és így szólt: Erzsébet, édes nővérem! Ilyen vendéget igazán gyakran fektess az ágyamba! Ezt nagyon meg kell köszönnöm neked!”

Amikor Lajosnak hadba kellett vonulnia Itáliába, Erzsébet három éven át helyettesítette a grófság vezetésében. Éppen ezekben az években gyenge aratások és árvizek sújtották a vidéket, úgyhogy a nép éhezni kezdett. Az ifjú grófné pedig nagy határozottsággal és körültekintéssel cselekedni kezdett; a vár alatt ispotályt nyitott, ahol naponta száz szegény kapott ellátást. Gyakran saját kezűleg osztotta nekik a kenyeret és a pénzt. Eladta ékszereit és drága ruháit, gypjút szőtt a szegényeknek, gyermekágyas asszonyok mellett segédkezett, és méltó temetést adott az elhunytaknak. Mikor hírért vette, hogy Lajos hazatérőben van, elébe lovagolt, és „ezernél többször is megcsókolta”. A várnagy panaszt emelt ellene, hogy „esztelen bőkezűségével” eltékozolta urának vagyionát. Igaz, hogy a kamrák és tárházak kiürültek, a nép azonban élt és békét élvezett. Lajos a panaszokra így válaszolt: „Engedjétek csak jót tenni, hogy megtegye, amit Istenért tenni akar, és legyen elég nekünk, ha Wartburg és Neunburg várát nem adja el!”

Egy alkalommal Lajos néhány napot barátjánál, a hildesheimi püspöknél töltött. Hazatérése után leült Erzsébet mellé, és mondani akart neki valamit, ő azonban sejtve, hogy a keresztes háborúról van szó, benyúlt urának zsebébe, és kihúzott belőle egy vörös posztóból készült keresztet. Megdöbbenve ismerte föl, hogy Lajos magára vette a keresztes lovagok jelét, s vállalta, hogy részt vesz a Szentföldért vívott harcban. Erzsébet tudta, hogy ez ura hosszú ideig tartó távollétét, esetleg halálát is jelentheti. Lajos hosszú beszélgetéssel akarta fölkészíteni döntése közlésére Erzsébetet, akire ez a hirtelen fölfedezés olyan erővel hatott, hogy ájultan esett össze. Lajos vigasztalni próbálta, de Erzsébet fájdalmát, aki egész a grófság határáig, Schmalkaldenig elkísérte őt, nem tudta csillapítani.

Egy esztendő múlva hozták haza a türingiai lovagok Lajos holttestét. Erzsébet eléjük lovagolt, és fájdalommal telve borult a koporsóra, de így imádkozott: „Istenem, te tudod, mennyire szerettem az uramat. Odaadnám érte az egész világot, ha visszanyerhetném. De akaratom ellenére nem akarom visszahívni még akkor sem, ha csak néhány hajszálamat kellene adnom érte”.

Abból az időből, amikor sógora, Henrik kormányozta a grófságot, elmondják, hogy Erzsébet változatlanul folytatta jótékonyágát a szegények között. Az egyik napon Henrik váratlanul tért haza a vadászatról, és találkozott vele, amint épp kosárral a karján igyekezett valahová. Henrik föltartóztatta, és látni akarta, mit visz a kosárban. Erzsébet engedelmesen átadta neki kosarát, melybe a szegények számára élelmet csomagolt, Henrik azonban illatozó rózsákat látott benne, s megszégyenülve útjára kellett bocsátania Erzsébetet.

Wartburg vára Lajos halálával üres és idegen lett számára. Télvíz idején hagyta el a várat, s lenn a hegy lábánál csak egy nagyon szegényes szállást talált. A ferencesek templomában épp az éjjeli zsolozsmára harangoztak, Erzsébet odasietett, és kérte a barátokat, énekeljék vele a Te Deumot. Később a sógora Eisenachban biztosított számára lakást.

A következő eset mutatja, hogy az emberek milyen gyorsan elfelejtik a kapott jótéteményt, és válnak barátból ellenséggé: Az egyik napon Erzsébet egy szűk utcácskában járt, amely sártenger volt, csak a lerakott köveken lehetett száraz lábbal lépdelni. Szembejött vele egy öregasszony, akivel korábban nagyon sok jót tett, de most nemhogy kitért volna előle, hanem letaszította a köről, és csúf szidalmakkal halmozta el. Erzsébet megcsúszott és elesett a sárban, de szó nélkül kelt föl, a közeli patakban letisztította a ruháját, és derűs arccal folytatta útját.

Az egyik udvari ember házában adtak szállást Erzsébetnek és gyermekeinek. A háziúr nagyon gorombán bánt vele, úgy kezelte mint egy bolondot, és lépten-nyomon sértegette. Amikor Erzsébet elhagyhatta ezt a szállást, a falaknak és a tetőnek megköszönte, hogy oltalmazták, és hozzátette: „Szívesebben mondanék köszönetet az embereknek is, de nincs miért”.

Egy közmondás szerint ha a füvet este letiporják, reggelre talpra áll. Erzsébet is ilyen volt. A barátainak sikerült elérniük, hogy megkapja özvegyi részét és a gyermekeit illető örökséget. A kapott javakból ünnepet rendezett, és vagyona negyed részét saját kezűleg osztotta szét a szegények között. Beesteledett, mire mindenkinek átadhatta adományát. Mikor látta, hogy az öregek és betegek arra készülődnek, hogy a szabadban töltsék az éjszakát, kenyeret adott nekik, nagy tüzet rakatott, hogy melegedhessenek, és elrendelte, hogy mossák meg a szegények lábait. Az egyik ember dúdolni kezdett egy dalt, s hamarosan mindenki énekelt a tűz körül. Erzsébet boldog volt, és azt mondta társnőinek: „Látjátok, mindig mondtam, hogy csak vidámmá kell tenni az embereket!”

Marburgban a szállására fogadott egy vak és béna gyermeket, akinek nagyon kellemetlen betegsége volt. Mindaddig maga gondozta, amíg karjai között ki nem lehelte lelkét. Utána egy leprás kislányt fogadott magához. Mikor szigorú lelkiatyja ezt megtudta, kegyetlenül megbüntette.

Az egyik napon megjelent nála egy magyar küldöttség, élén egy tekintélyes úrral. András király azért küldte őket, hogy vigyék haza Erzsébetet Magyarországra. Mikor végre rátaláltak, foltozott ruhában a rokka mellett ült. A küldöttséget vezető úr felkiáltott elkeseredésében: „Ki látott már királylányt rokkánál!”

Erzsébet mindössze huszonnégy éves volt, amikor földi életét befejezte. Magas láz vett erőt rajta, és a fal felé fordulva vacogva feküdt az ágyán. Egyszer csak a körülötte lévőkhöz arra lettek figyelmesek, hogy halkán, magyarul énekel. Később megmagyarázta nekik: „Egy kismadár ült le mellém, és olyan édesen dalolt, hogy kénytelen voltam vele énekelni. Hirtelen fölült, és elborzadva kiáltotta: „Mit tegyünk, megjelent az ördög! El innen, de mindjárt!” -- aztán megnyugodott, és így szólt: „Beszéljünk inkább a Gyermekek Jézusról, hisz hamarosan itt a karácsony, amikor megszületett, és jászolba fektették”. Aztán felsóhajtott: „Itt az óra, amikor a Mindenható magához hívja barátját” -- és elszenderült.

Halálának híre megindította az egész tartományt. Szegényes, harmadrendi ruhájában ravatalozták föl az ispotály kápolnájában. Az emberek pedig seregestül jöttek, hogy utoljára láthassák jószágos anyjukat. Amikor megkezdtek a gyászmisét, a templom tetejére leszállt egy nagy, fekete madár, és örömteli dalba kezdett.

Árpád-házi Szent Margit (1242 - 1270) Édesapja IV. Béla, a "második honalapító", édesanyja Laszkarisz Mária bizánci hercegnő volt. Amikor a királyi pár a tatár seregek elől menekült, a szülők végső szükségükben a születendő gyermeket Istennek ajánlották, hogy segítse őket a tatárok elleni küzdelmükben. A legendaírók ezért Margit felajánlásával látják igazolva a tatárok kivonulását az országból, illetve a nagykán halálát. Szent Margitot már három évesen átadták a veszprémi domonkos nővéreknek, ahol a Katalin-kolostorban Margit nevelője Boldog Ilona és Olimpyades nővér volt, akiktől a misztikus jámborságot, Szűz Mária bensőséges szeretetét, a szenvedő Krisztus iránti teljes odaadást, valamint az állandó vezeklő szellemet tanulta. Béla király leánya számára kolostort építtetett a Nyulak szigetén. Itt tette le a fogadalmat 1254-ben Szent Margit. A 12 éves leány teljesen tudatában volt annak, hogy mire kötelezi az eskü. Kétszer is lett volna lehetősége, hogy Rómától felmentését kérje szent fogadalma alól - két nagy politikai előnyökkel járó házasság miatt -, ám Margit mindkettőt határozottan visszautasította. Elsődleges volt számára, hogy mennyei Hitvese előtt megfeleljen, ezért tartotta meg a szigorú szabályokat, sanyargatta magát és ápolta legnyomorúságosabb betegeket. Nem szerette, ha királylányként kezelték. Isten megajándékozta a jövőmondás tudományával, amellyel atyját is segítette diplomáciai gondjaiban. Amikor úgy érezte, hogy élete végéhez közeledik, megjósolta halála óráját is. 1270. január 18-án halt meg annak a tudatnak a derűjével az arcán, hogy odaát már várja mennybéli jegyese. Szentté avatását már 1276-ban kezdték, amire csak 1943-ban került sor. **Ünnepe:** január 18.

ÁRPÁDHÁZI SZENT MARGIT

Január 18.

*Klissza (Dalmácia), 1242. +Nyulak szigete (ma: Margitsziget), 1270. január 18.

Atyja IV. Béla király, Szent Erzsébet testvére, anyja Laszkárisz Mária bizánci hercegnő volt. Margitot még a szíve alatt hordozta édesanyja, amikor a tatárok Batu kán vezetésével, 1241-ben Wahlstattnál megsemmisítették a németek és lengyelek egyesült seregét, majd a vértől és a győzelmi mámortól megittasodva betörték Magyarországra. Béla király megkísérelte föltartóztatni őket a Sajónál, de borzalmas vereséget szenvedett, s Dalmáciába kellett menekülnie. A szülők végső szükségükben a születendő gyermeket Istennek ajánlották. És a lehetetlen megtörtént: messze Belső-Ázsiában meghalt a nagykán, s Batu a Duna-Tisza táján

meghódított hatalmas területeket hátrahagyva, összegyűjtötte lovasait, és sietve távozott kelet felé, hogy le ne késsen az osztozkodásról.

Béla és Mária nem vonakodott fogadalmát teljesíteni: amikor Margit hároméves lett, átadták a domonkos nővéreknek Veszprémben.

A domonkosok rendi családja, amelyben Margit felnövekedett, még csak néhány évtizede létezett. Még telítve volt az első buzgalom frissességével és töretlenségével. Amíg a prédikáló testvérek bejárták Spanyolországot, Dél-Franciaországot és Észak-Olaszországot, tanítottak, koldultak, eretnekekkel vitatkoztak, addig a Szent Domonkos szabályait követő női kolostorok a belső, misztikus jámborság őrhelyei voltak. Szűz Mária bensőséges szeretete, a szenvedő Megváltó iránti nagy odaadás, valamint a megalkuvás nélküli vezeklő szellem voltak lelkeségük jellegzetes vonásai. A vezeklés mindenekelőtt a szeretet önfeláldozó tetteiben, betegek gondozásában, bélpoklosok ápolásában nyilvánult meg.

Ebben a szellemben nőtt fel Margit. Béla király, leánya részére új kolostort építtetett a Duna egyik szigetén (Nyulak szigete, ma Margitsziget), Buda közelében. Itt tett fogadalmat Margit 1254-ben. Különböző kijelentései értésünkre adják, hogy a tizenkét éves leány tudta, mit tesz, amikor letette fogadalmát Humbert rendfőnök előtt. Isten kétszer is nagyszerű lehetőséget adott neki arra, hogy az egész világ előtt bebizonyítsa: ő teljesen szabadon és szívének teljes odaadásával szentelte magát az Úrnak. Kétszer is lett volna rá lehetősége, hogy Rómától felmentést kérjen a fogadalma alól. Atyja ugyanis kétszer is fölkereste a kolostorban házassági ajánlattal, mindkét alkalommal biztosítva őt arról, hogy a fölmentést Róma minden bizonnyal meg fogja adni, hiszen a kilátásba helyezett házasságok igen nagy politikai előnyökkel járnának. Az első kérő a lengyel király volt, a második Ottokár cseh király. Margit mindkettőt határozottan visszautasította. Ottokárral azonban -- atyja sürgető kérésére -- egy bemutatkozás erejéig találkozott. A cseh király a találkozás után tudatta vele, hogy szépsége a rendi ruha ellenére is elbűvölte. Margit erre meglehetősen fölháborodással azt mondta a nővéreknek: inkább levágatja az orrát, hogysen még egyszer ilyen hűtlenségnek kitegye magát. Atyját pedig emlékeztette arra, hogy ő ajánlotta föl egykor Istennek, és a cseh királyság összes kincsével és dicsőségével együtt siralmas látvány ahhoz az országhoz képest, melyet az ég és föld Királya ajánl neki, aki az ő jegyese egyszer s mindenkorra.

Szenttéavatási aktái megmaradtak, s nővér- és kortársainak, élete tanúinak sok értékes és hitelt érdemlő vallomását is tartalmazzák. Értésünkre adják, hogy Margit számára magától értetődő volt a szabályok szigorú megtartása, a kemény önsanyargatás, s a legnyomorúságosabb, utálatot gerjesztő betegek szolgálatában való hősiesség kitartás. Nagyon gyorsan és erélyesen leszoktatta nővértársait arról, hogy benne bármi módon is a királylányt tiszteljék. Egy szolgáló, akit csodával határos módon mentett meg a megfulladástól, a szenttéavatási akták szerint így tanúskodott: „Margit jó és szent volt, mindnyájunk példaképe. Alázatosabb volt, mint mi, szolgálóleányok.”

Isten rendkívüli imameghallgatásokkal és csodákkal jutalmazta odaadását. Margit bírta a jövődőlés adományát is. Bizonyított példa, hogy atyjának II. Osztrák Friggyessel Stájerországért folytatott harcában a győzelmet előre megmondotta. Nyilvánvalóan a fátyol alatt is IV. Béla odaadó leánya maradt. Nem hagyta ugyan politikai érdekből férjhez adni magát, de az utolsó nagy Árpád-házi uralkodó messzemenő terveivel és erőfeszítéseivel szoros kapcsolatban volt. Talán ebben a kapcsolatban és közös felelősségben látta életének igazi értelmét. És ez az elhivatottság olyan vezeklő életre ösztökélte, ami ma nekünk szinte öngyilkosságnak tűnik. Egykor Istennek ajándékozták, mivel atyja azt hitte, ezáltal kieszközölheti Magyarország

megszabadulását a tatároktól. Amikor Margit elég idős volt ahhoz, hogy önmaga felől szabadon döntsön, megerősítette ezt a följánlást. Remélte, hogy Isten elfogadja őt, mint elfogadta valamikor Krisztus áldozatát, akinek haláláról ezt mondja az Írás: jobb, ha egy ember hal meg, mint hogy az egész nép elveszen.

Huszonnyolc éves korában halt meg, szeretettől és vezekléstől elemésztve. Halála óráját derűs arccal előre megmondotta a nővéreknek. Boldoggáavatási perét sohasem fejezték be, de tiszteletét 1789-ben hivatalosan is engedélyezték. 1943-ban avatták szentté.

Életét az 1300-as évek elején írták meg, s Ráskay Lea domonkos apáca másolatában maradt ránk egy 1510 körüli kódexben. Az alábbiakban ebből közlünk néhány részletet:

„Mert eloszlott vala néminemű malaszt az ő orcájában és néminemű malasztos, megért erkölcs az ő tekintetében, úgy, hogy sem kemény beszédekkel, sem lágy beszédekkel nem láttatnék megváltoztatni... Gerjedez vala ez nemes szent szűz az isteni szerelemnek tüzevel, és meggyulladván, imádkozék vala szüntelen, olyha minden közbevetés nélkül, úgy, hogy napnak első idejétől fogva az konventnek ebédének ideiglen szünetlen imádságban marad vala meg.

És mennyével felülmúl vala mindeneket nemességgel, annyéval inkább erőlködik vala magát megalázni ez nemességes szent szűz, magyeri királynak nemes leánya. Hetet tart vala az konyhán, főz vala az szororoknak, fazekat mos vala, tálakat mos vala, az halakat megfaragja (lepikkelyezi) nagy hidegségnek idején, úgyhogy az nagy jeges víznek hidegségétől ez gyenge szűznek az ő kezének bőre meghasadoz vala és a vér kijő vala az ő kezéből, és némikoron bekötik vala az ő kezét az ő nagy fájdalmáért. Az konyhát megsepri, fárd hord vala hátán, vizet merét vala és ő maga az konyhára viszi vala.

Éjjel fölkel és úgy hallgatja vala, ha valamely szoror nyög, és hozzámegyen, megkérdezi. Némelyeknek bort hevít, némelyeknek ruhát melegít, és odateszi, hol az betegnek fájdalma vala. Ha kedég valamely az szororok közül meghal vala, tehát ez szent szűz mindaddig el nem megyen az meghalt szorornak testétől, mígnem eltemettetik vala. Hanem az holttestnél imádkozik, és oly igen nagyon siratja, nagyobbban hogynem mintha öneki testi atyjafia volt volna.

Esmég ez szent szűz vala mindenben szegénységnek szeretője és megtartója és igen szeret élni vala szegénységben. Öneki ruhája, kápája vala igen ő és megszakadozott, és foltos vala. És némikoron ez szent szűz az sárból veszen ki posztódarabokat, és azzal foltozza vala meg köntösét, kápáját.

Ez szent szűz eszében forgatja vala gyakorta és néha egyebekkel is beszél vala az ő nemzetének, eleinek életüket és életöknek szentségét. Azaz: Szent István királynak életit... Szent Imre hercegnek is ő életit... Szent László királynak életit... Szent Erzsébet asszonynak, az ő szerelmes néjének szentséges életit... Ilyenféle gondolatokban és szólásokban foglalja vala magát ez szent szűz, és nagy magas fohászkodásokat vonson vala az ő szívének belső részéből, és kéré vala ez szenteknek esedezésüket, hogy az ő érdemüknek miatta és az isteni ajándoknak, malasztnak miatta érdemlene lenni az ő nyomuknak és érdemöknek követője.

Árpád-házi Szent Margit

Születése	1242. január 27. , Klissza, Magyar Királyság
Halála	1270. január 18. ^[1] , Margit-sziget, Magyar Királyság (27 évesen)
Boldoggá avatása	1276
Szentté avatása	1943. november 19. Szentté avatta: XII. Piusz pápa
Ünnepnapja	január 18.
Jelképei	liliom

Árpád-házi Szent Margit ([Klissza, 1242. január 27.](#) – [Margit-sziget, 1270. január 18.](#)^[1]) [IV. Béla magyar király](#) és [Laszkarisz Mária bizánci császári hercegnő](#) leánya, [Szent Erzsébet](#) unokahúga.

A vesztett [muhi csata](#) után [IV. Béla király](#) feleségével, [Laszkarisz Mária bizánci hercegnővel](#) együtt [Dalmáciába](#) menekült. Ott, [Klissza](#) várában született Margit leányuk [1242. január 27-én](#). Szülei – a [tatároktól](#) elszenvedett vereség miatti kétségbeesésükben – felajánlották őt Magyarország megmentéséért.

Margit ennek megfelelően hároméves korában a [veszprémi domonkos apácákhoz](#) került, és ott gondos nevelésben részesült. Nevelőnője Olympiades nővér volt. Később a [Nyulak szigetén](#) lévő [zárdába](#) került át, amelyet apja építtetett. Itt került sor Margit fogadalomtételére [1254](#)-ben. Később két alkalommal is lehetősége lett volna fogadalma visszavonására, hiszen minden bizonnyal megkapta volna a felmentést apja kérésére. Ő azonban visszautasította [II. Ottokár cseh király](#), valamint a lengyel király házassági ajánlatát is. A keresztények az önfegyelmzés és keresztény szeretet példaképének tekintik. A legalacsonyabb rendű munkát is szívesen végezte, és a legrosszabb ruhákban járt. Napjait munkában, éjszakáit imádságban töltötte. A róla szóló, 1510-ből fennmaradt legenda szerint jóvendőmondó képességekkel is rendelkezett, amellyel olykor apjának is segítségére volt diplomáciai gondjai megoldására. [1270. január 18-án](#) halt meg a Margit-szigeti kolostorban. Ravatalát [1271](#) körül Albert és Péter [lombardiai](#) szobrászok faragták meg vörös márványból, egyes részeit pedig fehér márványból.

Legendája szerint holtteste halála után három hétig nem indult oszlásnak, ráadásul rózsailatot árasztott. Boldoggá avatása már [1276](#)-ban megtörtént, szentté avatására azonban évszázadokat kellett várni. Tiszteletét [1789](#)-ben hivatalosan is engedélyezték, végül [XII. Piusz pápa 1943](#)-ban avatta [szentté](#), mégpedig atyjának húga, [Magyarországi Szent Erzsébet](#) ünnepnapján, [november 19-én](#).

Kapisztrán Szent János (1386 - 1456) Apja német származású volt, de ő már a dél-itáliai Capestrano városában született. Jogot tanult, fiatalon Perugia bírása, majd kormányzója lett, s minden jel arra mutatott, hogy szép világi karriert fog befutni, amikor is egy háborúban fogságba esett. A tömlöcben értelmetlennek tartotta az egész eddigi életét, ezért kiszabadulása után a ferences rend szigorúbb irányzatához csatlakozott. Úgy gondolta, hogy Istennek terve van vele. Fáradhatatlanul hirdette a pápaság krisztusi alapítását, az ún. "láthatatlan Egyház" létét, a hit, és az Egyház egységét, valamint felemelte a szavát a különféle eretnokok ellen is, különösen a huszitizmus ellen. Az útjait sok gyógyulás kísérte és nagyhatású szónoklataira sokan hagyták ott az eretnek szektákat, illetve álltak be a ferences harmadrendbe. Kapisztrán Szent János a frankfurti birodalmi gyűlésen szólalt fel először Magyarországról, kiemelve, hogy a nyugati kereszténységnek segítenie kellene ezt az országot, mert így Európát is védelmezik. 1452-ben látogatott először hazánkba. A következő évben Bizánc elesett, mivel egy szövetséges hadsereg létrehozása nem sikerült, III. Calixtus pápa keresztes hadjáratot hirdetett meg, amelynek megszervezése, Carvajal bíborosra és Kapisztrán Szent Jánosra várt. 1456. április 15-én indult el Budáról a had, amely Hunyadi János seregével egyesülve kivívta a híres nándorfehérvári diadalt. III. Calixtus pápa még a hadjárat ideje alatt elrendelte a déli harangozást és az Úrangyala elimádkozását Magyarország győzelméért Kapisztrán Szent János még abban az évben, október 23-án meghalt. 1622-ben boldoggá, 1690-ben pedig szentté avatták. **Ünnepe:** október 23.

KAPISZTRÁN SZENT JÁNOS

Október 23.

*Capestrano, 1386. június 24. +Újlak, 1456. október 23.

János Dél-Itáliában, Aquila közelében, Capestrano-ban született. Atyja „északi báró”, minden valószínűség szerint német származású, mert a család később Tedeschinek, azaz Németnek nevezte magát. Az Anjou uralkodókkal költözött délre, és végül a nápolyi király hűbérese lett. A Nápolyi Johanna körüli bajok miatt sokat szenvedett a környék, és bizakodva tekintettek a határozott idegen úrra, azt remélték tőle, hogy megvédi a népet. De hamarosan életét veszítette, s ellenségei könyörtelenek voltak. János gyermekkorának egyik szörnyű élménye: a szeme láttára égették fel atyja várát.

János rendkívüli tehetségekkel volt megáldva, ezért egész fiatalon Perugiába küldték tanulni kora leghíresebb jogi karára. Közel tíz évig tanult. Tanulmányai befejezése után Nápolyi László rövidesen kinevezte a Nápolyi Vicaria, a királyság legfőbb bírósága elnökévé. Ezt a tiszteletet nem sokáig töltötte be, mert egy perben igazságtalan ítélet meghozatalára kényszerítették, s ez egy ember életébe került. Ekkor lemondott tiszteletéről, a király pedig Perugiába küldte bíraskodni. Huszonhat éves volt. Két év múlva egy kis időre a város kormányzója is lett.

Gyors karrierje és ragyogó állása birtokában eljegyzett magának egy nápolyi grófi családból való leányt, és ekkor fordulat következett be az életében:

A Perugia és Malatesta közti háborúban elfogták és börtönbe vetették. Megkísérelte a szökést, de ismét elfogták, és ekkor változott meg a lelke úgy, hogy később a megtérését látta benne. Teljesen szakított a világgal, felbontotta az eljegyzést, s belépett a ferences rendbe, mégpedig az akkor újonnan induló obszervánsok közé.

Minden tehetségét és erejét Krisztus ügyének és a ferences rend megújításának szentelte. Ezekben az évtizedekben ugyanis komoly küzdelem folyt azért, hogy a ferences rendnek legalább egy része a Szent Ferenc által adott szigorú regula szellemében éljen, és el ne veszítse minden hitelét az Egyház és a hívők előtt. János először személy szerint élte az ősi ferences életformát, majd törvényhozója lett az obszerváns irányzatnak. IV. Jenő pápával ő alkotta meg az obszerváns szabályzatot, és mindent megtett annak érdekében, hogy egész Európában meghonosítsa. Ahol csak megfordult, megreformálta a kolostorokat vagy új konventokat alapított, amelyek aztán az obszerváns szellemben éltek. S éppen ez az obszerváns mozgalom volt az, amely a hívők körében feléledő vallásos érdeklődést újra az Egyház hatáskörébe tudta vonni.

A konstanzi zsinat (1414--1418) végre megszüntette az 1378 óta tartó nyugati egyházszakadást, melynek következtében Európa -- legalábbis erkölcsi szempontból -- romhalmazzá vált. Senki sem tudta, mit is kell hinnie, melyik pápának kell engedelmeskednie, hisz harminc éven át legalább két pápát tudtak maguk felett az emberek. Ebbe a zűrzavarba a Sziénai Szent Bernardin (lásd május 20-án) és Kapisztrán Szent János által újra életre hívott vándorprédikátorság hozott megoldást. Itáliában feltűntek a kolduló és prédikáló barátok, és Kapisztrán János vitte ezt az életformát az Alpokon túlra. Az ige hirdetésnek ebben a formájában szinte a semmiből, előről kellett kezdeni mindent: a kereszténységet csak az ismerheti, aki maga hiteles formájában éli (ezért volt olyan fontos az obszervancia, a ferences ősi regula); enélkül minden teljesen hiábavaló, még a legszebb prédikáció is. Ez a felismerés és misszió volt a Kapisztrán-féle obszerváns reform lényege.

János negyven éven át prédikált, naponta legalább egyszer, s néha három óra hosszat. Ha valahol megjelent, eseményszámba ment. Városok és fejedelmek hívták meg. 1442-ben IV. Jenő megbízásából Burgundiába és Flandriába, 1451-ben Európa középső területeire ment, s mindig tizenkét testvér kísérte (név szerint ismerjük őket!), akik részben tolmácsai voltak, hiszen János mindig latinul beszélt, részben az írnok szerepét töltötték be. Olykor rölapokat is készített a husziták ellen Csehországban. Járt Olmützben, Passauban, Augsburgban, Würzburgban, Nürnbergben, Erfurtban, Jénában, Magdeburgban, Lipcsében, Boroszlóban, Krakkóban. Beszélt birodalmi gyűléseken Regensburgban és Frankfurtban. Magyarországi szerepéről később bővebben is szó lesz. S miközben inkvizitorként a hit tisztaságáért harcolt, vitatkozott és prédikált, állandóan keresték mint szentéletű tanácsadót is. Mindemellett összeszedett imádságos életet élt, amely alapot adott roppant széles körű tevékenységéhez.

Prédikációi egy része írásban ránk maradt, részben a hallgatók feljegyzéseiben, részben tőle magától. Állandóan a keresztény dogmatika lényeges témáiról beszélt, amelyek körül annyi zűrzavar volt a lelkekben. Stílusa egyszerű, de képekben nagyon gazdag.

Csodálatra méltó, hogy vándorprédikátor élete során honnan volt ideje az íráshoz. Egy 17. században összeállított római kéziratgyűjteményben írásai tizenkilenc kötetet töltenek meg! Írt a pápa főségéről és teljhatalmáról, a házasságról; magyarázta a ferences regulát, kommentárokat írt jogi szabályokhoz. Közben levelezett is, és e levelekből hétszáz meg is maradt.

A nép nemcsak prédikációit hallgatta, hanem csodálatos gyógyító erejét is felfedezte. Nincs is olyan szent, akinek még az életében oly sok csodájáról készült volna jegyzőkönyvszerű feljegyzés, mint Kapisztrán Szent János esetében. E csodatételei barátja, Sziénai Bernardin szentté avatása után kezdődtek Észak-Itáliában. Bernardin- ereklyéket hordott magánál, és ezeket helyezte a betegekre, akik meggyógyultak. János pedig a gyógyulást mindig Bernardin

javára írta! Egy párizsi kódex közel kétezer ilyen gyógyulást sorol fel hely, személy, dátum és tanúk adataival!

E sokoldalú apostoli munka mellett különböző rendkívüli megbízásoknak is eleget tett, melyeket pápák és bíborosok bíztak rá. Így inkvizítorként kellett fellépnie a fraticellik ellen, akik jóhiszemű vallásos rajongók voltak, és nem vették észre, hogy a nemesség csoportjai eszközként használják fel őket hatalmi harcaikban.

János nagyon határozottan harcolt kora gazdasági életének rákfenéje, az uzorakamat ellen. Gyakori volt ugyanis, hogy a kölcsön után hatvan százalékos kamatot követeltek, ami lehetetlenné tette a szegényebbek számára az életet, s falvak és városok váltak miatta polgárháború áldozatává. Mivel a plébániák alig tudták ellátni a hívők lelkipásztori gondozását, maguk a hívők alakítottak különböző testvérületeket. János a ferences harmadrendben Szeretetszövetséget és több kórházat is alapított.

Élete utolsó szakasza és hősies önfeláldozása Magyarországhoz kapcsolja. „A magyar rendek először 1452-ben hívták Kapisztránt Magyarországra Isten ígéjének hirdetése végett. Mikor a frankfurti birodalmi gyűlésen Magyarország megsegítéséért küzdött, ígéretet tett, hogy személyesen is eljön hozzánk. Ekkor kezdte hangoztatni felismerését, hogy Magyarország megsegítésén múlik Európa és a kereszténység jövője a török veszedelem miatt. Írt a burgundi fejedelemnek, a pápának és a császárnak, hogy késztessek összefogásra az uralkodókat. Ő maga pedig elindult, hogy személyes jelenlétével lelkesítse a magyarokat a harcra, és megakadályozza egy magyar-török szövetség létrejöttét.”

„1455 májusában a Zala megyei Lendva közelében lépte át a határt, és július elsején érkezett Győrbe, az országgyűlésre. Itt kapta kézhez az új pápa, III. Callistus levelét, amelyben megbízta, hogy hirdesse Magyarországon a török elleni hadjáratot. A spanyol származású pápa trónra lépésekor megesküdt arra, hogy kiűzi a törököt Európából, s ehhez Kapisztrán Jánosban és Hunyadi Jánosban megfelelő társakat talált. Július végén Kapisztrán János már egy szövetséges hadsereg tervét küldhette a pápának, amelyet Hunyadi javasolt. Ez sajnos csak terv maradt, de Kapisztrán János tovább fáradozott a minél szélesebb összefogás érdekében. Részt vett a budai országgyűlésen, majd augusztus végén Székesfehérvárra ment, innen Szegedre indult, hogy Hunyadival találkozhasson. Hunyadi azonban nem várta meg, mert ügyei Erdélybe szólították, ezért Kapisztrán utánament, s az esztendő hátralévő részét -- ekkor már hetven éves! -- ő is Erdélyben tölti, ahol az ortodoxok térítésén fáradozik.

Január végén a pápai követ, Carvajal bíboros Budára kérette, és február 15-én a budai vár templomában átadta neki a pápától küldött keresztet és a megbízást, melynek birtokában keresztes háborút kell hirdetnie a törökök ellen.”

Márciusban összehívták az országgyűlést, de a rendek csak április folyamán mozdultak meg, amikor híre jött, hogy a szultán Nándorfehérvár felé közeledik. Az ország főurai nem értették az idők jelét, csak Hunyadi, Carvajal és Kapisztrán fogta fel a helyzet súlyosságát.

Kapisztrán csak április 15-én indult el Budáról, hogy országszerte meghirdesse a keresztes hadat. Július másodikán már huszonkétezer fős sereg gyűlt össze, majd tíz nap leforgása alatt a száma hatvanezerre nőtt. Valamennyien János gyűjtő szava és hite hatására indultak hadba. A kíséretében lévő Giovanni da Tagliacozzo megállapította: „Valóban ő volt az összes keresztesek igazgatója, vezére, bírója, kapitánya és parancsnoka”.

Nemcsak a sereg összegyűjtésében volt fáradhatatlan, hanem a harcban is. „Szent Magdolna vigíliájának estéjén már négy órája küzd a török sereg, hogy betörjön a várba. A harc kimenetele kétséges, hol az egyik fél szorul hátra, hol a másik kénytelen a nagyobb tömeg erejének engedni. A keresztések önfeláldozása megzavarja a török hadrendet, kénytelenek csoportokra oszolva harcolni. De amikor a szultán pihent seregeket vet a harcba, a törököknek végre sikerül benyomulniuk a vár külső udvarába. Hunyadi katonái kétszer verik vissza őket, éjjel körül harmadszor is benyomulnak. Szilágyi Mihály már kétségbeesik, előkészületeket tesz a vár kiürítésére. Kapisztrán ekkor új keresztéseket hoz a várba, s a megerősödött magyar védők újra támadnak: kénbe mártott lángoló rőzsét és venyigét szórnak a törökökre, könnyen gyulladó anyagokat vetnek a sáncokba. A tűz a törökök ruháin rettenetes gyorsasággal terjed, rémületet kelt, zavart okoz, a török roham megáll, sőt megfordul, visszahömpölyög. Rövid időn belül elmenekül a várfalak alól az utolsó élő török is. A támadás megghiúsult, de azért Nándorfehérvár még nem szabadult fel; a török sereg nagyobbik része eddig még nem avatkozott be a harcba.

Másnap a Száva túlsó oldalán táborozó keresztéseket annyira feltűzelte az esti török támadás sikertelensége, hogy alig lehet féken tartani őket. Gúnyolni, átkozni kezdik a törököket. Sőt a délután közepe táján Kapisztrán, aki a szávai táborban tartózkodott, észrevette, hogy a keresztések át-átszöknek a folyón, és nyilakkal támadják a török lovasságot. Kapisztrán attól tart, hogy meggondolatlanságukkal kockára teszik a tegnapi eredményt, ezért hívja őket vissza, integet, kiabál, de hiába. Ekkor csónakba száll és utánuk megy. A keresztések pedig hozzáfutnak és kérik, vezesse őket harcba. Ekkor már nem lehetett tétovázni, mert csata alakult ki, és Kapisztrán határoz: „Ki a kezdetet adta, a befejezést is meg fogja adni!” -- kiált fel, és most már ő buzdítja támadásra a katonákat: „Ez a győzelemnek ama nagy napja, amelyet vártunk! Menjünk ellenük!” És merészsége megszerzi a legnagyobb győzelmet a magyaroknak.

A keresztések legázolták a török hadállás balszárnyát, elfoglalták az ágyútelepeket. Visszaverésükre maga a szultán, Mohamed vezeti testőreit ellenük, de most már Hunyadi is a keresztések segítségére jön. A törökök háromszor tettek kísérletet a támadás megállítására, Kapisztrán azonban lángoló arccal siet előre, s amikor óvatosságra intik, így kiált: „Aki fél, meneküljön, én negyven évig szomjaztam, vártam és kerestem ezt az alkalmat!”

A szultán maga is harcol, de a keresztésekkel szemben most nem tudnak ellenállni. Elesnek legkedveltebb vezérei, elhull a janicsárok színe-java, maga a szultán is sebet kap, és katonái félholtan viszik magukkal.

Mikor másnap hírül hozták Kapisztránnak, hogy a török sereg elmenekült, könnyezett, és így kiáltott fel örömeiben: „Ez az a nap, melyet az Úr adott nekünk, örvendjünk és vigadjunk rajta!” (Az idézetek Lovass Gyula: Kapisztrán Szent János c. életrajzából valók a Hősök és szentek c. kötetből, Bp., 1941).

Amikor e győzelem híre Rómába ért, a pápa örök emlékezetül elrendelte Urunk színeváltozása ünnepét, augusztus 6-ra, és szokássá tette a déli harangszót.

Három héttel később meghalt Hunyadi, és október végén az újlaki kolostorban visszaadta lelkét Urának Kapisztrán János is. Testét itt őrizték mindaddig, míg a török hódoltság idején ismeretlen körülmények között nyoma nem veszett. 1690-ben avatták szentté. Ünnepét 1890-ben vették fel a római naptárba, március 28-ra. Mivel ez a nap legtöbbször nagybőjtbe esik, 1969-ben az ünnepet áthelyezték halála napjára, október 23-ra.

A megtérést jelentő fogságát ő maga beszéli el: „Mérlegeltem, milyen magas a torony. Véletlenül volt éjjeli takaróm, s mivel késem nem volt, a fogaimmal hasogattam szalagokra. E szalagokból, bár hozzáadtam doktori jelvényemet is, annyi hiányzott a földig, amekkora a régi Szent István-szobor... Kezdtem leszállni ezen a szalagkötélen, de doktori jelvényem elszakadt, és én a földre estem, miközben a lábamon lévő bilincsekkel nagy zajt csaptam, és mivel a lábam is eltört, meg sem mozdulhattam. Észrevettek, elfogtak, s ugyanannak a toronynak a fenekére vittek, ahol lábszáram közepéig ért a víz. Derekamnál fogva láncsal a falhoz kötöttek, úgyhogy mindig lábon kellett állnom. Napi ételmem egy kis darab kenyérből és egy pohár vízből állt. Ilyen állapotban a harmadik nap éjjelén a természet nem tudott több ellenállást kifejteni. Elaludtam, és álmomban nagy zajt hallottam, amely felébresztett. Láttam a nap egy sugarát, amely a torony egész belsejét megvilágosította. Felemeltem a fejemet, hogy Istennek hálát adjak, s akkor magam fölött láttam egy ferences testvért, akinek a lábai át voltak fúrva. Amikor felemeltem a karomat, hogy megragadjam, hirtelen eltűnt. Mikor lehajtottam a fejemet, kopasznak találtam, miként most is látod. Akkor rájöttem, hogy az eltűnt testvér nem volt más, mint a mi atyánk, Szent Ferenc. Megértettem Isten akaratát, hogy hagyjam el a világot, és Neki szolgáljak."

Alighogy jelentkezett a monteripidói kolostorban felvételre, kegyetlen próbára tették. A guardián azt kívánta tőle, hogy Perugiában, ahol oly sok sikerben volt része, alázza meg magát. Ismét csak ő maga mondja el: „Perugiába visszatérve püspöksüveget tettem a fejemre, amelyre felírtam életem összes bűnét és háttal ültem fel egy szamar hátára, hogy ezt a nyomorult, csalárd világot szégyenbe hozzam. Ily módon lovagoltam végig Perugia utcáin keresztül-kasul. A gyermekek versenyt dobáltak sárral és kővel, és valamennyien bolondnak tartottak."

A guardián nem is járt messze az igazságtól, mert később a szent így vallott magáról: „Én büszkébb vagyok a sátánál, de mióta ferencrendi testvér lettem, iparkodtam megfékezni magamat. Büszkeségem legyőzésére, amióta Perugiában időzöm, négy hónap alatt hétszázszor korbácsoltam meg magamat. Visszaemlékszem ugyanis, hogy büszke nyakamat csak akkor tudtam megalázni, amikor napjában hétszer korbácsoltam meg magamat."

Mint vándorprédikátor nem annyira a szónak mesterfogásaival, mint életszentsége erejével vonzotta maga köré az embereket. Följegyezték, hogy Bresciában a városi hatóság „a polgárság nagy kíséréte mellett lehozta őt a Szent Apollinarisról nevezett kolostorból a térre, ahol ötven közszolga állt őrségül mellette az előkelőségek tagjaival -- volt közöttük négy aranysarkantyús lovag is! --, hogy a nép agyon ne nyomja. Útközben ugyanis mindenki érinteni akarta, és próbálták habitusának legalább egy csücskét levágni, mintha csak Szent Péter lett volna".

Az obszervánsoknak szóló szabályzat utolsó fejezetében így ír: „Fel tehát, harcosaim és testvéreim! Akár a hitetlenek földjén buzgólkodtok, akár a katolikusok országaiban szolgáltok az Úrnak, megvetvén a világ gyönyöreit, szent vággyal vágyódjatok az örök dicsőség babérjai után. Krisztus keresztyét átkarolva feszítsétek meg magatokat a világnak és a világot magatoknak. Vessetek le minden terhet és körülöttünk álló bünt, az apostollal rohanjunk át az élénk állított harcon, szemünket csak hitünk szerzőjére és beteljesítőjére, Jézusra szegezvén!"

Egy nürnbergi polgár feljegyezte a szent napirendjét: „Hajnal előtt kel. Elmondja a matutinumot, a laudest, a primát és a terciát, ezután misézik. Ennek végeztével latinul beszédet intéz a néphez. Utána a tolmács, amennyire képes volt, lefordította a népnek, amit mondott. A beszéd végeztével visszatért rendjének kolostorába. A szexta és a nóna elvégzése után betegeket látogatott. Sokáig tartózkodott náluk, mindegyik fejére rátette a kezét, és hozzájuk érintette Szent Bernardin birétumát és vérét, s könyörögve imádkozott valamennyiért. Ezután ebédel.

Végül fogadja azok látogatását, akik hozzá jönnek. Ezután elmondja a vesperást, és visszatér a betegekhez, ezeknél marad késő estig. Végül a kompletórium és más kedves imádságai elvégzése után nyugalomra tér. Nyugalma rendkívül rövid, mivel az álmra csak kevés időt szán. A Szentírás könyveinek tanulmányozására még szakít egy kis időt."

Életrajzírói elmondják, hogy gyalog és mezítláb tette meg hosszú útjait. Ha aludt, ágya a puszta föld, vánkosa egy kő vagy egy darab fa volt. Három-négy órát aludt mindössze. Napjában csak egyszer étkezett, s akkor is oly keveset, mint egy gyermek. Húst harminchat éven át nem vett magához. Állandóan vezeklőövet viselt, s még pápai nuncius korában is térden állva szolgálta ki testvéreit.

A zimonyi táborba gyűlt keresztésekhez a következő beszédet intézte: „Ne nyújtsátok ki kezeteiket rablott jószág után, hanem szálljatok szembe Krisztus keresztjének ellenségeivel. Űzzétek el őket, ne engedjétek, hogy a kereszténységet legyűrjék. Könnyen legyőznek minket, ha csak zsákmány után járunk; levernek minket a törökök, ha zsákmányért üldözzük őket. Harcoljatok vitézül Krisztusért, és meglátjátok, hogy Isten áldása lesz rajtatok! Ha őket legyőzzük, mindaz, amit ellenünk idehordtak, a birtokunkba kerül. Legyetek bátrak a harcban, küzdjétek meg az ősi kígyóval, és megnyeritek az örök boldogságot! Gyónjátok meg bűneiteket, és a római pápa teljes bűnbocsánatot ad nektek! Ó, fiaim, ó, legkedvesebb magyarjaim, ó ti szegények! Fel a csatára a török ellen!!!"

A győzelem után, az újlaki kolostorban betegen, tudván, hogy nagy barátja és társa, Hunyadi már eltávozott az élők közül az Úrhoz, így kesergett: „Jaj nekem, mert hosszúra nyúlik zarándokságom ideje és megfosztattam minden reménytől... Miért tagadta meg tőlem Isten azt, hogy érte meghalhassak? Annyiszor voltam háborúban, a hitetlenek között kiteve a halálnak, és megmenekültem, s most tétlenül az ágyban, az ellenség kardcsapása nélkül halok meg!"

Istenünk, ki Szent János hitvallód által híveidnek győzelmet adtál a kereszt ellenségeivel szemben, kérünk, engedd, hogy közbenjárására a lelki ellenség minden cselvetésén győzelmet arassunk, és az igazság koronáját Tőled elnyerhessük!

Kapisztrán Szent János	
itáliai teológus, ferences szerzetes	
Születése	1386. június 24. , Nápolyi Királyság, Capestrano
Halála	1456. október 23. (70 évesen), Magyar Királyság, Újlak
Ünnepnapja	október 23.
Minek/kiknek a védőszentje?	Magyarországnak ; tábori lelkészeknek

Kapisztrán Szent János [olaszul Giovanni da Capestrano](#) ([Capestrano 1386. június 24.](#) – [Újlak 1456. október 23.](#)) itáliai teológus, hitszónok, inkvizitor, a [nándorfehérvári diadal](#) hőse, Magyarország és a tábori lelkészek védőszentje.

Ifjúkora

János [Dél-Itáliában](#), a mai [Abruzzi](#) tartományban található [Aquila](#) közelében, [Capestrano](#) faluban született. Apja "északi báró", minden valószínűség szerint [német](#) származású zsoldoskapitány, mert a család később Tedeschinek, azaz Németnek nevezte magát. Az [Anjou](#) uralkodókkal költözött délre, és végül a [nápolyi király](#) hűbérese lett. A [Nápolyi Johanna](#) körül kialakult hatalmi viszály miatt sokat szenvedett a környék, és bizakodva tekintettek a határozott idegen úrra. Tőle azt remélték, hogy megvédi a népet. De hamarosan, [1392](#)-ben életét veszítette, és ellenségei könyörtelenek voltak. János gyermekkorának egyik szörnyű élménye volt, hogy a szeme láttára égették fel atyja várát.

János ifjúkorában világi életet élt, jogot tanult, a [perugiai](#) egyetemen a jogtudós Pietro de Ubaldis tanítványa volt, sikeres bírós és csakhamar a nápolyi törvényszék elnöke lett. [1412](#)-ben [Nápolyi László](#) Perugia kormányzójává nevezte ki. Mivel a város az idegen uralom elleni zavargások helyszíne volt, János azt kapta feladatul, hogy kemény kézzel állítsa helyre a rendet, amit sikerrel teljesített is. [1416](#)-ban azonban a szomszéd tartományi központ, [Rimini](#) ura elfogta és börtönbe vetette. A fogság alatt János kétségbeesésében elvetette egész korábbi életét, és amikor sikerült kiváltani a fogságból magát, [1416. október 4-én](#) belépett a [ferences](#) rendbe.

[Bernardin](#) tanítványa lett. Őt követve pappá szentelésétől [1420](#)-tól kezdve nagy hatással tartotta prédikációit számos városban. Nevének hallatán akkora tömeg gyűlt össze, hogy a templomok nem tudták befogadni az embereket, így aztán többnyire a tereken tartotta prédikációit. Amikor nem prédikált az [eretnekséget](#) ostromozó műveket írt. Az igehirdetés közben tevékenyen támogatta Szent Bernardin reformjait, melyek főként a renden belüli szigorúbb hierarchikus fegyelmet irányozták elő. Sziénai Bernardinhoz hasonlóan különös tiszteletet tulajdonított [Jézus Szent Nevének](#), ami miatt őt is [eretnekséggel](#) vádolták meg. [1429](#)-ben Jánost más [obszerváns](#) szerzetesekkel együtt [Rómába](#) rendelték és társai, mint kiváló szónokot őt bízták meg, hogy tisztázza őket a vádak alól, ami a bíborosi testület előtt sikerült is neki. Hamarosan már az [inkvizíció](#)fő vezetőjeként tevékenykedett [Ferrarában](#), [Velencében](#), majd [Szicíliában](#).^{[1][2]}

Pápai követ és inkvizítor

[IV. Jenő](#) és [V. Miklós](#) gyakran bízták meg követi feladatokkal, amelyek teljesítése során nem válogatott az eszközökben. [1439](#)-ben őt küldték követségbe [Milánóba](#) és [Burgundiába](#), hogy [V. Félix ellenpápa](#) működését megakadályozza, [1446](#)-ban a francia király udvarába helyezték pápai nagykövetként, ahol [1449](#)-re sikerült végleg felszámolnia az akkor már 70 éve fennálló [avignoni ellenpápaságot](#).

[1451](#)-től működési helyét a [Habsburgok bécsi](#) udvarába tette át, mint a pápa apostoli [nunciusa](#). Szolgálatának ideje alatt bejárta a [Német-római Birodalom](#), [Csehország](#) és [Magyarország](#) területét. Huzamosabb időt töltött [IV. Kázmér lengyel királynál](#) is. A [15. század](#) itáliai prédikátorai közül az egyetlen volt, aki Itálián kívül is nagy hatást gyakorolt. Az inkvizíció vezetőjeként az eretnekek üldözését

irányította [Lengyelországban](#), [Németországban](#), [Csehországban](#), [Magyarországon](#) és [Moldvában](#), ami sok ezer ember kivégzését jelentette. Mindenekelőtt azonban a csehországi [husziták](#) német és magyar földön is rohamosan terjedő [vallási](#) mozgalmának kiirtását tűzte ki célul. Kapisztrán János mindent elkövetett a cseh husziták és a római pápa küldöttei közötti béketárgyalások megakadályozására, mert mindenfajta békés megoldásban az eretnekséggel való összejátszást látott.^[3]

A nándorfehérvári diadal

Végül, miután [1453](#)-ban [Konstantinápoly](#) elesett, [1454](#)-ben [III. Callixtus pápa](#) a hetvenes éveikhez közeledő Kapisztrán Jánost küldte, hogy prédikációjával főként Németországban az [Oszmán Birodalom](#) ellen gyűjtsön [kereszteseket](#). [1455](#)-ben Magyarországra érkezett és a török elleni széles nemzeti összefogás létrehozásán fáradozott. A korábbi sikertelenséggel

nem törődve [1456](#) tavaszán újra lelkesen fogott hozzá a keresztések toborzásához. A sikeresen összegyűjtött sereggel [1456](#) nyarán [Hunyadi János](#) táborába sietett, hogy segítse a nagy hadvezért [Nándorfehérvár](#) megvédésében, melyet akkor már [II. Mehmed](#) szultán serege ostromolt. Hunyadival együtt seregével sikeresen törve át a török hajózárat bejutott a várba, ahol az ostromlottak nagy lelki segítségére volt. Az ostrom alatt mindvégig buzdította a harcolókat, akik sikerrel verték vissza a megújuló rohamokat. A sikeren felbuzdulva bátor tette szánta el magát. Keresztjét a magasba emelve vezette lelkes keresztés seregét a meglepett törökre. Ezt látva Hunyadi is kitört, és az egyesült sereg elsöpörte az ostromlókat.

Halála és emlékezete

Kapisztrán János nem sokkal a diadal után a táborban dülő [pestis](#) áldozata lett. Betegágyán a [Szerém vármegyei Újlakon](#) maga [V. László](#) király is meglátogatta. Kívánságára a pápától küldött keresztel ékesített ruhában temették el.

A pápa a keresztések győzelmének örömhírére rendelte el az [Urunk színeváltozása](#) új ünnep bevezetését a katolikus egyházban, és a győzelem emlékét őrzi a [déli harangszó](#) is, amelyet a harcolók megsegítésére rendeltek el a harcok alatt. Kapisztrán Jánost [1690](#)-ben [VIII. Sándor pápa](#) szentté avatta. Bár holtteste a török uralom zavaros éveiben örökre eltűnt, a [magyar katolikus egyház](#) ma is saját [szentjeként](#) emlékezik rá. Szobrát [1921](#)-ben a budai várban a helyőrségi templom előtt állították fel. Emléknapja, egyben halálának napja [október 23.](#)^{[1][2]}

Emlékhelyek

Kapisztrán János kápolna [Újlakon](#) (Ilok), amely a vár oldalában található.

Az újlaki templomban, a bejárat mellett balra található Kapisztrán János emléktáblája horvát nyelven. A templom oltárképén szintén Kapisztrán János alakja látható, amint zászlóval a kezében vezeti harcba a parasztkatonákat.

Ide, [Újlakra](#) hozták a pestisben megbetegedett Kapisztrán Jánost, aki itt halt meg és itt is temették el. Sírját a város török kézre kerülése után feldúlták, holttestét meghurcolták. A bátor egyházi Kapisztrán János emlékét ma az oltár előtti új sír őrzi. A Maradványokat a harcos lelkeletű szentnek tulajdonítják.